

Almanya 2021

İnsan Hakları, Temel Özgürlükler,
İhlaller ve Müslümanlar

Editörler

Bekir Berat Özipek & Faik Tanrıkulu

OHZ

KEIN PLATZ FÜR
RASSISMUS !

LIBERTE

LiBeRtE
yayınları

Özipek, Bekir Berat & Tanrikulu, Faik (Editörler), *Almanya 2021: İnsan Hakları, Temel Özgürlükler, İhlaller ve Müslümanlar*, Ankara: Liberte Yayınları, 1. Baskı, Haziran 2022.

Almanya 2021

İnsan Hakları, Temel Özgürlükler,
İhlaller ve Müslümanlar

Editörler

Bekir Berat Özipek & Faik Tanrıkulu

Yazarlar

Bekir Berat Özipek

Faik Tanrıkulu

Elif Körođlu

Muhterem Dilbirliği

Bekir Berat Özipek & Faik Tanrıkulu (Editörler)

Almanya 2021

İnsan Hakları, Temel Özgürlükler, İhlaller ve Müslümanlar

ISBN: 978-605-9823-63-0

Liberte Yayınları® | 246

1. Baskı: Haziran 2022

© 2022, Liberte Yayınları®

Tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası, hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevimiz bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında, kanuni takibat yaptırma hakkına sahiptir.

Editörler: Bekir Berat Özipek | İstanbul Medipol Üniversitesi

Faik Tanrıkulu | İstanbul Medipol Üniversitesi

Grafik Tasarım: Emre Turku

Baskı: Meteksan Matbaacılık

Adres: Beytepe Köyü Yolu, No:3, 06800 Çankaya / Ankara

Telefon: (312) 266 44 10 | Faks: (312) 266 41 50 | Sertifika No: 46519

LiBeRtE
yayingrubu

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-mail: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 52155

Liberte Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

İÇİNDEKİLER

GENEL GÖRÜNÜM	7
TOPLUMSAL ALANA İLİŞKİN GENEL TESPİT VE YAKLAŞIMLAR	11
1. Çeşitlilik, Çoğulculuk, Farklılıklara Saygı ve Barış İçinde Bir Arada Yaşama İradesi Toplumsal Düzeyde Olumlu Yönde Değişmedi.....	11
2. Ayrımcılık 2021’de İki Katına Çıktı.....	13
3. İslamofobi ve Müslüman Karşısı İrkçılık Yükselişte.....	14
4. Yahudilere, Siyahlara ve Romanlara Karşı İrkçılık Arttı.....	16
5. Şiddet Olayları ve Diğer İhlaller: Nefret Ve İrkçılık Saikiyle İşlenen Suçlar 2021’de Artmaya Devam Etti.....	17
6. Bildirilmeyen veya Kayıt Altına Alınmayan İnsan Hakları İhlalleri Var.....	21
SIYASETİN VE TEMEL SIYASİ AKTÖRLERİN DURUMU	23
1. 2021 Almanya Seçimleri: İnsan Hakları Açısından Olumlu Düşünmek İçin Sebepler Var.....	23
2. Siyasi Partilerin Beyanları ve Siyasa Önerileri: Olumlu ve Olumsuz Yaklaşımlar	25
3. Yeni Hükümetin Koalisyon Sözleşmesi Umud Veriyor.....	29
4. Siyasette Göçmen Temsili Olumlu Ama Göçmenin Kendisi Kalarak Temsili Olumsuz.....	31
İHLALLERE KARŞI TEDBİRLER VE YENİ DÜZENLEMELER	33
1. Kurumsal İrkçılığa ve Onu Besleyen Devlet İçi Unsurlara Karşı Mücadele İşaretleri Daha Belirgin.....	33
2. Sosyal Medya Platformlarında Artan Nefret Söylemlerine Düzenleme Olumlu Bir Adım.....	36
3. Anti-Semitizm ve Anti-Roman Ofisleri: İrkçılığa Karşı Olumlu Bir Strateji Ama Bir Eksikle	37
4. Başka Ülkelerde İşlenen Suçların ve İnsan Hakları İhlallerinin Faillerinin Hukuki Sorumluluğunun Sağlanması ve Siyasa Önerileri Olumlu	38
İNSAN HAKLARI AÇISINDAN MÜSLÜMANLARIN DURUMU	39
1. Müslümanların İçinde Bulunduğu Genel Atmosfer: Hissedilen Basınç Göstergelere Yansımaları Daha Fazla.....	39
2. Müslümanlara Yönelik İhlaller Gereği Gibi Kayda Geçirilmiyor ve Etkili Soruşturma Yürütülmüyor.....	43
3. 2021’de Dini Kurum ve Mekanlara Saldırıları Devam Ediyor.....	46
4. İslami Cemaatler, Din Dersleri ve Devletin Müdahaleciliği Sorunu	49
5. Dini İfade Özgürlüğünü Daraltıcı Kararlar.....	53
6. İnsan Hakları Örgütlerinin “Almanya 2021” Raporları Sorunu Gerçek Boyutuyla Tespit Edebiliyor mu?	57
KISA GELECEK PERSPEKTİFİ: 2022’YE DOĞRU TESPİT VE ÖNERİLER	59
2021’DE ALMANYA’DAKİ MÜSLÜMANLAR: GELİŞMELER VE KAYITLAR	65
1. Yasama, Yürütme ve Yargı Alanındaki Gelişmeler	65
2. Saldırlara ve İhlallere İlişkin Kronolojik Olaylar.....	82
KAYNAKÇA	99

Genel Görünüm

Almanya'da göçmen karşıtı ve İslamofobik söylemler 2021 yılında iki katına çıktı. Hak ihlallerine maruz kalanların durumlarını ilgili kurumlara bildirme oranları hayli düşük. Aynı şekilde hukuki destek ve danışmanlık hizmeti veren kurumlara müracaat da beklenenin altında.

2021 yılına damgasını vuran olumlu gelişmeler de var; ancak ülkede yaşayan Müslümanlar nefes aldıkları atmosferin son bir yılda daha çok daraldığını hissediyor.

DÜNYADA SON YILLARDA YAŞANAN DEMOKRASİ DARALMASI TÜM ÜLKELERİ etkiliyor. Doğu Blokunun dağılmasıyla birlikte liberal demokrasilerin yükselişe geçtiği, yeni demokrasilerin ortaya çıktığı, çeşitlilik, çoğulculuk ve çok kültürlülüğün genel kabul gördüğü yıllar oldukça geride kaldı. 21. Yüzyılın ilk çeyreğinde genel bir demokrasi daralması, özgürlüklerin geri çekilip güvenlikçi perspektifin ön plana çıkması, ayrımcılık, ırkçılık ve milliyetçi tepkiselliğin yükselişi damga vuruyor.

İnsan hakları ihlalleri üreten bu yeni durum, özellikle de sureti haktan görünen haliyle bu yeni ayrımcılık, eskisinden farklı olarak, siyasi yelpazenin tamamını etkiliyor. Merkez sağdan merkez sola, liberal ve radikal demokratlara kadar her çevrenin diliyle görünürlük kazanıyor. Batı demokrasilerinde bu yeni ayrımcılık, insan haklarının dilini kullanması bakımından teşhisi ve tedavisi daha güç bir nitelik de taşıyor. Avrupa'da yakın zamanlara kadar "marjinal" olarak görülen aşırı sağın normalleşmesi, başlıca iktidar alternatifi haline gelmesi ve insan hakları konusunda yakın geleceğe dair umutları azaltıyor.

Avrupa ve Almanya’ da bu küresel ölçekte geçerli olan bu olumsuzluktan payını alıyor. Son yıllarda özellikle Müslümanlara karşı ayrımcılık, göçmen krizinin ve işsizlik gibi sosyal sorunların da etkisiyle yayılma eğilimi arz ediyor. Müslümanlara yönelik ayrımcılığın genelleşmesi veya normalleşmesi, yabancı düşmanı, ırkçı, anti-Roman ve anti-Semitist çevreler için de kınanmadan konuşabilecekleri veya içinde yer alabilecekleri yeni bir alan açıyor; onlara, kendilerini içinde ifade edecekleri yeni bir çıkış yolu ve siyasi alternatif oluşturuyor.

İnsan hakları ve temel özgürlükler alanındaki gerileme, farklı olana karşı tepki, nefret suçları ve şiddeti beraberinde getiren bu sürecin en fazla hedef haline getirdiği veya bu süreçten en fazla zarar gören grupların biri de Müslümanlar. Günümüzde “İslamofobi,” “Müslüman düşmanlığı,” “Müslüman karşıtı ırkçılık” ve “İslam düşmanlığı” gibi farklı kavramsallaştırma biçimleriyle ifade edilen bu sorun, dünyanın her yanında farklı tezahür biçimleriyle Müslüman bireylerin temel hak ve özgürlüklerine yönelik çok boyutlu bir tehdit oluşturuyor.

Almanya’da genel siyasette Müslümanlara karşı ayrımcı ve dışlayıcı fikirlerin daha fazla belirginleşmesi, Müslüman bireylerin din ve vicdan özgürlüğünü daraltıcı mevzuat ve düzenlemelerin ve mahkeme kararlarının artması ile bireylere yönelik taciz, saldırı ve zaman zaman Solingen, Nasyonal Sosyalist Yeraltı Örgütü (NSU) ve Hanau örneklerinde katliam düzeyindeki cinayetlere varan şiddet gibi şekillerde görünürlük kazanıyor. Buna karşılık, Almanya’da özgürlük, adalet ve barış gibi değerlerle hukuk devleti ilkesinin zedelenmesinden endişe eden ayrımcılık karşıtı bireyler, sivil toplum örgütleri ve siyasi aktörler de süreci tersine çevirmek için yoğun bir çaba sarf ediyorlar.

Bu bağlamda Almanya’da toplum içinde olduğu gibi devlet içinde de birbiriyle zıt iki dinamikten söz ediliyor. Bir yandan ırkçılığın kurumsallaşması, ordu, polis teşkilatı ve diğer güvenlik birimlerinde kökleşmesi ve kurumsal müsamaha görmesi durumunun varlığı dile getiriliyor; örneğin NSU cinayetlerinde ve onun adalet duygularını incitici bir dizi soru işaretini beraberinde getiren yargılamalarında ve o süreçte alınan bazı idari kararlarda varlığı hissedilen bir “derin devlet”ten yakınıyor; diğer yandan Almanya’da devlet içinde etkili olan bazı güç odaklarının tasfiyesi veya kökleşmemesi için hukuk devleti ilkesi temelinde alınan kararlara ve verilen uğraşlara dikkat çekiliyor.

Bu çerçevede 2021 yılına ilişkin bir görüntü oluşturmak için olumlu ve olumsuz gelişmeleri bir bütün olarak ele almak, yargı kararlarından siyasi seçim sonuçlarına, insan hakları kurumlarının raporlarından sosyolojik ve siyasi analizlere kadar pek çok boyutu birlikte değerlendirmek gerek.

Almanya’da insan hakları açısından sosyal, hukuki ve siyasi durumu ana hatlarıyla belirginleştirmeyi ve bu çerçevede Müslümanların insan hakları sorunlarının merkez altına almayı amaçlayan bu çalışma kapsamında, öncelikle bir literatür taraması yapıldı. Toplumsal alanda bir yıl içinde yaşanan değişim, siyasette yeni dönemin temel özellikleri ve yasama, yürütme ve yargı alanlarında alınan kararlar çerçevesinde insan hakları açısından ülkenin içinde bulunduğu durum ana hatlarıyla resmedilmeye çalışıldı. Almanya’da STK’larda aktif görev alan, ayrımcılık ve insan hakları ihlalleri konusunda çalışmalar yapan kişilerle mülakatlar gerçekleştirilerek, ortaya çıkan görüntü, bireysel algı, görüş ve analizlerle de desteklenmeye çalışıldı.

Bu çalışmada, insan hakları açısından Müslümanların içine bulunduğu durum ise ayrı bir başlık olarak ele alındı. Bu kapsamda öncelikle yasama, yürütme ve yargı alanında 2021 yılında yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmelere yer verildi. İkinci olarak ise Alman ve uluslararası basına yansıyan göçmenlere yönelik saldırılar, ihlallerle mevzuattaki değişiklikler bir yıl boyunca medya taraması yapılarak derlendi ve haklar ve saldırılar başlığında somut gelişmelere yer verilen tablo halinde gösterildi.

Ulusal ve uluslararası insan hakları örgütlerinin raporlarıyla desteklenen bu çalışmada, insan hakları, adalet ve demokrasi açısından atılmaya ihtiyaç duyulan adımları da içeren değerlendirme ve önerilere de yer verildi.

Bu çalışmanın, genel olarak Almanya’daki insan haklarının 2021 yılındaki durumuna ve özel olarak da yeni ve çok boyutlu bir tehdide, Müslümanlara karşı gelişme ve yaygınlaşma eğilimi arz eden ayrımcılığa ve diğer hak ihlallerine ışık tutmaya bir katkı yapmasını diliyoruz.

Toplumsal Alana İlişkin Genel Tespit ve Yaklaşımlar

1. ÇEŞİTLİLİK, ÇOĞULCULUK, FARKLILIKLARA SAYGI VE BARIŞ İÇİNDE BİR ARADA YAŞAMA İRDESİ TOPLUMSAL DÜZEYDE OLUMLU YÖNDE DEĞİŞMEDİ

Almanya’da yeni koalisyon hükümetinin programına yansıyan insan hakları vurgusu, yabancılara ve azınlıklara karşı daha hoşgörülü bir yaklaşıma rağmen toplumda ayrımcılık ve ırkçılık sorununun yaygın olduğu ve gittikçe de arttığı görülüyor. Almanya, Avrupa’da liberal demokratik bir sosyo-politik düzeni tehdit eden yeni tehlikenin mevcut olduğu tek ülke değil. Önyargıya dayalı ayrımcılığın “Cumhuriyet değerleri” adına devlet ve yasalar eliyle yapıldığı ve aleni ırkçılığın en önemli iktidar alternatifi haline geldiği Fransa daha iyi durumda değil. Öte yandan Almanya’da, ülkede genel gidişatın olumlu olmadığına dair farkındalıktan ve bu çerçevede siyasetteki bazı olumlu ifade ve adımlardan da söz etmek mümkün. Ancak bütün bunlara rağmen, Almanya’da sorunun ağırlığının hala yeterince fark edilmediğini söylemek de aynı şekilde mümkün görünüyor.

İnsan haklarını ve barış içinde bir arada yaşama iradesini zayıflatan, güvenlikçi perspektifi ve hoşgörüsüzlüğü besleyen bu yeni küresel eğilim, son yıllarda en fazla Müslüman karşıtı ırkçılık şeklinde görünürlük kazanıyor. *Mediendienst Integration*’un 2021 yılında hazırladığı rapora göre, 2020 yılında toplumun neredeyse yarısını oluşturan %47’si, Müslümanlardan dolayı kendi ülkesinde yabancılaşmış hissediyor. Öte yandan aynı ankette, özellikle kadın Müslümanların, başör-

tülerinden dolayı iş yerinde, kamu alanında, eğitimde ve kafeler gibi özel hizmet sektörüne ait olan yerlerde ötekileştirildiklerini ifade ettikleri görülüyor.¹

Barışçı birlikte varoluşun temel gerekleri olan çeşitlilik, çoğulculuk ve farklılıklara saygı gibi değerler açısından Almanya toplumunun 2021’de daha iyi bir durumda olduğunu düşünmek kolay değil. Ancak bu tespitler, tablonun tamamen olumsuz olduğu şeklinde de anlaşılmalıdır. Kromczyk, Khattab ve Abbas’ın araştırmaları, İngiltere ve Almanya’da genel nüfusun hoşgörü karşısındaki tutumlarının, artan göç karşıtı duygulara ve siyasi kutuplaşma ortamına rağmen, “büyük ölçüde olumlu” ama düşük sosyoekonomik arka plandan gelen katılımcılar arasında “bariz biçimde olumsuz” olduğunu ifade ediyor.² Yani olumlu ve olumsuz unsurlar aynı anda mevcut. Bununla birlikte tabloyu ağırlaştıran, olumsuz unsurların zaman içinde artış trendi arz etmesi. Stefan Rochow’ da 2021 yılında göçmenlik meselesine bağlı olarak Almanya’nın karşılaştığı zorluklardan söz ediyor. “*Toplum hala çeşitlilik içinde yaşamakta zorlanıyor*” diyor ve şu değerlendirmeyi yapıyor: “*Demokrasilerde her zaman var olan bu sorunlar, aslında hep var olmasına karşın, bu zamanlarda daha çok görünür olmaya başladı. Çoğunluk ve azınlık grupları arasındaki çekişme noktaları bir ülkedeki etnik gruplar arasındaki bariz farklılıklar, Almanya için de 2021 yılındaki sıkıntıları ortaya çıkarıyor.*”³

Alman Türk Akademisi başkanı ve İSM (Sosyal Pedagojik Araştırmalar Enstitüsü) Genel koordinatörü Dr. Salim Özdemir ise “*2021 yılında dünyanın ve dolayısıyla Almanya’nın gündeminde kısacası siyasetin gündeminde hep Pandeminin olduğuna dikkat çekerek, ırkçılık, ayrımcılık ve yabancı düşmanlığı özellikle İslamofobi konularının halının altına süpürüldüğü ve herkes kendi dünyasına çekildiği*” tespitini yapıyor.

AB Temel Haklar 2021 Raporu, Mart ve Haziran arası dönemde Çek Cumhuriyeti ve Almanya’da ev içi şiddetin sırasıyla %50 ve %20 arttığı bilgisini verirken,⁴ Gazeteci Ferda Ataman, ırkçılığın günlük mikro saldırganlıklardan kurumsallaşmış ayrımcılığa, polisler tarafından ırksal profil oluşturmaya ve okullarda fiili ayrımcılığa kadar geniş bir yelpazede olduğunu söylüyor.⁵

1 Mediendienst Integration. (2021). *Antimuslimischer Rassismus in Deutschland: Zahlen und Fakten* (Infopaper). (<https://mediendienst-integration.de/artikel/antimuslimischer-rassismus-ist-weit-verbreitet.html>)

2 Marcin Kromczyk, Nabil Khattab & Tahir Abbas (2021) *The limits of tolerance: before and after Brexit and the German Refugee Crisis*, *Ethnic and Racial Studies*, 44:16, 170-193.

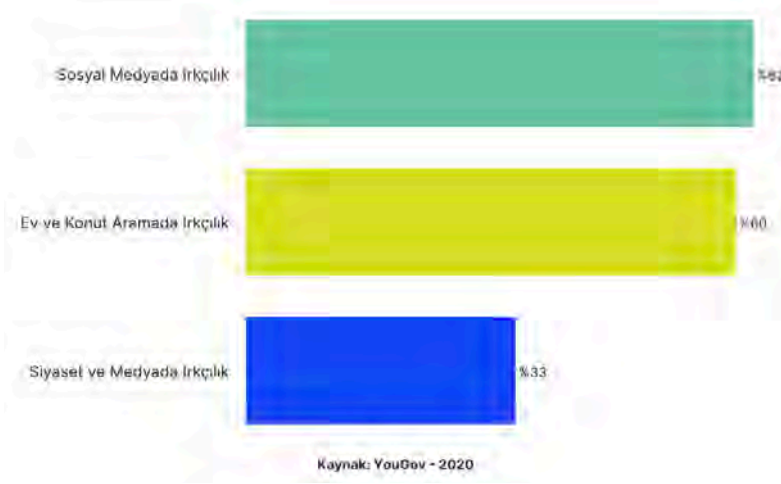
3 Stefan Rochow, gazeteci ve bir dijital ajansın genel müdürlüğünü yapıyor. 2008’e kadar Aşırı Sağ üyesiyken, 2015’ten itibaren Berlin’de Demokratik Kültür Derneğinde radikalleşmeden arındırma çalışmaları yürütüyor. Bu çalışma kapsamında, kendisiyle Almanya’da ilgili aşırı sağ, yabancı düşmanlığı ve ırkçılık konusunda röportaj yapıldı. Bu ve izleyen atıflar, bu röportajdandır.

4 *Fundamental Rights Report 2021* (2021), European Union Agency for Fundamental Rights, (https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-fundamental-rights-report-2021_en.pdf) s. 28.

5 Nicholson, Esme (2021), *Germany Grapples With Racism After Threats Derail Refugee’s Candidacy For Parliament*, (<https://www.npr.org/2021/04/21/988816485/german>)

2. AYRIMCILIK 2021'DE İKİ KATINA ÇIKTI

Almanya'da ayrımcılıkla ilgili çeşitli çalışmalar, ayrımcılığın yükselişte olduğu bilgisini veriyor. Birbirinden farklı kişi ve kurumlarca yapılan çalışmalar, araştırma ve anketler, böyle bir olumsuzluğun altını çiziyor. Örneğin ırkçılıkla ilgili 2020 istatistikleri için YouGov'un anketlerine göre Almanların %62'si sosyal medyada ırkçılığın var olduğunu ve bunun büyük bir sorun olduğu cevabını veriyor. Almanların yaklaşık %60'ı ise ev ve konut aramada ırkçılık yaşandığı ve bunun bir

problem olduğunu söylüyor. Ankete katılanların %33'ü ise siyaset ve medyada da ırkçılığın mevcut olduğu ama bunun bir sorun olmadığı cevabını veriyor.⁶ Ancak bunu bir sorun olarak görmeyi kolaylaştıran olgusal gerçekler var. *Federal Ayrımcılıkla Mücadele Dairesi*'ne gelen şikayetler, 2020 yılında 4 bin iken, bu rakam 2021 yılında 8 bine çıkarak iki katına yükseldi. Ayrımcılıkla ilgili şikayetler artsa da ayrımcılığa maruz kalanların bir kısmının ilgili kurumlara şikayetlerini bildirmesi olumlu bir durum. Ancak, kayıtlara yansıyanın buzdağının görünmeyen kısmını oluşturduğunu düşünmek için de sebepler var. Salgın döneminde Almanya'da ırkçılık ve yabancı düşmanlığının yeniden tırmanışa geçtiği görülüyor. Özellikle *Eşit Muamele Kanunu*'nun kapsadığı konulara ilişkin şikayetlerin %80'den fazla arttığı görülüyor. Etnik köken, din, cinsiyet ve dünyaya bakış gibi konular ayrımcılık olarak kategorize edilen ana konular arasında yer alıyor. Özellikle gelen şikayetlerin %36,8'ninin etnik ayrımcılıktan kaynaklandığı göze çarpıyor.⁷

y-grapples-with-racism-after-threats-derail-refugees-candidacy-for-parliam)

- 6 Pawlik, V. (2022). *Glauben Sie, dass in Deutschland Rassismus in den folgenden Lebensbereichen vorkommt oder (fast) nicht vorkommt?* Statista. (<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1170606/umfrage/umfrage-in-deutschland-zum-vorkommen-von-rassismus-in-bestimmten-lebensbereichen/>)
- 7 Vates, D. (2021). Antidiskriminierungsstelle meldet erneut Rekordwerte bei Beratungsanfragen. *Redaktions Netzwerk Deutschland*. (<https://www.rnd.de/politik/antidiskrimi->

Anayasayı Koruma Dairesi'nin, aşırı sağ gruplarla bağlantıları nedeniyle *Almanya için Alternatif Partisi*'nin (AfD) hem eyalet hem de federal düzeydeki tüm faaliyetlerini izlemeye aldığı bildirilmesi önemli kararlardan biri. Aynı şekilde Anayasa Koruma Dairesi Başkanı Thomas Haldenwang, "Aşırı sağ Almanya'nın geleceği ve demokrasisi için en büyük tehdit olarak gördüğünü" ifade ederek, AfD'nin "şüpheli kurum" olarak sınıflandırıldığı ve ülke çapında tüm yönleriyle izleneceği bilgisini veriyor. Kurum benzer şekilde AfD'nin gençlik teşkilatını "Junge Alternative" ve "Der Flügel"i 2019 yılında şüpheli olarak sınıflandırmıştı. Ayrıca, Haldenwang'ın aşırı sağcı grupların %40'ının şiddet yanlısı olduğunu açıklaması tehlikeyi gözler önüne seriyor.⁸ "Yeni Sağ" olarak nitelenen gruplar sosyal medya platformları ve gayri resmi ağlar üzerinden organize oluyor. Bu grupların hem nefret söylemi hem de şiddet eğilimini internet platformlarında yoğun olarak işlediği görülüyor.⁹

3. İSLAMOFOBİ VE MÜSLÜMAN KARŞITI İRKÇILIK YÜKSELİŞTE

Almanya'da son 10 yıla baktığımızda, çeşitlilik, çok kültürlülük ve farklılıklarla birlikte yaşama iradesinin zayıfladığı, özelde Müslümanlara, genelde ise göçmen işçilere, sığınmacılara karşı olumsuz yaklaşımın toplumsal düzeyde artış gösterdiği, anti-Semitik ve anti-Zigan duygularla aşırı sağcı, ayrımcı ve dışlayıcı fikir ve tutumların yaygınlaştığı tespitini yapmak mümkün. Küresel düzeyde yaşanan olumsuz gelişmeler ve Türkiye ile ilişkiler içindeki bu olumsuzluğu besleyen ilave kaynaklar oldu. Almanya'da Daesh Terör Örgütü'nün 2010'ların ilk yıllarından itibaren Batı medyasında sıklıkla yer bulması, Suriye'deki iç savaş ve yaklaşık 1 milyon Suriyeli sığınmacının Almanya'ya göç etmesi ve "cihad" için Suriye'ye gidenlerle ilgili haberlere yansıyan olumsuz gelişmelerin de etkisiyle, Alman toplumunun ve kamu kurumlarının Müslümanlara yaklaşımı 2010'larda daha fazla "güvenlik" merkezli olmaya başladığı görülüyor. "Güvenlik" adına özgürlüğün sınırlarını daraltıcı önerilerin arttığı ve bunlar birbirine zıt değerlermiş gibi "güvenlik-özgürlük dengesi"nin hatırlatılmaya başlandığı tüm toplumlarda olduğu gibi Almanya'da da bütün bu gelişmeler toplumu ve siyaseti olumsuz etkiliyor.

---

nierungsstelle-meldet-2021-erneut-rekordwerte-bei-beratungsanfragen-JS5ZYRSB7F-DPJFEUFLUJG7RG7A.html)

8 Statement von BfV-Präsident Thomas Haldenwang zur Vorstellung des Verfassungsschutzberichts 2020. Bundesamt für Verfassungsschutz. (<https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/reden/DE/2021/statement-haldenwang-vorstellung-des-verfassungsschutzberichts-2020.html>)

9 Bundesministerium des Inneren, für Bau und Heimat. (2020). *Verfassungsschutzbericht 2020*. Berlin. (<https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/publikationen/DE/verfassungsschutzberichte/2021-06-verfassungsschutzbericht-2020-fakten-und-tendenzen-kurzzusammenfassung.html>)

Yaşadığımız günlerde ayrımcı ve ırkçı fikir ve tutumlar en kolay ve yaygın biçimde Müslümanlar üzerinden gelişse ve görünürlük kazansa da onlardan ibaret olmayan bir nitelik taşıyor. Eskiden aşırı sağ ve marjinal gruplara özgü olan ayrımcı, dışlayıcı ve ırkçı fikirler, şimdilerde sağ ve soluyla tüm Alman siyasetini etkilemiş durumda. Kuşkusuz Almanya farklılıklarla birlikte yaşama tecrübesine sahip çoğulcu bir toplum; bir hukuk devleti var ve bu olumsuz trende karşı direnen bir Almanya' da var. Ancak bugün için görünen o ki, zaman bu ikinci Almanya'nın lehine ilerlemiyor. Bu da araştırmalara ve istatistiklere yansıyor.

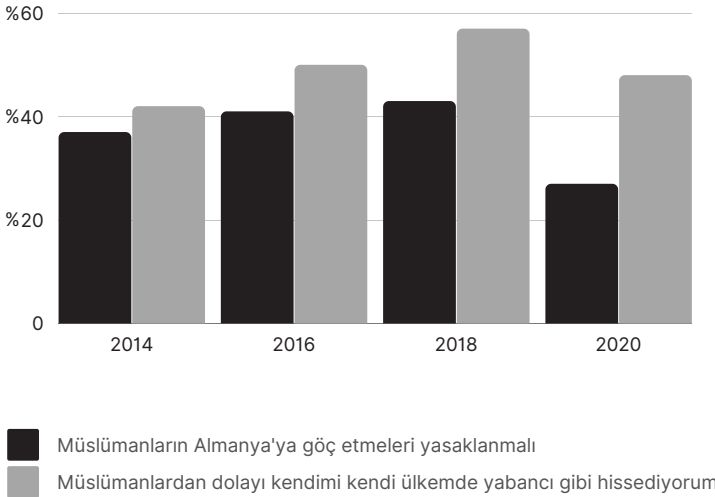
Müslüman karşıtı ırkçılık "İslam eleştirisi" adı altında "ifade özgürlüğü" olarak sunuluyor

Yeni Federal İçişleri Bakanı Nancy Faeser (SPD), Göreve başladıktan sonra İslam'ın doğal olarak Almanya'ya ait olduğunu ve Alman İslam Konferansı'nı (Deutsche Islam Konferenz) daha da geliştirmek istediğini vurguladı. Bu, Müslüman toplumunda olumlu karşılandı.

Müslüman karşıtı ırkçılık toplumda kabul edilebilir, "normal" bir durum ve onun içinde tüm sosyal sınıflardan insan bulunur. Müslümanlar, azınlıklar içinde en çok ırkçılığa maruz kalanlardır; onları Sinti ve Romanlar takip ediyor. Nüfusun geniş kitlesi Yahudi karşıtlığına (anti-Semitizm) duyarlıdır, ancak Müslüman karşıtı ırkçılığa karşı değil. "İslam eleştirisi" adı altında kendisini gösteren Müslüman karşıtı ırkçılık, toplumda "ifade özgürlüğü" olarak sunuluyor.

Dr. Ali Özgür Özdil, İslam Enstitüsü Hamburg Direktörü¹⁰

Grafık1: Müslümanlara Karşı Yaklaşım

Kaynak: Leipzig Üniversitesi

10 Hamburg İslam Enstitüsü Direktörü Dr. Ali Özgür Özdil ile bu çalışma kapsamında röportaj gerçekleştirilmiştir.

Leipzig Üniversitesi “Otoriterlik Araştırmaları” başlıklı çalışma ile 2020 yılında 2500 kişi ile mülakatlar gerçekleştirilerek Müslüman karşıtı tutumları araştırdı. Buna göre, Almanya’daki insanların neredeyse yarısı (%46,8) “buradaki birçok Müslüman nedeniyle bazen kendi ülkemde bir yabancı gibi hissediyorum” ifadesine katılıyor. Ankete katılanların dörtte birinden fazlası (%27,4) Müslümanların göç etmesinin yasaklanması gerektiği görüşünde. Doğu Almanya’da bu oran %40 civarında.¹¹

4. YAHUDİLERE, SİY AHLARA VE ROMANLARA KARŞI İRKÇILIK ARTTI

Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan rapor, Almanya’da Kovid-19 salgını sırasında çevrimiçi Yahudi aleyhtarı söylemlerinde önemli bir artış olduğunu açıklıyor. Rapor, yalnızca 2021’in ilk iki ayında, Yahudi karşıtı yorumların 2020’nin aynı dönemine kıyasla on üç kat artış olduğunu bildiriyor.¹² Federal Suç Dairesi (BKA), 2020 yılında Yahudi kişi ve kuruluşlara karşı işlenen 2.351 suç kaydı olduğu açıklamasını yaptı. Bildirilmeyen vaka sayısının ise çok daha fazla olduğunu bildiriyor. 9.420 olayda yabancı düşmanı saiklerin varlığı kayıtlara geçmiş. İstatistiklere göre kayıtlara geçen 5.298 olayda ise eylem yabancı bir ülke vatandaşına karşı gerçekleştirilmiş.¹³

Benzer şekilde, 2019 yılında Federal Meclis’in kurduğu bağımsız bir komisyon tarafından yayınlanan rapor, Romanlara karşı ırkçılıkla mücadeledeki başarısızlığın etkilerinin bugün görülmeye başlandığını, sosyal hizmetler ve eğitim gibi kamusal alanlarda ayrımcılığın belirgin şekilde devam ettiğini bildiriyor.¹⁴

11 Decker, O., & Brähler, E. (2020). Autoritäre Dynamiken: Alte Ressentiments – neue Radikalität. İçinde O. Decker & E. Brähler (Ed.), *Autoritäre Dynamiken* (s. 64). Psychosozial-Verlag. (<https://doi.org/10.30820/9783837977714-13>)

12 European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers, Comerford, M., Gerster, L. (2021). *The rise of antisemitism online during the pandemic: a study of French and German content*, Publications Office. (<https://data.europa.eu/doi/10.2838/408086>)

13 Bundesministerium des Inneren, für Bau und Heimat. (2021). Politisch im Jahr motivierte 20 Bundesweite Fallzahlen, (https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/veroeffentlichungen/2021/05/pmk-2020-bundesweite-fallzahlen.pdf?__blob=publicationFile&v=4)

14 Deutscher Bundestag. (2021). *Bericht der Unabhängigen Kommission Antiziganismus, Perspektivwechsel – Nachholende Gerechtigkeit – Partizipation*. Drucksache 19/30310. Berlin: Deutscher Bundestag. (<https://dserver.bundestag.de/btd/19/303/1930310.pdf>)

Pandemi ve önyargının rengi

Bu rapor dolayısıyla görüşlerini paylaşan bir siyah aktivist, pandemi döneminde, özellikle “Omicron” varyantından sonra Afrikalılar üzerinde patolojik bir damgalama oluştuğunu ifade ediyor ve örneğin siyah bir kişinin gelmesi üzerinde beyaz bir kişinin aniden maskesini takmasına şahit olduğu bilgisini veriyor.

Aşırı sağcı AfD Partisi sürekli oylarını artırdığı için siyasi önlemleri başarısızlık olarak değerlendiriyor. Toplumda farklı kesimler arasında bir diyalog olmadığından ve çok fazla bölünme olduğundan şikâyet ediyor.

Siyasilerden beklentilerini ise şöyle özetliyor:

- Alman vatandaşlığına sahip olmayan mülteci ve göçmenler için iş dünyasına daha kolay erişim sağlanmalı. Böylece göçmenler, “sosyal devleti sömürenler” ve “dolandırıcılar” olarak adlandırılmaz.
- Tüm eyaletlerde etkili ırkçılığa karşı koruma yasası çıkarılmalı ve bu konuda eğitimli personel görevlendirilmeli.¹⁵

5. ŞİDDET OLAYLARI VE DİĞER İHLALLER: NEFRET VE İRKÇILIK SAİKİYLE İŞLENEN SUÇLAR 2021’DE ARTMAYA DEVAM ETTİ

Almanya’da uzun yıllar verilen mücadelenin sonucunda 2017 yılından itibaren federal düzeyde “siyasi saikle işlenen suçlar” başlığı altında istatistikler düzenli tutuluyor. Bu suçların “ırkçı saikle işlenen suçlar” ya da “Müslüman karşıtı suçlar” gibi alt kategorilerde de tasnifi yapılıyor.¹⁶ Federal suç istatistikleri, her yıl düzenli olarak İçişleri Bakanlığı tarafından kamuoyu ile paylaşılıyor. İstatistikler, bir sonraki yılın Mayıs-Haziran aylarında basın toplantısı ile duyuruluyor. 2021 yılında siyasi saikle işlenen suçların 10.501’si “Nefret Suçu” (Hasskriminalität) olarak kayıtlara geçti. Bu olaylarda fiillerin arkasında birden fazla saikin varlığı mevcut. Aşırı sağ saikle işlenen suçlar kategorisine 8.408 olay görülürken, sol saik ile işlenen suçlar ise 248 olarak kayıtlara girmiştir.¹⁷

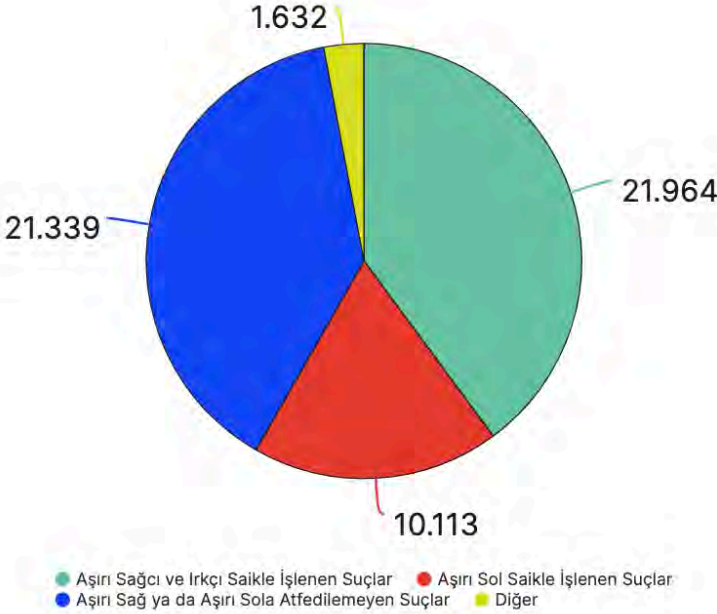
Bakanlık, siyasi saikle işlenen suçların 2021 yılındaki toplam sayısını 55.048 olarak açıkladı. Bunların 21.964’ünü aşırı sağcı ve ırkçı saikle işlenen suçların oluşturduğu görülüyor. 10.113’i ise aşırı sol saikle işlenen suçlar olarak kayıtlara geçmiş. Siyasi saikle işlenmekle birlikte, aşırı sağ ya da aşırı sola atfedilemeyen suç sayısı

15 Çalışma kapsamında isminin saklı tutulmasını isteyen bir siyahi aktivist ile yapılan röportajdan alınmıştır.

16 Deutscher Bundestag. (2022). *Islamfeindlichkeit und antimuslimische Straftaten im vierten Quartal 2021*. Drucksache 20/716. Berlin: Deutscher Bundestag.(<https://dserver.bundestag.de/btd/20/007/2000716.pdf>)

17 Bundesministerium des Innern und für Heimat (2022), Politisch motivierte Kriminalität erreichte im Jahr 2021 neuen (<https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressmitteilungen/DE/2022/05/pmk2021.html>)

ise 21.339. Kayıtlara bu şekilde giren pek çok suçun aşırı sağ motifli olduğunu söylemek mümkün¹⁸. Bu suçların %57,87 oranını propaganda suçları ve demokratik düzene tehdit olarak görülen sembollerini kullanma suçları oluşturuyor. Siyasi saikle işlenen suçların %13,85 i hakaret suçları, %9,23 ü ise halkı kin ve düşmanlığa teşvik etme suçu olarak kayıtlara geçmiştir.¹⁹

Kaynak: Alman Federal Meclisi -2022

Aynı şekilde, Anayasa koruma teşkilatı aşırı sağ tarafından işlenen suçların bir önceki yıla göre %5,1 arttığını bildiriyor. Aşırı sağ tarafından işlenen şiddet suçları ise %10,6 artmış durumda. Şiddet içeren suçların çoğunluğunu bedensel yaralama suçları oluşturuyor. Buna mukabil, aşırı sağ kaynaklı kundakçılık suçlarında bir önceki yıla göre önemli bir artış olduğu görülüyor. 2019 yılında 6 kundaklama vakası kayıtlara geçerken, 2020 yılında 25 kundaklama saldırısı gerçekleşti. Benzer şekilde aşırı sağ kaynaklı fiziksel saldırılarda %10 artış oldu. Yabancı düşmanı şiddet eylemleri 2019 yılında 695 vakadan oluşurken, 2020 yılında 746 vaka olarak kayıtlara geçti. Ayrıca iki cinayet teşebbüsünü de eklemek gerek. 19 Şubat 2020'de Hanau katliamcısı önce 9 kişiyi öldürdü; ardından annesini vurdu ve intihar etti. Ölenlerin seçimi internette yayınladığı metin belgelerine göre, tamamen yabancı düşmanlığına dayanıyor. Aşırı sağcı şiddet eylemlerinin faillerinin artık yalnızca yerleşik aşırı sağcı ya-

18 Aynı Yerde.

19 Deustcher Bundestag. (2022). *Islamfeindlichkeit und antimuslimische Straftaten im vierten Quartal 2021*. Drucksache 20/716. Berlin: Deutscher Bundestag.(<https://dserver.bundestag.de/btd/20/007/2000716.pdf>)

pılardan ve örgütlerden gelmediği, aynı zamanda uçlarda ve hatta aşırı sağ sahnenin dışından da gelebileceği ortaya çıktı.²⁰ Hanau olayını diğer ırkçı saldırılar gibi ilginç kılan husus ise saldırganın eyleminden ilgili birimleri haberdar etmesi ve psikolojik durumu elvermemekle birlikte silahlara ve silah ruhsatına sahip olmasıydı. Bunun yanında olay öncesi, ilgili adli ve kolluk birimlerinin, saldırganın, ırkçı saikle hareket eden bir kişi olduğunun farkına varılmasını sağlayacak pek çok emare ortaya koymasına rağmen üzerine gidilmediği ve böylece saldırının gerçekleştiğidir. Olay sonrası ise Hanau'da güvenlik birimlerince mağdur aileler üzerinde kurulmaya çalışılan baskı, NSU terör örgütü soruşturmalarındaki yaklaşımları hatırlatır nitelikte.²¹

Savcılık, olay gecesi yayınladığı basın bildirisinde, saldırganın ırkçı saiklerle hareket ettiğini ve olayın ırkçı saldırı olduğu yönünde emareler olduğunu kamuoyuna paylaşmıştı. Olay sonrası saldırgan öldüğü için saldırgan aleyhine soruşturma açılmasa da olayla ilgili kişilerin varlığı, olayı bilen ya da birlikte planlayan, işleyen kişiler olup olmadığı yönündeki savcılık soruşturması, saldırıdan yaklaşık iki yıl sonra 2021 Aralık ayında sonlandırıldı. Saldırıda katilin babasının, Tobias R. üzerinde bir etkisinin olup olmadığı, olayı önceden ilip bilmediğine, hatta olayın azmettiricisi olma yönündeki iddialara ilişkin ise federal savcılık, konuya ilişkin destekleyici emareler bulunmadığı için katilin babası hakkında soruşturmayı derinleştirmede ve bütünüyle soruşturma dosyası kapatıldı.²² Hanau saldırısında hayatlarını kaybedenlerin yakınları tarafından bu karar tepki ve hayal kırıklığı ile karşılanmıştır.

Human Rights Watch 2021 Almanya Raporu, 2020 yılında özellikle aşırı sağcılar tarafından işlenen nefret ve siyasi saiklerle işlenen suçlarda artışa dikkat çekiyor. Buna göre, göçmen karşıtı suçların bir önceki yıla göre %16 artış göstererek %72'ye yükseldiği görülüyor.²³ Aynı şekilde *Ayrımcılıkla Mücadele Kurumu (Antidiskriminierungsstelle)* da ırkçı vakaların bir önceki yıla göre 2020 yılında %78 arttığını bildiriyor.²⁴ Böylece, ırkçı saldırılar başta olmak üzere, şiddet ve nefret

20 Bundesministerium des Inneren, für Bau und Heimat. (2020). *Verfassungsschutzbericht 2020*. Berlin. (<https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/publikationen/DE/verfassungsschutzberichte/2021-06-verfassungsschutzbericht-2020-fakten-und-tendenzen-kurzzusammenfassung.html>)

21 Steinhagen, M. (2021) „Was lief schief in der Tatnacht? Was wussten die Behörden über den Täter?“ <https://www.zeit.de/gesellschaft/2021-07/hanau-anschlag-untersuchung-sausschuss-rechtsextremismus-polizei?>

22 Generalbundesanwalt (2021) Pressemitteilung, Einstellung der Ermittlungen wegen des Anschlags in Hanau vom 19.Februar 2020 http://www.generalbundesanwalt.de/DE/Home/home_node.html

23 Deutschland Menschenrechtslage 2021. *Human Rights Watch*. <https://www.hrw.org/de/world-report/2022/country-chapters/380518>

24 Antidiskriminierungsstelle des Bundes (2020). *Gleiche Rechte, gleiche Chancen. Jahresbericht der Antidiskriminierungsstelle des Bundes*. Berlin: MKL Druck GmbH & Co. KG. (https://www.antidiskriminierungsstelle.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/Jahresberichte/2020.pdf;jsessionid=40AA6B934DCBC310975FBECABD7C65B2.intranet212?__blob=publicationFile&v=4&_x_tr_sl=de&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc)

söylemi gibi aşırı sağ tarafından işlenen suçlar 2001 yılından itibaren en yüksek seviyeyi yakalamış oluyor. Hatta dönemin İçişleri Bakanı Horst Seehofer, şiddet suçlarındaki artışın %18,8 artışla 3.365'e ulaşmasının “özellikle kötü” olduğuna dikkat çekerek, “aşırı sağcı saldırılar, Almanya'nın güvenliği için en büyük tehdit” yorumunu yapıyor.²⁵ Bu açıklamalar, aşırı sağ şiddetinin Almanya için ifade ettiği tehdidin boyutları hakkında bilgi veriyor. Almanya Federal İçişleri Bakanlığı tarafından “Combat 18 Germany”, “Nordadler” ve “Wolfs-/Sturmbrigade 44” adlı üç aşırı sağcı grubun yasaklanması olumlu gelişmelerden biri olarak görülebilir. *Anayasa Koruma Teşkilatı*, bu grupların aşırı sağla ilintili şiddet eğilimlerini ortaya çıkarmada ve grupların ifşa edilmesinde etkili rol oynadı.²⁶

Yeni aşırı sağ, aşırı sağcı ve muhafazakâr güçlerin birlikte çalıştığı gayri resmi birer ve gruplardan oluşuyor. “Yeni aşırı sağ” olarak tanımlanan gruplar ilk kez *Anayasa Koruma Teşkilatı* raporunda görülüyor. Raporda, yeni aşırı sağ çeşitli aktörler ve gruplarla birlikte listeleniyor. Daha çok sosyal medya platformlarında organize olan yeni aşırı sağ gruplar, anti-liberal demokratik uygulamaları farklı stratejiler kullanarak eleştiriyor. Teşkilat, “Almanya Kimlik Hareketi” (IBD), “Compact-Magazine GmbH” “Institut für Staatspolitik” (IFS) ve yeni sağ olarak tanımlanan “Ein Prozent e.V.” gibi dernekleri şüpheli sıfatıyla incelediğini açıkladı.²⁷

Bu suçlarla ilgili iki önemli hususu belirtmekte fayda var. İlk olarak aşırı sağ ya da ırkçı saikle işlenen suçlarda yıldan yıla artış görülüyor. Siyasi saikle işlenen suçların %41'ini aşırı sağ gruplardan oluşuyor. 2020 yılına göre 2021 yılında siyasi saikle işlenen suçların tamamında %23'ten fazla suç işlendiği görülüyor.²⁸ İkinci önemli husus ise, bu kayıtlara rağmen, ırkçı ve aşırı sağcı saikle işlenen suçlarda belirtilen sayıların buzdağının görünen kısmı olduğunu belirtmek gerek. Aşırı sağcı ve ırkçı saiklerle işlenen suçlarla etkin bir mücadele için, karanlık alanda bulunan ve hiçbir şekilde kayıtlara girmeyen olayların ve eylemlerin görünür hale getirilmeli. Mağdurlar, yaşadıkları ayrımcı tutumları korkularından dolayı bildirmiyor. Bu konuda mağdur ya da tanıkların cesaretlendirilmesi gerekiyor.

25 Berry, Alex. (2021). Germany: Right-wing criminality at a record high. *DW*. (<https://www.dw.com/en/germany-right-wing-criminality-at-a-record-high/a-57421079>)

26 Bundesministerium des Inneren, für Bau und Heimat. (2020). *Verfassungsschutzbericht 2020*. Berlin. (<https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/publikationen/DE/verfassungsschutzberichte/2021-06-verfassungsschutzbericht-2020-fakten-und-tendenzen-kurzzusammenfassung.html>)

27 Bundesministerium des Inneren, für Bau und Heimat. (2020). *Verfassungsschutzbericht 2020*. Berlin. (<https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/publikationen/DE/verfassungsschutzberichte/2021-06-verfassungsschutzbericht-2020-fakten-und-tendenzen-kurzzusammenfassung.html>)

28 Bundesministerium des Innern und für Heimat (2022), Politisch motivierte Kriminalität erreichte im Jahr 2021 neuen (<https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/DE/2022/05/pmk2021.html>)

6. BİLDİRİLMİYEN VEYA KAYIT ALTINA ALINMAYAN İNSAN HAKLARI İHLALLERİ VAR

İnsan Hakları Enstitüsü, Almanya'da aşırı sağcı ve ırkçı saldırıların resmî kurumlar tarafından kayıt altına alındığını ancak, bildirilmeyen veya kayıt altına alınmayan vakaların da hayli yüksek olduğunu bildiriyor. Buna rağmen, gerek *Federal Suç Dairesi*'nden verilen istatistikler gerekse medya veya sivil toplum tarafından gelen raporlar, aşırı sağın yükselmesi konusunda bir fikir veriyor. Buna göre, aşırı sağ saikle işlenen suç, söylem ve saldırıların her yıl arttığı aşikâr. Zira sadece şiddet eylemleri artmıyor, aynı şekilde aşırı sağcı tutumlar da kamusal ve siyasal alanda giderek daha çok yer buluyor. Aşırı sağ bilhassa salgınla birlikte fiziksel ortamların kısıtlandığı ortamlarda kendisini internette daha görünür kıldı. Her ne kadar koruma dairesi bazı kişi ve grupları gözetliyor olsa da asker, polis ve güvenlik kurumları içerisinde defalarca ırkçı sohbet grupları, faaliyetler ve bağlantılar gibi bir dizi aşırı sağ gruplar kamusal alanda ifşa oluyor.²⁹

Avrupa ve uluslararası insan hakları kurumları, Almanya'nın Yahudi karşıtlığını içeren ırkçı suçları önleyici uygulamaları daha etkin kullanması hususunda uyarılarda bulunuyor. Mart 2020 yılında *İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu* (ECRI), Almanya'nın yargı ve soruşturma yürüten kurumlarının Yahudi karşıtlığına ve ırkçı suçlara karşı yeterince tahkikat uygulamadığını bildiriyor. Mağdur kişilerin bu nedenle polislere güven duymadığını açıklıyor.³⁰

2020 Hanau saldırısı sonrası, CDU politikacısı Walter Lübcke'nin teklifi üzerine "Aşırı Sağ ve Nefret Suçuyla Mücadele Yasası" 1 Temmuz 2021'de yürürlüğe girdi. Federal hükümet, Kasım 2020 yılında 2021-2024 yılları arasında geçerli olacak yaklaşık 1,2 Milyar avro bütçeli "Maßnahmenkatalog" adı altında aşırı sağ ve ırkçılıkla mücadele için yapılacak faaliyetlere yönelik karar aldı. Bu kararın, mevcut yapılan mücadele yöntemlerine ilave olarak gerçekleştirileceği öngörüldü. Böylece ilgili sorumluların ihmali başta olmak üzere ceza şartlarının ağırlaştırılması söz konusu oldu. Ancak, öncesinde Federal hükümet aşırı sağ ve ırkçılıkla mücadele için 89 önlem içeren kapsamlı bir karara vardı. Bu paket içerisinde İrkçılık ve Yahudi aleyhtarlığı gibi konularda daha fazla farkındalık amaçlanıyordu. Polis, yargı ve sivil toplum arasında artan iş birliği ile ırkçılıkla mücadele için daha

29 Deutsche Institut für Menschenrechte(2021), *Entwicklung der Menschenrechtssituation in Deutschland Juli 2020 – Juni 2021*,(https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/fileadmin/Redaktion/Publikationen/Menschenrechtsbericht/Menschenrechtsbericht_2021_Kurzfassung.pdf)

30 European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) (2020),*Sixth report on Germany Monitoring*, (<https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/germany>)

iyi bir devlet yapılanmasının oluşturulması ve mağdur korumanın genişletilmesi hedeflenmişti.³¹

2021 yılı için NSU terör örgütü bakımında en önemli olay ise 2018 yılında Münih Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen 11 Temmuz 2018 tarihindeki kararın³² 12 Ağustos 2021 tarihinde Federal Mahkeme tarafından onanması. Federal Mahkeme'nin bu kararıyla NSU davası gerek soruşturma aşamasında ve gerekse de yargılama ve yargılamanın sonraki aşamalarında cevaplandırılmayan pek çok soruyla kapandı.³³ İrkçi terör olaylarının aydınlatılmasını bekleyen kamuoyu ve NSU terör örgütünün saldırılarıyla hayatlarını kaybedenlerin yakınları nezdinde ise dosya hala açık.

Federal İçişleri Bakanlığı, göçmen STK'larından gelen raporların aksine, polisler arasında kurumsal ırkçılık olduğunu defalarca reddetti. 2020/2021'de federal hükümet ırkçılık ve aşırılık sağcılıkla mücadele amaçlı bazı adımlar atmış olsa da atılması gereken daha çok adım var. Bu nedenle İnsan Hakları Enstitüsü, Federal ve Eyalet hükümetlerinin Federal Polis Yasası'nın 22nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi gibi ırkçı polis kontrollerini teşvik eden yasal hükümleri kaldırmasını öneriyor. Aynı zamanda, aşırılık maruz kalanlar için şikayetler ve irtibat noktaları kurmalarını tavsiye ediyor. Bunun yanında ırkçı polis uygulamasını inceleyebilecek bağımsız bir komisyon kurulmasını öneriyor.³⁴

---

31 Deutscher Bundestag (2021), Gesetz gegen Rechtsextremismus und Hass kriminalität beschlossen ,(<https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2020/kw25-de-rechtsextremismus-701104>)

32 OLG München, Urteil vom 11.07.2018 tarih - 6 St 3/12 sayılı karar

33 Federal Mahkeme Kararı, BGH, 12.08.2021 tarih ve 3 StR 441/20 sayılı karar.

34 Deutsche Institut für Menschenrechte(2021), *Entwicklung der Menschenrechtssituation in Deutschland Juli 2020 - Juni 2021*,(https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/fileadmin/Redaktion/Publikationen/Menschenrechtsbericht/Menschenrechtsbericht_2021_Kurzfassung.pdf)

Siyasetin ve Temel Siyasi Aktörlerin Durumu

1. 2021 ALMANYA SEÇİMLERİ: İNSAN HAKLARI AÇISINDAN OLUMLU DÜŞÜNMEK İÇİN SEBEPLER VAR

2015 Merkel'in açık kapı politikası ile aşırı sağın görece oy oranlarının artırmasıyla merkez partileri oy kaybına uğramaya başladı. Aynı zamanda seçin öncesi Rheinland Pfalz eyaletinde Almanya tarihinin en büyük sel felaketi ve salgın süreci gibi olağanüstü durumların yaşanması Alman toplumunun tercihi merak konusu oldu. Buna mukabil eyalet seçimlerinde oy kaybına uğrayan ve 16 yıl Başbakanlık yapan Merkel'in 2021 seçimlerinde aday olmayacağını açıklaması 2021'i diğer seçimlerden ayırmaktaydı.

2021 yılı seçim sonuçları Hristiyan Demokrat Birlik Partisi (CDU) açısından hayal kırıklığıydı. Zira CDU Alman siyasi tarihinin en düşük oyunu aldı. Bunun dışında Almanya'da birinci olan parti ilk defa %31'in altına düştü. Merkel sonrası birinci parti olmayı başaramayan sonra Sosyal Demokrat Parti'nin (SPD) 2002'den sonra en çok olmayı başarabildi. Bunun gibi birçok siyasi yenilikler 2021 seçim sonuçlarına yansdı. Diğer taraftan, göç karşıtlığı ile bilinen ve bir dönem barajı geçmesi halinde Alman siyaseti açısından riskli görünen AfD her ne kadar bir önceki seçime göre oy kaybına uğrasa da %10 oy almayı başarabildi. Alman siyasetinde temel bir aktör olmayı başaran bir parti olarak AfD'nin alacağı oyun, Almanya siyasetinde ayrımcı ve İslamofobik tepkiyi ölçmek için uygun bir barometre olacağı düşünülmüyordu. Bu bağlamda Almanya'daki bir dizi olumsuz gelişmeyle birlikte düşünüldüğünde, AfD'nin oy artışını sürdürmesi beklenirdi. Fakat beklenenin aksine AfD 2021 yılında oy kaybına uğrayan partiler arasında kaldı. Bunu olumlu

bir gelişme olarak kaydederken, AfD'nin temsil ettiği siyasi yelpazenin sağ ve sol taraflarında daha fazla paylaşıyor olmasının tek başına onu "alternatif" olmaktan çıkardığını not etmek anlamlı olabilir.

"Leitkultur"den bugüne: İki farklı dinamik arasında Almanya siyaseti

Almanya'da 1998 federal seçimlerini siyasi anlamda bir dönüm noktası olarak kabul etmek gerekir. Billhassa Yeşiller partisinin iktidar ortağı olması ile Almanya'nın yabancılar ve Türklere yönelik politikalarında bir değişim gözlemlenmiştir. Vatandaşlık yasasında getirilen yeni düzenlemeler ile Alman vatandaşlığına geçişin kolaylaştırılması ve Almanya'da doğan çocukların belirli şartlar dahilinde doğum yeri esasına göre Alman vatandaşı olabilmelerine imkân tanınması gibi yenilikler gelmiştir.³⁵

İktidarın gayretleriyle değişen bu politikalar haliyle Almanya'da muhalefet partilerinde de yeni söylemlerin geliştirilmesine vesile olmuştur. Dönemin CDU Federal Meclis grup başkanı vekili Friedrich Merz tarafından "Leitkultur" (Öncü Kültür) kavramı ortaya atılmıştır.

Bu kavram, sonraki dönemlerde, başta Türklere üzerinden yürütülen yabancı politikalar açısından merkez kavram olarak nitelendirilmiştir. Hatta uyum tartışmalarında bu kavram ön plana çıkarılmıştır. Kavram, göçmenlerin kendi kültürüne yabancılaşma sorununun merkezine oturtulmuştur. "Leitkultur" kavramının resmi tanımı yapılarak, Leitkultur'u yani Alman kültürünü kabul etmeyen ve buna göre yaşamayan göçmenlerin Almanya'ya girmelerine müsaade edilmemesi gerektiği siyasiler tarafından dillendirilmiştir.³⁶ 2022 yılının başında, 2000 yılında Alman siyasetine ve kamuoyuna "Leitkultur" kavramını tartışmasını ortaya atan Friedrich Merz, üçüncü denemesinde CDU genel başkanı olarak seçilmiş ve öncü kültür tartışmaları kaldığı yerden devam etmiştir.

Leitkultur kavramı etrafında günümüze kadar gelen farklı uygulamalar vardır. Vatandaşlığa alınmada gerçekleştirilen "Einbürgerungstest", aile birleşimlerinde dil sınavı şartı gibi uygulamalar "Leitkultur" kavramını esas alarak hayata geçirilmiştir. Hatta aile birleşiminde getirilen dil sınavı şartının hukuka aykırılığı, Türkiye açısından Almanya ve AB ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde, hiçbir şekilde ihlal edilmemesi gereken "Standstill" şartına aykırı olduğu, ABAD tarafından tespit edilmiştir.

Dünyada ve Avrupa'da geçtiğimiz yılda da siyasette aşırı sağın yaklaşım ve söylemlerinin yaygınlaşması ve popülist politikalar Almanya'yı da etkiledi. Ancak yine de dünyanın diğer pek çok yerinde olduğu gibi Almanya'da da çeşitlilik, çoğulculuk ve çoklu kültürle buna uygun olmayan yaklaşımlar arasında pandülün salınımı devam ediyor.

Her ne kadar aşırı sağ partilere üye sayısı ve kamuoyu ilgisi azalıyor olsa da aşırı sağ belirli bir oranda gücünü ve görünürlüğünü koruyor. 13 Eylül 2020'de Kuzey Ren-Vestfalya'da yapılan yerel seçimlerde Almanya Ulusal Demokrat Partisi (NPD) ile die Rechte partisinin seçim ittifakındaki başarısızlık ve seçim sonuçlarındaki başarısızlık nispeten zayıfladığına işaret edebilir.³⁷

35 Bielefeldt, H. (2006), Einbürgerungspolitik in Deutschland, Zur Diskussion über Leitkultur und Staatsbürgerschaftstests, Deutsches Institut für Menschenrechte, Essay No. 3.

36 Fandrych, S. (2017), Leitbild statt Leitkultur!, içinde: Leitbild oder Leitkultur? Vielfalt und Gemeinsamkeit in der Einwanderungsgesellschaft, Friedrich-Ebert-Stiftung, s.2-3.

37 Bundesministerium des Inneren, für Bau und Heimat. (2020). *Verfassungsschutzbericht 2020*. Berlin. (<https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/publikationen/DE/ver->

Ancak ihtiyatlı bir iyimserlik içinde olmak için sebepler var. Zira aşırı sağın siyasi bir aktör olarak beklenen oyu almamış olması, otomatikman bu fikirlerin azalışı anlamına gelmiyor ve siyasal başarıyla sosyal durumu ayrı değerlendirmek gerek. Buna rağmen AfD'den seçilen 83 vekilin Neo-Nazi gruplarla ilişkileri olduğuna dair bilgiler mevcut. Öte taraftan, 2021 koalisyon görüşmelerinde partilerin birçoğu AfD ile olası iktidar ortağı olabileceği yönünde açıklamalarda bulunmadığı tespit etmek gerekir.³⁸

Sol (*Die Linke*) Partisinin seçim barajını (%5) geçip geçmeyeceği 26 Eylül akşamı kamuoyu tarafından yakından takip edildi. Her ne kadar Sol Parti %4,9 oy alarak barajın altında kalsa da Alman seçimine özgü “*Direktmandat*” (Doğrudan Yetki) kuralı sayesinde 39 vekil Alman parlamentosunda temsil edilmeye hak kazandı.³⁹

Seçim sonuçlarından bağımsız olarak Almanya'da insan hakları ve temel özgürlükler konusunda yapılan genel bir gözlem, ayrımcı ve İslamofobik fikirlerin eskisi gibi bazı marjinal partilerle sınırlı olmadığı, siyasi yelpazenin her yanını etkilediği ve aynı ayrımcı politikaların sağ ve solun kendi söylem ve jargonlarıyla farklı biçimde yeniden üretildiği şeklinde.

2. SİYASİ PARTİLERİN BEYANLARI VE SİYASA ÖNERİLERİ: OLUMLU VE OLUMSUZ YAKLAŞIMLAR

Yeni hükümetin söylemlerinin, 16 yıllık Angela Merkel dönemiyle kıyaslandığında daha liberal ve çoğulcu bir yaklaşım sergilediği görülüyor. Bunun bariz örneklerinden biri Almanya'nın tüm azınlık gruplara çifte vatandaşlığı sağlaması (Merkel, kendi döneminde bu karara her zaman karşı çıkmıştı)⁴⁰.

Almanya'da 2005-2021 yıllar arası neredeyse her dönem (2009-2013 dönemi hariç) CDU ve SPD'den oluşan bir koalisyon hükümeti mevcuttu. İki büyük merkez partinin uzun zaman boyunca hükümette bulunmasının, marjinal partilerin yükselmesine yol açtığı değerlendirildi yapıyordu. Özellikle AfD'nin parlamentoya girmesi, Almanya siyasetinde bir dönüm noktası olarak gösterilebilir. Zira

---

fassungsschutzberichte/2021-06-verfassungsschutzbericht-2020-fakten-und-tendenzen-kurzzusammenfassung.html)

38 Berliner Kurrier(2021),*Wegen Neonazi-Kontakten: AfD-Fraktion im Bundestag verliert bereits das erste Mitglied* (<https://www.berliner-kurier.de/politik-wirtschaft/wegen-neonazi-kontakten-afd-fraktion-im-bundestag-verliert-bereits-das-erste-mitglied-li.185965>)

39 Alle Ergebnisse und Grafiken der Bundestagswahl im Überblick (2021), *Welt* (<https://www.welt.de/politik/bundestagswahl/article233164435/Wahlergebnis-Das-Endergebnis-zur-Bundestagswahl-2021-Alle-Grafiken.html>)

40 Ancak istisnai olarak belirtmek gerekir ki, 2000 yılı itibarıyla Almanya'da doğup büyüyen göçmen kökenli bireylerin iki vatandaşlıktan birini seçme zorunluluğu 2014 yılında kaldırılmış, böylelikle sözü geçen grup için çifte vatandaşlığın önü açılmıştır. Merkel döneminde Almanya'ya sonradan göç eden üçüncü ülke vatandaşları için ise çifte vatandaşlık hakkı söz konusu değildir (Çiçek, 2021: 101).

Nazi döneminden 2017 yılına kadar hiçbir aşırı sağ parti Almanya parlamentosuna girmeyi başaramamıştı.

16 sene sonra CDU/CSU'nun muhalefete geçmesiyle birlikte Almanya siyasetinde yeni bir denge oluştu. Sağ-muhafazakâr bir parti olan CDU'nun muhalefete geçmesiyle birlikte CDU'nun AfD'nin söylemlerine yaklaşması ve böylece CDU'dan zaman içerisinde AfD'ye kayan seçmenlerin tekrar CDU'ya döneceği, bununla birlikte ise AfD'nin Almanya siyasetinde öneminin giderek azalması bekleniyor.

SPD'nin 2021 seçim programında, İslamofobiyi ve ırkçılığı kınamakla beraber “din özgürlüğünün kötüye kullanıldığı ve dini fanatizme dönüştüğü durumlarda, devlet güvenlik yetkilileri tutarlı bir şekilde müdahale etmelidir” şeklinde ucu açık ve farklı şekillerde yorumlanması mümkün olan muallak ifadeler yer alıyor.⁴¹

CDU ve Hristiyan Sosyal Birlik Partisi (CSU)'dan oluşan “Birlik,” programında İslamofobi ve ırkçılığı kınamakla birlikte “İslamcılık aşırılıkçı bir siyasi ideolojidir” ifadesi kullanıyor.⁴² Programda cami cemaatlerinin arkasındaki radikallerin ve yabancı bağışçıların ideolojik temellerinin daha yakından incelenmesi vurgulanıyor. Entegrasyonla ilgili olarak “Bize gelen insanların değerlerimizi paylaşması, yasalarımıza uyması ve dilimizi konuşması beklentisine sahibiz” deniyor. Ek olarak CDU/CSU imamların Almanya'da eğitim almasını teşvik etmeye yönelik bir düşünceye sahip bir birlik olarak tanıtılıyor.⁴³ Yeşiller ve Hür Demokrat Parti (FDP) de CDU/CSU gibi imam eğitiminin Almanya'da yapılması gerektiğini belirtiyor.

41 İslam und Islamismus in den Wahlprogrammen der Parteien. *Qantara*. (<https://de.qantara.de/content/islam-und-islamismus-in-den-wahlprogrammen-der-parteien>)

42 Buradaki sorun, felsefi bir hareket noktası olarak İslamı alan ve siyaseti de bu inanç temelinde tasavvur eden pek çok akımın radikal İslamcı ideolojilerle özdeşleştirilerek hepsinin aynı kefeye konması. Oysa İslam dini ve ondan türetilen siyasi ideolojiler “İslamcılık” genel etiketi altında indirgemeci yorumlara konu edilmeyecek ölçüde çeşitlilik gösteriyor. İçlerinde siyaseti “adalet, meşveret ve ehliyet” gibi temel İslami ilkeler çerçevesinde ele alan ve herhangi bir politik sistem önermeyen yaklaşımlarla Tunus'taki Nahda gibi liberal, demokratik, çoğulcu bir sosyo-politik sisteme elverişli olanlar da var, El Kaide ve IŞİD gibileri de. Bu noktada daha tanımlayıcı olmak ve toptancı bir yaklaşımla hareket etmemek gerek.

43 *Age*.

CDU'nun penceresinden Almanya Müslümanları: 2005'ten bugüne değişen yaklaşımlara dair bazı tespitler

CDU (Hristiyan Demokrat Parti) 2005 parti manifestosunda, 5.5. no'lu maddede "Göçü sınırlandırın, entegrasyonu güçlendirin!" başlığı altında Müslümanlarla ilgili olarak şunları söylüyordu: "Almanya'da yaşayan Müslüman kültüründen kızların ve kadınların insan haklarını aktif olarak destekleyeceğiz ve koruyacağız. Zorla evlilik yasaktır. Zorla evlendirme başlı başına bir suç haline geliyor."

O manifestoda, sayısız yapısal sorun tek taraflı ve tek nedenli olarak sunulmuştu. Sistemik olarak gettolaştırılan muhterler, özellikle Türklerin kendi tercihleriymiş gibi yansıtılırken, okuldaki ırkçılıktan ve dışlanmadan dolayı eğitim hakları ihlal edilen Türk/yabancı öğrenciler, ırkçı sistemin bir sonucu olarak değil de şahsi olaylarmış gibi yansıtılmış ve Alman toplumunda tehlike unsuru olarak kabul edilmişti.

"Diplomasız göçmen çocuklar, Türk-Araplar sebebiyle getto oluşumu ve 'paralel toplumların' oluşumu ve kendi kendilerini Alman toplumundan soyutlayan yabancı gençler, Alman toplumu için tehlike sinyalleridir" şeklinde ifadelerle yer verilen raporda yabancılardan / göçmenlerden bahsederken sadece "zorla evlilikler, paralel toplumlar, işsizlik, dil açıkları" gibi problemler göz önünde bulundurulurken, göçmen hakları, sorunları vb. gibi konulara hiçbir şekilde yer verilmiyordu. Aynı programda, "Yasal ve sürekli olarak yanımızda olan yabancıların, kültürümüz ve hukuk sistemimiz temelinde toplumumuzla bütünleşmiş olarak yaşamasını istiyoruz. Ancak entegrasyon tek yönlü bir yol değildir" (2005 Hükümet Programı, s.34) gibi ifadeler yer alıyordu. "Entegrasyon tek yönlü bir yol değildir" ifadesi, entegrasyon sürecinin zorluklarını esas olarak göçmenlere yükleyen bir tutumu yansıtıyordu.

2005 hükümet programında yer alan söylem ve Şansölye Merkel'in 2010'daki "çok kültürlü toplum" ile ilgili "başarısız oldu, kesinlikle başarısız oldu" şeklindeki açıklaması, Almanya'da çok kültürlülük ve dini çeşitlilik gibi konuların artık gözden düştüğünü gösteriyordu. CSU'dan İçişleri Bakanı Horst Seehofer'in 2018'deki "Hayır. İslam Almanya'ya ait değil" sözlerine Şansölye Angela Merkel şu sözlerle cevap vermişti: "Ülkemizin tarihi karakterinin Hristiyan ve Yahudi olduğu konusunda hiçbir şüphe yoktur. Ancak bu doğru olduğu kadar, bizimle birlikte yaşayan 4,5 milyon Müslümanla, onların dini olan İslam'ın bu arada Almanya'nın bir parçası haline geldiği de doğrudur." Bu, özellikle Almanya'daki Müslümanlar için güçlü bir mesaj olarak algılanmıştı.

Bununla birlikte yeni programdaki bir yaklaşım değişiminin de altını çizmek gerek. 2005 hükümet programında "başarılı entegrasyon" sorumluluğu yabancı ebeveynlerde iken ve "Yabancı ebeveynler, çocuklarının ülkemizdeki yaşam ve çalışma fırsatlarından pay almalarını sağlamak için mümkün olan her şeyi yapmalıdır" (s.34) denirken, 2021'de "bu husus sosyal ve politik bir görev olarak anlaşılan bir sorumluluk" haline geliyor (s.134). 2021 hükümet programı, "Birlikte yaşamamanın temeli olarak entegrasyon" (s.135) noktasında artık "yabancılardan" değil, "toplumun her alanına katılabilen, göç hikayesi olan insanlardan" söz ediyor ve entegrasyon sürecini toplumun genelini ilgilendiren ve tüm toplumun üstlenmesi gereken bir sorumluluk olarak görüyor.

2021 hükümet programında Müslüman karşıtı ırkçılığa ilişkin özel bir açıklama bulunuyor: “Ülkemizde İslamofobiye, tıpkı Romanlara karşı ırkçılık ve diğer ırkçı gruplara olduğu gibi müsamaha göstermeyeceğiz. “Manevi kundakçıların” yaymak istedikleri bu nefret biçimi, hepimize ve bizi bir arada tutana yöneliktir. Onlarla her türlü hukuki yolla mücadele edeceğiz ve ülkemizin onlar tarafından tehdit edilmesine izin vermeyeceğiz.” (s.113)

2021 programı ayrıca şunları söylüyor: “Göçmenlerin şansının artırılması” ve “toplumun tamamında, ekonomide, eğitimde ve ayrıca kamu hizmetinde eşit fırsatların olması gerekiyor. Daha fazla genci kamu hizmetinde bir kariyer seçmeye teşvik ediyoruz. Bu da göçmenlerin devletimizle özdeşleşmesini güçlendiriyor.” (s.134)

Yeşiller'in programına göre ise “uzun vadede amaç, Müslüman toplulukların dini personel ihtiyacını Almanya’da eğitim görmüş kişiler aracılığıyla karşılamak” olarak açıklanıyor. Hedef ise “çeşitlilik içinde birlik” şeklinde tanımlanıyor. Bunun için de Sol Parti’ye benzer şekilde ayrı bir bakanlığın olması talep ediliyor. Yeşiller, Almanya’daki birçok kadını tehdit eden kadın sünnetini de eleştiriyor. Parti, kadın sünneti meselesinde bu konudan etkilenenlere daha fazla hükümet desteği vermeyi vad ediyor.⁴⁴

Aşırı sağcı AfD ise söylemlerine paralel biçimde programında İslam’ı iç barışa bir tehdit olarak gördüğünü belirtiyor. Partinin programında “İslam’a yönelik eleştirileri İslamofobi veya ırkçılıkla suçlayarak bastırmak kabul edilemez” deniyor. Minarelere, müezzinlerin ezan okumasına ve çok eşliliğe karşı daha sıkı tedbirler almak ve camilerin yurt dışından finanse edilmesine yasal olarak yasak getirmek isteniyor. Ayrıca Türkiye kökenlilerin en önemli kuruluşlarından olan DİTİB ile Alman devletinin iş birliğine son verilmesi çağrısında bulunuluyor.⁴⁵

Sol Parti, “tüm dini ve ideolojik topluluklar için yasal eşitliği” teşvik edeceklerini belirtiyor. Parti, Müslümanları öncelikle ırkçılık ve ayrımcılığın kurbanları olarak görüyor; ancak aynı zamanda kökten dincilik sorunundan da bahsediyor. Sol Parti, Müslüman kadınların haklarından tek bir yerde, başörtüsü takma hakkıyla bağlantılı olarak açıkça bahsediyor.⁴⁶

44 Islam und Islamismus in den Wahlprogrammen der Parteien. *Qantara*. (<https://de.qantara.de/content/islam-und-islamismus-in-den-wahlprogrammen-der-parteien>)

45 *Age*.

46 *Age*.

3. YENİ HÜKÜMETİN KOALİSYON SÖZLEŞMESİ UMUT VERİYOR

Almanya’da yaşayan Müslümanlar ve Müslüman Toplumun önemli bir parçası olan Türkiye kökenliler için 2021 yılının geçmiş yıllara göre daha umut verici bir yıl olduğu söylenebilir. Almanya’da 26 Eylül 2021’deki seçimlerin ardından 8 Aralık’ta SPD, FDP ve Yeşiller tarafından kurulan koalisyon Müslümanlar tarafından yeni bir umut olarak görülüyor. Almanyalı Müslümanlar uzun zamandır özellikle sosyal demokratlardan ve Yeşillerden yana hayal kırıklığı ve manen uzaklaşma yaşasalar da yeni koalisyon hükümetinin daha liberal bir politika vaadiyle oluşturduğu koalisyon sözleşmesi, hükümetin Almanya’daki Müslüman Topluma karşı daha hoşgörülü bir yaklaşım sergileyeceği umudunu artırdı. Yeni hükümetin göçmenler ve diğer azınlıklar için daha kolay çifte vatandaşlık imkanını sunması da bu umutları pekiştirmiş görünüyor.

Mart 2021’de Alman Hükümeti, bir *Dış Politika ve Kalkınma İş birliği için LGBTİ İçerme Stratejisi* kabul etti. LGBTİ bireylerin haklarına saygı gösterilmesini teşvik etmek, bu hakları korumak ve geliştirmek için ikili ve çok taraflı forumların yanı sıra sessiz diplomasi yoluyla çalışmayı da bunun bir parçası olarak açıkladı.⁴⁷

Çeşitlilik, çoğulculuk vurgusu ve “farklılık stratejisi”

Merkel döneminde azınlıklara yönelik planlanan bazı olumlu yasa değişiklikleri CDU tarafından engellenmişti. Yeni hükümet LGBTQ bireyler, Yahudiler ve Müslümanlar için birçok düzenleme yapmak istediğini açıkladı. FDP Genel Başkanı ve Maliye Bakanı Christian Lindner, yeni hükümetin çoğulculuğu ve bireyselliği merkeze alan yasa değişiklikleri yapacağını söyledi. Dışişleri Bakanı Baerbock (Yeşiller) toplumun çoğulcu olmasının Almanya’nın daha güçlü olmasına yol açacağını ifade etti. Bu açıklamalarla birlikte yeni hükümetin koalisyon anlaşmasında Almanya’yı “göç alan” bir ülke olarak kabul ettiğini söylemekte fayda var. Bunu da gerçekleştirmek için koalisyon hükümeti “çeşitlilik stratejisi (diversity strategy)” adlı bir plan hazırlıyor. Böylece, azınlık gruplara ait olan kişilere kamu kurumlarında istihdam edilmek için daha çok şans tanınması planlanıyor.

Olumlu bir başka gelişme ise Federal İçişleri Bakanı Nancy Faeser’in açıklaması.⁴⁸ Faeser, *Süddeutsche Zeitung*’a verdiği demeçte, İslam konusundaki tutumunu açıkça ortaya koydu ve “İslam elbette Almanya’ya ait, on yıllardır kültürel yaşamın bir parçası oldu” ifadelerini kullandı. Bununla birlikte Faeser yeni göç politikasıyla Almanya’yı “iyi bir entegrasyon ülkesi” yapmayı amaçladığını belirtti. Buna karşın Faeser’in Almanya’ya ait olduğunu ifade ettiği “İslam’ın hangi İslam” olduğu tartışılan bir konu. Almanya’da Türkiye ve Suriye başta olmak üzere çok farklı etnik

47 Federal Foreign Service (2021), *LGBTI rights* (<https://www.auswaertiges-amt.de/en/aus-senpolitik/themen/menschenrechte/07-lgbti/lgbti-rights/227620>)

48 Islam gehört für Nancy Faeser “natürlich zu Deutschland”. (2022). *Zeit Online*. (<https://www.zeit.de/politik/deutschland/2022-01/nacny-faeser-islam-migrationspolitik-islamismus-einwanderung-integration>)

kökenden Müslüman yaşıyor. Bununla birlikte çok sayıda cemaat faaliyetlerini sürdürüyor. Almanya’da uzun süredir tartışılan “Alman İslami” projesinin Feaser’in açıklamaları bağlamında nasıl şekilleneceği önemli bir soru. Üç dini bir araya getirmeyi amaçlayan “House of One” projesine Türkiye’de darbe girişimiyle anılan Fethullah Gülen Grubunun dahil edilmesi nedeniyle projenin akametinden kuşku duyuluyor. Bu projeye söz konusu grubun/cemaatin dahil edilmesine T.C. Dışişleri Bakanlığı tarafından da tepki gösterildi.⁴⁹ Almanya’da yaşayan en büyük Müslüman Toplumunu oluşturan Türkiye kökenlilerin hassasiyetleri göz ardı edilerek gerçekleştirilen bu projeden ötürü Türkiye kökenliler projeye mesafeli yaklaşıyor.

Olumlu gelişme ise Berlin Eyaleti’nin 19 Şubat 2021’de *Müslüman Karşısı Irkçılığa Karşı Uzman Komisyonu*⁵⁰ kurması. Berlin, Müslüman karşıtı Irkçılık konusunda bir uzman komisyonu kuran ilk federal eyalet oldu. Böylece 19 Şubat 2020’de Hessen eyaletinin Hanau kentinde gerçekleştirilen terör saldırısının yıl dönümünde böyle bir komisyonun kurulması önemli ve olumlu bir gelişme olarak görülebilir.

Bir diğer olumlu gelişme Federal İçişleri Bakanı Nancy Faeser’in 11 Mart’ın artık “terörist şiddet mağdurlarını ulusal anma günü” olarak kutlanmasına karar verildiğini açıklaması. Buna ek olarak Faeser, “Devlet, Hanau kurbanlarının ailelerine bu saldırının arka planına ilişkin şeffaf ve eksiksiz bir soruşturma borçludur” şeklinde konuşarak⁵¹ bu konuda kamuoyu vicdanında incinen adalet duygularının tamiri konusunda da bir umut ışığı oluşturdu.

Özetle, her ne kadar önceki yıllarda olduğu gibi Müslümanlara, İslami kurumlara ve yabancılara karşı saldırılar gerçekleşmiş olsa da 2021 yılındaki atmosferin Müslümanlar için önceki yıllara göre daha olumlu bir havada olduğunu belirtmek mümkün. Bununla birlikte Salim Özdemir, “Seçimlerle birlikte SPD-Yeşiller ve FDP’nin zaferi ve Hükümet insan hakları ve ayrımcılık demokrasi konularına öncelik ve ehemmiyet vermiş olsa da siyasette bu konuları tam anlamı ile öncelik sırasının birinci maddesi olarak yansıtamadığı görüşünde”.⁵²

49 Çetinkaya, İ. (2021). “Dışişleri Bakanlığında FETÖ’nün dahil edildiği ‘House of One’ projesine tepki” *Anadolu Ajansı*. (<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/disisleri-bakanligindan-fetonun-dahil-edildigi-house-of-one-projesine-tepki/2256622>)

50 Betschka, J. (2021). “Berlin gründet Expertenkommission gegen antimuslimischen Rassismus” *Der Tagesspiegel*. (<https://www.tagesspiegel.de/berlin/reaktion-auf-anschlag-in-hanau-berlin-gruendet-expertenkommission-gegen-antimuslimischen-rassismus/26930256.html>)

51 Zwei Jahre nach Hanau: Fraktionen sagen Rechtsextremismus Kampf”. *Deutscher Bundestag*. (<https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2022/kw07-de-aktuelle-stunde-hanau-881036>)

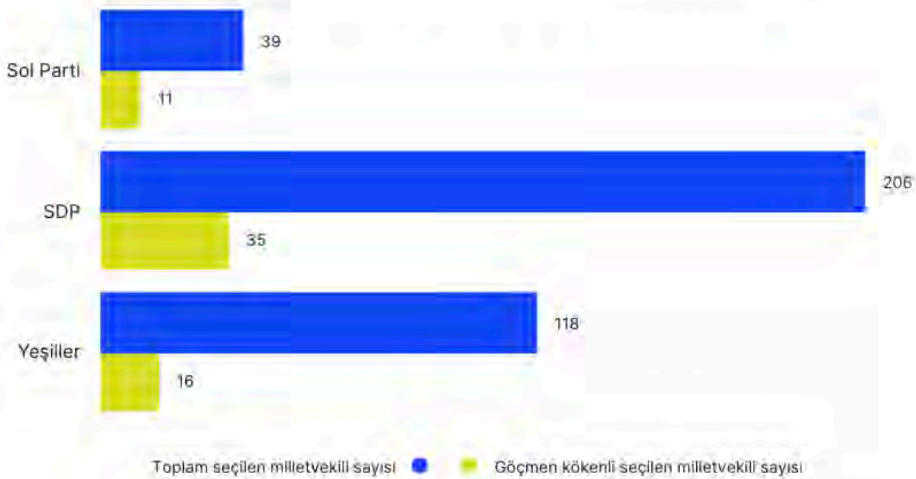
52 Bu çalışma kapsamında Alman Türk Akademisi başkanı ve İSM (Sosyal Pedagojik Araştırmalar Enstitüsü) Genel koordinatörü Dr. Salim Özdemir ile röportaj gerçekleştirilmiştir.

4. SİYASETTE GÖÇMEN TEMSİLİ OLUMLU AMA GÖÇMENİN KENDİSİ KALARAK TEMSİLİ OLUMSUZ

Almanya'da 22,3 milyon kişi göçmen kökenlilerden oluşuyor. Bu da Alman nüfusunun %27,2'si tekabül ediyor. Federal İstatistik Dairesi'ne göre, 2021 yılında bir önceki yıla göre %2,0'lik göçmen kökenlilerin sayısı arttı. Buna göre Almanya'da her dört kişiden biri göçmen kökenli. Göçmen kökenli nüfusun %53'ü (11,8 milyon) Alman vatandaşlığına sahip. Buna karşın göçmenlerin %47'si (10,6 milyon) yabancı vatandaşlığa sahip. Göçmen kökenli 11,8 milyon Alman'ın yarısından fazlası doğumlarından itibaren Alman vatandaşlığına sahip. Göçmenler içerisinde en büyük orana sahip başta Türkiye (%12), onu Polonya (%10), Rusya Federasyonu (%6), Kazakistan (%6) ve Suriye (%5) izliyor.⁵³

Önemli oranda nüfusu göçmenlerden oluşan Almanya'da göçmenler ne derece Alman parlamentosunda temsil ediliyor. 2021 seçimlerinde partiler arasında Sol Parti'den seçilen 39 vekil içerisinde 11'ni göçmen kökenlilerden oluşması partinin çok kültürlülüğe verdiği önem olarak yorumlanabilir. Buna göre, %28,2 ile göçmenlerin en çok temsil edildiği parti. Parlamentoda 206 üye ile temsil edilen SPD partisinde 35 milletvekili ile toplam seçilenler içerisinde %17'si göçmen kökenli. Yeşiller partisi göçmenlere yönelik ılımlı söylemlerde bulunmasına rağmen seçilen 118 vekiller içerisinde sadece 16'si göçmen kökenlilerden oluşuyor. 2021 seçim sonuçlarına göre Alman parlamentosunda toplam 83 göçmen kökenli vekil parlamentoda. Dolayısıyla toplam parlamentoda bulunan vekil içerisinde

Alman Parlamentosu Göçmen Temsili - 2021 Seçimleri

53 Die Statis; Statistisches Bundesamt (2022) Pressemitteilung Nr. 162 vom 12. April 2022, https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2022/04/PD22_162_125.html

%11,3'üne tekabül ediyor. Diğer taraftan, ülkede yaşayan Türkiye kökenli ve oy kullanma hakkına sahip vatandaş sayısı 1 milyon 250. Partiler 2021 seçimlerinde 100'ün üzerinde Türkiye kökenli aday açıklamasına rağmen, bir önceki seçimde 14 olan Türkiye kökenli vekil sayısı, 2021 yılında 18 oldu. Bir önceki seçimlere göre genel olarak 2021 yılında göçmen kökenliler temsiliyet oranı artış göstermesine rağmen göçmen nüfusa göre temsiliyetin yeterli olmadığı anlaşılıyor. Aynı şekilde son yıllarda göçmen kökenliler içerisinde siyasete üyelik ve siyasi partilerle olan ilişkilerin arttığını da not etmek gerekiyor.⁵⁴

Ancak siyasette göçmen temsiline artması, otomatikman göçmenlere karşı ayrımcılığın azaldığı ve kapsayıcı bir siyasi tutumun güçlendiği anlamına gelmiyor. Çünkü göçmenlerin, egemen siyasi fikirleri, hatta bazen göçmen karşıtı, İslamofobik ve ayrımcı fikirleri taşıdıkları ve bu yöndeki politikaları destekledikleri ölçüde “makbul Faslı,” “makbul Türk” veya “makbul Müslüman” olabildiklerine dair eleştiriler de var.⁵⁵ Örneğin Türkiye siyasetinde hangi siyasi tarafa yakın olduklarının, Erdoğan'a nasıl baktıklarının ve Türkiye'ye bakışlarının genel Türkiyeli göçmenlerden farklı olmasının özel bir kriter haline geldiği ve çoğu kez sağ ve sol siyasi partilerce aday gösterilmelerinde daha fazla belirleyici olmaya başladığı gözlemini yapmak mümkün. Bu da göçmenlerin siyasi katılımını sınırlıyor ve göçmen tabanla kendi içlerinden çıkan siyasi aktörler arasındaki temsil ilişkisini zayıflatıyor.

54 Tanrikulu, F. (2021). “Almanya’da koalisyon imkanları... Üç farklı senaryo” *Star*. (https://www.star.com.tr/acik-gorus/almanya-da-koalisyon-imkanlari-uc-farkli-senaryo-haber-1659955/?fbclid=IwAR3wZEnKwWnj8P0obLqPnnQBv4ur9hn-HXVfzO1e8oXOGirzoJjgI_itjQY)

55 Özipek'e göre şu an Türkiye kökenli bireylerin büyük çoğunluğunun artık Avrupa siyasetinde kendilerine yer olmadığı duygusunu taşıyor olması muhtemeldir. Bu anlamda bir siyasetten uzaklaşma ve temsil krizi sorunundan bahsedilebilir. Siyasi partilerin ancak “Türkiye karşıtı” çizgide olanlara itibar ettiğine, onları parti içinde yükselttiğine ve aday gösterdiğine ya da genel Türkiyeli tipolojisinin dışında, İslamofobik veya radikal sol, muhalif ve ayrılıkçı adayları tercih etmeye başladıklarına, Türkiye kökenli milletvekillerinin Kürt sorunu ve Ermeni soykırımı gibi konularda inanmadıkları tezleri savunmak zorunda bırakıldıklarına ve sonuç olarak, partilerin “makbul” görüp aday gösterdiği Türkiye kökenli siyasetçilerin Türkiye kökenli seçmenlerin çoğunluğunun duyarlılık ve taleplerinden çok ayrı bir çizgi izleyerek onlardan koptuklarına, Türkiye kökenli seçmen ile Türkiye kökenli siyasetçi arasındaki bağın zayıfladığına dair yaygın bir kanaat mevcut. Sosyolojik düzeyde yükselen dışlanma ve siyasi temsil krizi (“Artık benim partim yok” duygusu) bir araya geldiğinde, artık onların yüzlerini Türkiye'ye ve Türk siyasetine çevirmeleri anlaşılır bir durum. Bkz. Özipek, Bekir Berat (2018), *Yanlış Sorulara Doğru Cevaplar Ayrımcılık, İslamofobi, Entegrasyon ve Ötesi*, Liberte Yayınları, Ankara, s. 112-113.

İhlallere Karşı Tedbirler ve Yeni Düzenlemeler

CDU'LU SİYASETÇİ VE BÖLGE VALİSİ WALTER LÜBCKE 2015 YILINDA Suriye krizinde mülteci alma kararını savunduğu bir konuşmanın ardından aşırı sağın nefret figürü haline gelmişti. Lübcke, 2019 yılında Neo-Nazi Stephan Ernst tarafından öldürülmüştü. Suçlu Ernst bölge valisi Lübcke'yi öldürmekten 2021 yılında ömür boyu hapis cezasına çarptıldı. Böylece, 1970 yılından sonra ilk siyasi suikast davası neticelenmiş oldu.⁵⁶

1. KURUMSAL İRKÇILIĞA VE ONU BESLEYEN DEVLET İÇİ UNSURLARA KARŞI MÜCADELE İŞARETLERİ DAHA BELİRGİN

Birçok ülkede olduğu gibi, bazı anti-demokratik siyasi aktörler ve suç işleyen odaklarla devletin veya “derin devlet”in ilişkisi Almanya’da tartışılıyor. İrkçiliğin kurumsal koruma gördüğü NSU Davası örneğinde, suç işleyen unsurların bir şekilde devlet ile bağlantılı oldukları sıkça dile getiriliyor. Söz konusu davanın yürütülüş biçiminde yaşananlar da bu konudaki kuşkuları pekiştiriyor. Bunun bir örneğini de Alman Özel Kuvvetler Komutanlığı (KSK) ile ilgili gelişmelerde görmek mümkün. KSK içinde bazı aşırı sağcı vakaların artması ve KSK askerleri içerisinde gizli silah deposunun ortaya çıkması endişeleri artırdı. Bu konuda dönemin Savunma Bakanı Kramp- Karrenbauer birimleri denetim altına almak istedi. Nitekim Savunma Bakanı sözcüsü “özel kuvvetler komutanlığındaki aşırılık konusunda daha hızlı, daha güçlü ve her şeyden önce daha sürdürülebilir” bir şekilde hareket ede-

⁵⁶ Neo-Nazi convicted of German politician’s murder. DW. (<https://www.dw.com/en/neo-nazi-convicted-of-german-politicians-murder/a-56366905>)

bilmek için somut yapısal önlemler geliştireceğini bildirdi. Bakanlık, somut kanıtlar halinde askerlerin hızlı bir şekilde iş akdine son verebilmek için yasa değişikliğinin yapılması gerektiğini açıkladı. Ayrıca, bakanlık aşırı sağcılık nedeniyle tartışmalı KSK biriminin bir bölümünü 2020 yılında feshetti.⁵⁷ Bu minvalde, Emniyet güvenlik güçlerinin aşırı sağa sızmasına karşı harekete geçti.

Kurumsal İrkçilik ve Güvenlik Birimlerindeki İrkçi Yapılanmalar: Ortaya Çıkarıldandan daha derin olabilir mi?

Aşırı sağcı siyasi hareketlerin güçlenmesi sonucunda, kendisini gösteren kurumsal ırkçılık, değişik şekillerde ortaya çıkabiliyor. Örneğin AfD örneğinde, asker ve güvenlik güçlerine yönelik olarak gerçekleştirilen “bize katılın” çağrıları, bir taraftan bu hareket içerisinde asker ve polislerin oranını arttırırken, diğer taraftan ise bu kurumlar içerisindeki ırkçı yapılanmaların ve düşüncelerin de görünür olmasına sebep oluyor. (Jacob ve Litschko, 2019; Hock ve Naumann, 2019).

Güvenlik birimlerindeki aşırı sağ, ırkçılık ve radikalleşmenin boyutlarına ilişkin tartışmalar 90’lı yıllarda da gündem olmasına rağmen günümüzde farklı şekilde tezahür ediyor. Polis teşkilatları içerisindeki yapılanmaların tehlikesi, ancak aşırı sağcı NSU terör örgütü ile ilişkilerin ortaya çıkmasıyla ifşa oldu. Sadece NSU terör örgütünün cinayetleri sırasında değil, sonrasında gerçekleştirilen adli ve idari soruşturmalarda, polis ve eyaletler bazından anayasayı koruma kurullarında, kurumsal ve yapısal bir ırkçılığın varlığı kendini ele verdi. Bilhassa NSU terör örgütünün işlediği cinayetler sonrasında gerçekleştirilen soruşturmalarda, ırkçı düşünce tipolojisinin varlığı soruşturmaları olumsuz yönde etkiledi. Bu yapısal ırkçılığın boyutu ancak NSU terör örgütüne ilişkin oluşturulan parlamento araştırma komisyonlarında ortaya çıkarılabildi (Hunold ve Wegner, 2020:27; Kopke, 2019:40).

İç istihbarat dairesinin 2020 yılı sonunda kamuoyu baskısı ortamında açıklanan rapor, güvenlik ve askeri birimlerdeki aşırı sağcı faaliyetlerin çoğunluğunun polisler tarafından gerçekleştirildiğini, ancak örgütlü bir yapıdan ziyade, bu olaylara karışan güvenlik mensuplarının bireysel hareket ettiği sonucuna ulaştıklarını ifade ediyor (Bundesamt für Verfassungsschutz, 2020).

57 Spezialkräfte der Bundeswehr: KSK soll durchleuchtet werden. *Tagesschau*. (<https://www.tagesschau.de/inland/ksk-pruefung-rechtsextremismus-101.html>)

2021’de güvenlik birimlerindeki ırkçılığa dair olaylar ve gelişmeler

Mediendienst Integration (2021b) tarafından hazırlanan Ekim 2021 tarihli raporda, 2021 yılında Alman güvenlik birimlerindeki ırkçı olaylar ve saldırılara yer veriliyor;

“Ocak 2021 tarihinde en ilginç olaylardan biri Berlin eyaletinde yaşandı. Berlin eyaleti, iç istihbarat dairesinde aşırı sağ ile mücadele biriminin başındaki kişi, iç istihbarat dairesindeki gizli bir raporu AfD partisine verdiği için, görevle ilişkisi kesildi.”

“Şubat 2021 tarihinde, Berlin eyaleti İçişleri senatörü Andreas Geisel (SPD), 47 polis hakkında aşırı sağcı ve ırkçı paylaşımlar/açıklamalar sebebiyle disiplin soruşturması açıldığını, bunlardan en az 6 polis hakkında disiplin soruşturmasının meslekten uzaklaştırma maksadıyla yürütüldüğünü açıkladı.”

“Nisan 2021 tarihinde, Stuttgart’ta aşırı sağcı terör örgütü “Gruppe S.”e karşı yargılamalar başladı. Hamm Polis müdürlüğüne bağlı eski bir çalışan, örgüte yardım ettiği gerekçesiyle yargılananlar arasındaydı.”

“Mayıs 2021 tarihinde Stuttgart’ta 8 polis memuru aleyhine, WhattsApp Chat mesajlaşmalarında, halkı kin ve düşmanlığa yönelttikleri gerekçesiyle adli soruşturma başlatıldı.”

“Haziran 2021 tarihinde Freiburg’da Letonyalı bir kişiye karşı bir düzine aşırı sağcı, ırkçı ve şiddet içerecek şekilde saldırıda bulundu. Saldıranlar arasında iki tane de polis memuru vardı.”

“Haziran 2021 Hessen eyaletinde chat gruplarında ırkçı paylaşımlar yapan 49 polis açığa alındı ve haklarında idari soruşturma başlatıldı. Bunlardan 19’u Hessen eyaletindeki SEK (Polis Özel Harekat) komandosu idi. Bunlardan 16 tanesi Hanau olayı olduğunda ilk operasyon ekibi içerisindeydi. Hessen İçişleri Bakanı Peter Beuth, bu gelişmeler üzerine Hessen SEK komando biriminin kapatıldığını açıkladı.”

“Temmuz 2021 tarihinde Freiburg’da 3 polis hakkında idari soruşturma başlatıldı ve telefonlarına el konuldu. Polislerin 2017 ve 2018 yıllarında chat gruplarında ırkçı söylemler paylaştıkları ifade edildi.”

“Temmuz 2021 tarihinde Brandenburg polisinde 4 polis memurunun ırkçı bir dernek üyesi ile birlikte, Polis veri bankasında 100’den fazla veri ihlali olacak şekilde sorgulama yaptıkları anlaşıldı.”

“Temmuz 2021 tarihinde, 4 polis memuru tarafından yönetilen aşırı sağcı chat grubu “Eierköpfe” ye karşı operasyonlar düzenlendi. Polislerden birinin polise ait hassas bilgileri AfD Chat gruplarında paylaştığı ortaya çıktı.”

“GSG9 adlı özel Federal Polislerin eğitiminde görev alan bir profesörün aşırı sağcı geçmişi olduğu, İç İstihbarat dairesinin bu kişiyle ilgili yapılan arşiv araştırma sonuçlarını idari birimlerle paylaşmadığı ve profesörün, iç istihbarat dairesinde aşırı sağcı olarak tasnif edilen ve takip edilen düşünce kuruluşu *Institut für Staatspolitik* (IFS)’in kuruluşunda görev aldığı ortaya çıktı.”

Polis teşkilatlarındaki bu örneklerin yanı sıra federal askeriye birimlerinde de aşırı sağcı ve ırkçı yapılanmaların, 2021 yılında da hızla arttığı bildiriliyor.

Almanya'nın, Litvanya'daki bir NATO misyonunda bulunan Yahudi aleyhtarı ve aşırı sağcı nefret söyleminde bulunan dört Alman askerini geri çekme kararı alması⁵⁸ ve yukarıdaki tabloda da yer verilen ırkçı paylaşımlar yapan ve açığa alınarak haklarında idari soruşturma başlatılan Frankfurt'taki 49 polisten 16'sının Hanau katliamını takip eden polisler olduğu ortaya çıkması gibi vakalar, aşırı sağın kurumsallaşması ve kamu kurumlarına sirayet etme düzeyi hakkında bilgi verdiği kadar, Almanya'da devlet içinde bu olumsuz gelişmeyle mücadele edildiği bilgisini de veriyor.

2. SOSYAL MEDYA PLATFORMLARINDA ARTAN NEFRET SÖYLEMLERİNE DÜZENLEME OLUMLU BİR ADIM

Sosyal medya platformları olmak üzere farklı mecralarda nefret söylemleri giderek artıyor. Bu çerçevede 22 Eylül 2021 yılında yürürlüğe giren yasa ile düzeltme yapılması önemli bir adım olarak görünüyor. Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklik ile "hakarete teşvik" (§ 192'a StGB) ile ırksal, dini, etnik köken veya ideolojik yönelime karşı nefret söyleminin cezası ve kapsamı genişledi. Mevcut yasalarda hakaret ve karalama hâlihazırda suç sayılıyor, ancak başkalarının onuruna saldıran ifadelerle ilgili suçun kapsamı kanunda yeterince açıkça ifade edilmiyordu.⁵⁹

2021 Mayıs ayında Federal Meclis, çevrimiçi nefret söylemiyle daha iyi mücadele etmek için tartışmalı *Ağ Arama Yasası*'nı (NetzDG) değiştirdi. Böylece kullanıcı haklarını güçlendirmeyi ve çevrimiçi nefret söylemine karşı eylemi iyileştirmeyi amaçlayan tartışmalı *Ağ Arama Yasası* revize edilmiş oldu. Her ne kadar bazı partiler ve sivil toplum kuruluşları bu yasanın ifade özgürlüğünü kısıtladığı eleştirisini getirirse de yasanın nefret söylemini kısıtlama amacı taşıdığı açıklanıyor. Bu yasa, Facebook, Twitter veya YouTube gibi iki milyondan fazla kayıtlı kullanıcısı olan çevrimiçi platformları, sosyal ağlarında nefret içerikli paylaşımlar olup olmadığını kontrol etmeye ve gerekirse bunları silmeye zorluyor.⁶⁰

58 Germany to repatriate army platoon accused of rightwing extremism. *Financial Times*. (<https://www.ft.com/content/13d40fe5-91b5-488c-804f-bd154c2be279>)

59 Neuer Straftatbestand stellt verhetzende Beleidigung unter Strafe. *Bundesministerium der Justiz*. (https://www.bmj.de/SharedDocs/Artikel/DE/2021/0921_Neue_Strafvorschriften.html)

60 Noyan, O. (2021). "Bundestag verabschiedet Gesetzesnovelle zu Hate Speech im Internet" *Euractiv*. (https://www.euractivde/section/innovation/news/bundestag-verabschiedet-gesetzesnovelle-zu-hate-speech-im-internet/?_ga=2.250568518.1134324484.1630074328-860849585.1618486950)

3. ANTI-SEMITİZM VE ANTI-ROMAN OFİSLERİ: İRKÇILIĞA KARŞI OLUMLU BİR STRATEJİ AMA BİR EKSİKLE

Koalisyon hükümeti aynı zamanda ırkçılığa ve aşırı sağcılığa karşı daha çok mücadele edeceğini açıkladı. Yeni hükümet, bu hedefi gerçekleştirmek için devlet kurumlarında ve diğer kuruluşlarda çeşitli stratejiler oluşturmak istediğine dair ifadelerde bulundu. Bu stratejide “Deutsche Zentrum für Integrations- und Migrationsforschung” (Alman Entegrasyon ve Göç Araştırmaları Merkezi) (DeZIM) adlı araştırma enstitüsü merkezde yer alıyor. DeZIM, bu stratejiye göre, yapılan ırkçı saldırıları gözlemleyip Alman devleti adına ırkçılığa karşı mücadele için çeşitli stratejiler üretecek. DeZIM’in sitesinde bununla ilgili şu bilgiler veriliyor:

“Federal Hükümet Göç, Mülteciler ve Entegrasyondan Sorumlu Komisyon Üyesi adına DeZIM Enstitüsü, Federal Hükümet’in koalisyon anlaşmasında kararlaştırılan uyum stratejilerini takip eder ve uyum süreçleri hakkında raporlar düzenler. Bu çalışmayı Federal Nüfus Araştırmaları Enstitüsü (BiB) ile iş birliği halinde gerçekleştirir.”⁶¹

Bundan ziyade, koalisyon hükümetinin mevcut anti-Semitizm ofisinin yanı sıra anti-Roman ve anti-ırkçı ofisler oluşturulacağını açıklamış olması da olumlu bir gelişme. Koalisyon sözleşmesinde Roman karşıtlığına değinilmesiyle ilgili Alman Sinti ve Roman Merkez Konseyi, “SPD, Yeşiller ve FDP arasındaki sunulan taslak koalisyon anlaşmasının bir bütün olarak toplumu ilgilendiren bir sorun olarak Roman karşıtlığına odaklanmasını Konsey memnuniyetle karşılıyor” dedi. Ancak bu stratejide anti-İslam veya anti-Müslüman ofisinin yer almaması dikkat çekici. Anti-İslam ofisinin oluşturulmaması yeni hükümetin Almanya’da her gün artan Müslüman karşıtlığını hâlâ yeterince gündeme almadığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.⁶²

61 Integrationsmonitoring auf Bundesebene. *Dezim Institute*. (<https://www.dezim-institut.de/das-dezim-institut/abteilung-integration/drittmittel-projekt-integrationsmonitoring-auf-bundesebene/>)

62 Zentralrat begrüßt Koalitionsvertrag. *Zentralrat*. (<https://zentralrat.sintiundroma.de/koalitionsvertrag-nimmt-antiziganismus-in-den-blick/>)

4. BAŞKA ÜLKELERDE İŞLENEN SUÇLARIN VE İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİN FAİLLERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNUN SAĞLANMASI VE SİYASA ÖNERİLERİ OLUMLU

Human Rights Watch 2021 Almanya Raporu'na göre;

- Suriye'de 2011 protestolarına katılanlara işkence eden bir eski istihbarat görevlisinin Şubat 2021'de bir Koblenz mahkemesinde yargılanması ve 4,5 yıl hapse mahkûm edilmesi;
- Mart ayında Alman makamlarının 2000'lerde Gambiya'da "ölüm mangası" kurarak insanlığa karşı suç işlediğinden kuşkulandığı bir kişiyi tutuklaması;
- Temmuz ayında savcıların Suriye'de hapisanede işkence yapan bir eski istihbarat görevlisine işkence ve cinayetten soruşturma açılması;
- Haziran ayında Alman Sanayicileri Federasyonu'nun yerel şirketleri Çin'in Uygur Bölgesinde yaklaşık 1 milyon Uygur Türk'ünü "çalışma kampına" kattığını bildirerek uyarması;
- 2014'te Şam'da gıda bekleyen kalabalığa tank ateşi açarak en az 7 kişinin ölümüne sebep olmakla suçlanan yine Suriyeli bir kişinin Ağustos ayında "savaş suçu" ithamıyla Berlin'de tutuklanması;
- Mayıs ayında Alman sömürge hükümetinin 1904-1908 arasında Herero ve Nama toplumundan 80.000 kişiyi Namibya'da öldürmesi dolayısıyla soykırım özrü dilemesi ve Namibya'daki sosyal projeler için 1,34 milyar ABD doları vermesi;
- Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütünün, uluslararası yargılamalara ilişkin Alman yasalarına dayanarak Cemal Kaşıkçı cinayeti dolayısıyla Suudi Arabistan prensi Muhammed bin Salman hakkında savcılığa başvurması, bu konularda atılmış anlamlı ve olumlu adımları ifade ediyor.⁶³ Bununla birlikte rapor, Almanya'nın Çin ile ekonomik ilişkilerinde Sincan'daki zorla çalıştırma sorunu görmezden geldiğini de ekliyor.⁶⁴

63 Deutschland Menschenrechtslage 2021. *Human Rights Watch*. (<https://www.hrw.org/de/world-report/2022/country-chapters/380518>)

64 Aynı yerde.

İnsan Hakları Açısından Müslümanların Durumu

1. MÜSLÜMANLARIN İÇİNDE BULUNDUĞU GENEL ATMOSFER: HİSSEDİLEN BASINÇ GÖSTERGELERE YANSIYANDAN DAHA FAZLA

Almanya'daki Müslümanlar, küresel düzeyde yükselen Müslüman karşıtı önyargının etkisini çeşitli biçimlerde hissediyorlar. Bu hissediş, çoğu kez somut bir hak ihlali veya açık bir ayrımcı ifade veya tutum olarak kayıtlara geçmeyebiliyor. Ancak sosyal hayat içinde daralan bir atmosfer, okulda, iş yerinde veya metroda olumsuz bakışlar, özel veya resmi bir kurumdaki nezaketsiz veya ayrımcı muamele şeklinde olabildiği gibi, yasama, yürütme ve yargı kararlarına yansıyan ayrımcı bir önyargının hak alanını daraltıcı etkisi olarak da yansımaları bulabiliyor.

Altmışınca yılda “Görünmeyen Bariyerler” algısı⁶⁵

Avrupa’da yaşayan Türkiye kökenli gençlerle yapılan derinlikli mülakatlara dayalı bir çalışma, gençlerin küçümseme ve dolaylı şekilde aşağılanma duygusunu okulda belirgin biçimde hissettiklerini gösteriyor. Bazı gençler Arap ve Türk arkadaşlarının maruz kaldığı başörtüsü yaşağından şikâyet ediyorlar. Dolayısıyla okul dönemini oldukça negatif olarak hatırlayanlar var. Bazı gençlerin bu küçümseme ve ayrımcılıktan ötürü okulu bıraktıkları hatırlatılıyor.

“Hepimizi bir sınıfa tıktılar, 32 kişiydik. İnanır mısınız, 28’imizi sınıfta bıraktılar. Matematikten bıraktılar, haksız yere. Okulu değiştirdim, Almanların olduğu okula geçtim. Orada 3-4 Türk’tük, daha başarılı olduk. Ama orada da çok rencide edildik” diyor Berlin’de 28 yaşındaki bir genç erkek ve ekliyor:

“Biz ikinci sınıf insan görülüyoruz, ‘siz iyi değilsiniz, beceremiyorsunuz, gidin döner satın’ gibi. Okul müdürünün bizi ‘siyah saçlı’ şeklinde odasına çağırıldığını hatırlıyorum. Ailem çok destek oldu. Endüstri mühendisliğini bitirdim. Bazen gidip diplomayı göstereyim diyorum, ‘matematikten bıraktınız, mühendis oldum’ diyeyim diyorum. Bazı hocalarımız da vardı, elimizden tutanlar vardı ama daha çok kötüler akılda kalıyor.”

Berlin’de bir şirket kuran ve kazancından memnun olduğunu ifade eden genç bir iş adamıyla konuşuyoruz. Alman bir ortak aldığını söylüyor. Neden bir ortaklığı tercih ettiğini soruyoruz. Bunu iki sebebe bağlı olarak açıklıyor: Birincisi güven. Ona yeterince güvenip güvenmediği sorusuna cevabı çok net: “Ben kendimden çok ona güvenirim” diyor. İkincisi ise, “görünmeyen bariyerlerle” ilgili. Başkaları tarafından da pek çok defa dile getirilen bir sorundan söz ediyor. “Burada Türklerin belli bir yerden sonra yükselmesine izin verilmez” diyor, “bir ortaklık bu engeli aşırabiliyor.” Bu izin vermemenin nasıl olduğunu sorduğumuzda vergi dairesine işaret ediyor.

Berlin’de yaşayan ve bir şirketin genel müdürü olan orta yaşlı bir erkeğin de kanaatleri aynı yönde. Kredi alabilmek için Alman ortak gereğine işaret ediyor ve şunları söylüyor: “Siyasette de ticarette de önemli yerlere gelmiş olanların böyle bir backgroundu var. Bu olmazsa belli yerlere geldiğinizde maliyenin baskısı artıyor. Burada Müslümanlardan güçlü bir diaspora olsun istenmiyor.”

Göçün altmışınca yılında Türkiye kökenli Müslümanlar kurban kesmeden oruç ibadetine, başörtüsü veya diğer dini giysilerinden sünnet geleneğine kadar pek çok alanda, daha önce karşılaşmadıkları türden yaptırımlarla karşılaşabiliyorlar. Bu konular, bazen hayvanları koruma, bazen vücut bütünlüğünün korunması ve bazen de kadın hakları temelinde meşrulaştırılmaya çalışılıyor.

Özellikle 2000’li yıllardan itibaren aniden baş gösteren ve İslam dinine dayanma iddiasında olan terör örgütlerinin saldırıları ve onlara eşlik eden ürkütücü görüntüler, gündelik hayatta sokaktaki Müslümanların da hayatını olumsuz yönde etkileyebiliyor.

65 Taşğın Ahmet, Görgülü, Aybars, Özipek Bekir Berat, Bahadır Beril, Bahadır İbrahim (2016), Avrupa’da Yaşayan Türkiye Kökenli Gençler, (<http://podem.org.tr/researches/avrupada-yasayan-turkiye-kokenli-gencler-alevilik-sunnilik-temelinde-kimlik-aidiyet-sosyal-hayat-siyaset/>)

“Müslümanların durumu ciddi şekilde kötüleşmekte”

Avukat Yahya Martin, insan hakları açısından Müslümanların içinde bulunduğu durumun kötüye gittiğini düşünenlerden. “Devletin radikal sağ eğilimlere karşı koyma çabaları muhtemelen yeni hükümetle yoğunlaşabilir, ancak Ukrayna krizinin de hükümette önemli bir sağa kaymaya yol açacağına inanıyorum” şeklinde bir değerlendirme yapıyor.

Geçmişte, Alman devletinin aşırı sağcı eğilimlere karşı koyma çabalarının sözde kaldığını ifade ediyor ve “bir özel savcı olarak NSU davasının bir temsilcisi olarak edinebildiğim fikirlere ve ayrıca savunma avukatı olarak bulunduğum terör yargılamaları sırasında Almanya’daki güvenlik makamlarıyla olan deneyimlerime dayanarak, bu yetkililerin, aşırı sağcı fikirleri besleyen insanlar tarafından kontrol edildiğine kesinlikle inanıyorum” yorumunu yapıyor. Son 20 yılda devlet mekanizmalarının işleyişine ilişkin gözlemlerine de atıf yaparak şu görüşleri dile getiriyor:

- Alman devleti, Müslümanların akademik eğitime erişimini zorlaştırmak, üst düzey pozisyonlarda işlerini engellemek, kendi eğitim kurumlarını açmak, kamuya ait televizyon kanallarında temsil gibi alanlarda yer almasını zorlaştırmak için başarılı bir şekilde çalışıyor.
- Anayasal olarak dini tarafsızlığa mecbur olmasına rağmen, Alman devleti İslam’ın Alman toplumundaki imajını tanımlamaya çalışıyor. İçişleri Bakanlığı, eşcinsel ilişkileri İslam’da normal olarak sunan tanıtım materyalleri yayınlıyor, sanatsal alanda İslami değerlere zarar veren Müslümanlar devlet tarafından finanse ediliyor.
- Güvenlik makamları, özellikle Anayasa makamları ve orada görev yapan İslam alimleri, din ve ifade özgürlüğünün sınırlarını, uzun vadede her Müslüman’ı etkileyecek şekilde değiştiriyor. Buna göre, mesela İslam’ı özel bir mesele olarak görmeyen, eylemlerini Müslüman kaynaklardan meşrulaştıran ve İslam’ı Federal Almanya Cumhuriyeti’nin hukuk sistemine göre önceliklendiren kişi cezalandırılabilir.
- Kamuoyu, Almanya’da Müslümanlara karşı yasa dışı eylemlere genellikle onay verilmeyecek şekilde kontrol ediliyor. Genel olarak, endişe verici bir eğilim görüyorum. Özellikle son yıllardaki medya politikası nedeniyle Alman nüfusunun çoğunluğunun İslam’a ve Müslümanlara karşı olumsuz bir tutum içinde olması sebebiyle, devletin hukuka aykırı eylemlerinin ve anayasal değerlerinden kopuşunun Müslümanlar söz konusu olduğunda toplumun büyük bir bölümü tarafından memnuniyetle karşılanıyor.
- Almanya’daki Müslümanların durumu ciddi şekilde kötüleşmekte. Alman devleti cami politikasına kabul edilemez bir şekilde müdahale ediyor. İsrail’in dini meselelere veya Yahudilikle kesinlikle hiçbir ilgisi olmayan politikalarına yönelik eleştirilerle açıklamalar, antisemittik olarak damgalanıyor. İsrail’in Müslümanlarla siyasi ilişkilerine yönelik eleştirilerin yapıldığı camilerin, şu anda Tapınak Tepesi’nde olduğu gibi, kapatılacağından korkuluyor. IGMG, geçtiğimiz günlerde bir IGMG imamının İsrail’i eleştiren bir video mesajı yayınlamasının ardından Erbakan’dan uzaklaştı. Açıklama çeşitli gazeteler tarafından alındı ve yorumlandı. Bu sırada Erbakan’ın yaşamı boyunca İsrail’i eleştirdiği de belirtildi. Bu, IGMG’nin kamuoyu önünde Erbakan’dan uzaklaşması için yeterliydi.
- Almanya’da devlet tarafından ayrımcılık her alanda görülebilir. Aile hukuku davalarında gençlik daireleri ve psikologlar genellikle İslam’ı uygulamayan veya tutarlı bir şekilde uygulamayan ebeveyn lehine kararlar verir.⁶⁶

Son yıllarda Müslümanlar tarafından dile getirilen bir sorun da sürekli olarak kendilerini açıklamak zorunda olmaları, İslam dinine mensup kişilerin yaptığı terör eylemlerini sürekli kınamalarının beklenmesi ve anti-semitik olup olmadıkla-

66 Birçok STK’larda aktif görev yapan Yahya Martin, NSU davasında yardımcı savcı olarak görev yapmıştır. Bu çalışma kapsamında Yahya Martin ile röportaj gerçekleştirilmiştir.

rının sorgulanmasında somutlaşıyor. Müslüman toplumun çeşitli cemaatlerinden üyeleri olan derneklerinin maruz kaldığı baskılardan söz eden genç bir kadın şunları söylüyor:

“Young Schura, benim de kurucusu olduğum, birçok farklı cemaat ve dernekten (Boşnak, Arap, siyahi cemaatler) üst bir dernek. Adeta kriminalize edildik, projelerimiz desteklenmesini diye çok fazla sorularla didikleyip, proje desteği başvurumuzu geri çekmemizi sağladılar. 2021’de bununla çok uğraştık. Bizi didik didik sorguladılar. Yahudilerle, İsrail’le ilgili düşüncemizi öğrenmek istediler. Sol parti üyelerinden geldi üstelik bu sorular genel olarak. Bu sorulara cevap verebilirdik elbette, ama cevap vermeye tenezzül etmemek lazım çünkü sürekli kendimizi açıklamak, savunmak zorunda hissettirmeleri, hatta his boyutunun da ötesinde de facto zorunda bırakmaları, sistematik bir ırkçılık, baskı. Oysa asıl konuşulması gereken bu. Müslümanların İsrail’le, Erdoğan’la ilgili ne düşündükleri değil.”

Claim 2021 Raporu’na göre Müslümanlara karşı ırkçılığı diğer ırkçılıklardan ayıran husus, toplumdaki atmosfer. Kurumların verilerine göre, Müslümanlara karşı ırkçılık, sözlü ve fiziksel saldırı, toplum tarafından kabul görmüş, normalleşmiş durumda. (Salonfähigkeit des Antimuslimischen Rassismus). Bu yüzden, önceki yıllarda gizli ve incelikli bir şekilde yapılan ayrımcılıklar, artık çok daha görünür ve agresif şekilde yapılıyor. Örneğin; başörtülü kadınlara saldırı, tükürme, başörtüsü çekme, fiziksel saldırı vb. Müslüman karşıtı ırkçılığın en belirgin mağdurları başörtülü kadınlar olarak kayıtlara geçiyor. Bunun yanında sakallı erkekler de sözlü tacize uğruyor. Mültecilerin birçoğu da Müslüman karşıtı ırkçılığa maruz kalıyor, fakat çok az bir kısmı haklarını biliyor.⁶⁷

Almanya’nın bir hukuk devleti olması, önyargının her zaman ihlal doğurmasını engelleyebiliyor. Örneğin bir kamu bürokratıyla ilgili ihlal şikayetinde bulunmak ve sonuç almak her zaman etkili bir sonuç doğurmasa da sonuç alınabiliyor. Ama hukuk devleti olması, bütün bunların işleyen bir liberal demokraside olması, çoğu kez ihlallerin de ihlal olarak görünmemesi veya gerçek ağırlığıyla tartışılması gibi bir sonuç da doğurabiliyor.

67 Tanrıku, F. (2018). Yaşlanan Alman nüfusu ve artan göçmen ihtiyacı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi: Yükselen ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık. *Sosyal Siyaset Konferansları* dergisi, 75, 93–122.

2. MÜSLÜMANLARA YÖNELİK İHLALLER GEREĞİ GİBİ KAYDA GEÇİRİLMİYOR VE ETKİLİ SORUŞTURMA YÜRÜTÜLMÜYOR

Çeşitli ulusal ve uluslararası araştırmalar Müslüman karşıtı ırkçılığın görünenden veya kayıtlı olandan fazla olduğuna işaret ediyor. Bu da kayıt dışılık sorununu ve onun sebeplerini gündeme getiriyor. Almanya'da Müslüman karşıtı ırkçılıktan etkilenenler için sunulan danışmanlık hizmetleri konusunda İslam ve Müslüman Düşmanlığına Karşı Çatı Derneği (CLAİM) isimli kuruluş, mağdur olanların hangi kuruma ve kime başvurduğunu analiz etmeyi amaçlamıştı. Amaç, ırkçılığa maruz kalanların kaçının danışma merkezlerine ulaştığı ve hangi içerikle müracaat ettiğini tespit etmektir. Bu kapsamda 79 danışma merkezinden çevrim içi anket yoluyla bilgi alınırken 8 danışma merkezinden telefonla görüşler alındı.⁶⁸ Çalışma ayrıca Almanya'daki Müslüman karşıtı saikli ayrımcılık ve saldırıların boyutu hakkında bilgi vermeyi amaçlıyordu. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı'nın 15 AB ülkesinde 10 bin kişi ile görüşerek yaptığı araştırmanın sonuçları da Müslüman karşıtlığının yaygınlığını ortaya çıkarıyor. Almanya'da ankete katılan Müslümanların %16'sı, son beş yılda dini aidiyete dayalı ayrımcılığa maruz kaldığını ifade ediyor. Buna ek olarak, özellikle etnik kökene bağlı olmak üzere, başka nedenlerle ayrımcılık yaşadıklarını açıklıyorlar.

Avrupa genelinde, ankete katılan Müslümanların %25'i son on iki ay içinde ayrımcılığa maruz kaldıklarını söylüyor. Toplum içinde bazen geleneksel veya dini kıyafetler giyen Müslüman katılımcıların neredeyse üçte biri, anketten önceki 12 ay içinde etnik köken ve/veya göçmen geçmişine dayalı ayrımcılığa maruz kaldıklarını ifade etti. Bu rakamlar, Müslüman karşıtlığının yaygın olduğunu ve ırkçılıktan etkilenenlere tavsiye vermenin önemli bir eylem alanı olduğunu gösteriyor.⁶⁹ Müslüman karşıtı ırkçılığa maruz kalanlar için danışmanlık hizmeti sunmanın ve hakları ihlal edilenleri hak arama yolları konusunda bilinçlendirmenin önemli olduğu bir gerçek. Ancak sorun sadece haklar konusundaki bilinç eksikliği değil. Hakları ihlal edilenlerin hak aramanın etkili bir yol olduğu konusunda ikna olmalarını sağlayacak bir pratik de bir o kadar önemli. Bu açıdan iki önemli eksiklik dile getiriliyor.

İlk olarak polise yapılan bu konudaki şikayetlerin gereken ciddiyette ele alınmadığı, "bir gören var mı, yoksa bir şey yapamayız" gibi cevaplar alındığı ve sonuçta fiziksel saldırılar dahil olmak üzere etkili bir soruşturma konusu olmaya-

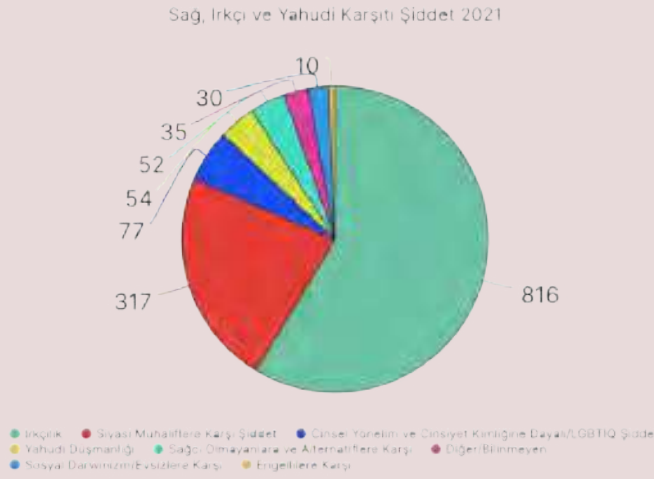
68 Winterhagen, D. J., Ceyhan, G., & Tisch, D. (2020). *Beratungsangebote für Betroffene von antimuslimischem Rassismus*. (https://www.claim-allianz.de/content/uploads/2021/03/210105_knw_kurzstudie_digital.pdf?x54225)

69 Europäische Union (Ed.). (2018). *Zweite Erhebung der Europäischen Union zu Minderheiten und Diskriminierung: Muslimas und Muslime: ausgewählte Ergebnisse*. Amt für Veröffentlichungen der Europäischen Union. (<https://doi.org/10.2811/734441>)

çağına ilişkin ihlale uğrayan bireylerde genel bir kanaatin oluştuğu yaygın olarak gözlemleniyor. Bu da işlenen suçun kamu bürokrasisi tarafından hafifsenmesinden mağdurlaştırma ve ayrımcılık talimatına uzanan bir dizi ihtimali akla getiriyor.

Bu konudaki diğer bir sorun ise polisin doğru kayıt almaması olarak belirginleşiyor. Bu noktada polisin işlenen suçta kayıt altına alırken sadece ana kategorileri işaretleyip diğer/alt kategorileri işlememesi, Müslüman karşıtı ırkçılığın aynaya gerçek boyutlarında yansımaları engelliyor.

Grafikte görünmeyen ihlaller en büyük dilimde saklı

Müslümanlara karşı gerçekleştirilen saldırılar ve diğer ihlaller büyük mavi dilimde yer alıyor. Ancak diğer başlıca mağdur grupların isimleri verilirken, “Müslüman karşıtı ırkçılık,” “islamofobi” veya diğer başka bir isim altında bu ihlallere ayrı bir dilim olarak yer verilmiyor. Oysa verilseydi, 10 ihlale ayrı bir yer verilen “engellilere karşı”dan veya 35 ihlale grafikte yer bulan “diğer bilinmeyen”den kuşkusuz çok daha geniş bir dilim olarak yer alacaktı.

Tüm etnik veya dini gruplara veya kimliklere yönelik olanların ırkçılık başlığı altında verdiğini, bu yüzden ayrı bir başlık altında ona yer verilmediğini söylemek de mümkün değil; çünkü “Yahudi düşmanlığı” (317) ve “Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı/LGBTIQ şiddet” (77) kendi adıyla grafikte yerini bulmuş ve bu isabetli de olmuş.

Oysa tasnif etme ve grafik tekniği açısından da spesifik olarak ayrı bir başlık altında yer verilebilecek en büyük kalemlerden/oranlardan birinin genel bir başlığın altında verilmesi ve isminin yazılmaması makul değil.

Genel kategorinin altında yer alan çoklu işaretleme imkânı varken bunu yapmamak, ayrımcılık ve Müslüman karşıtı ırkçılıktan kaynaklanan suçların görünür-lüğünü azaltıyor. Bu noktada ortaya çıkan durumun polisin görevini ihmal etme-

sinden mi kaynaklandığı yoksa bir talimatın gereği mi olduğu sorusu gündeme geliyor. Cevap bunlardan hangisi olursa olsun, sonuç bir vakanın, örneğin; “Müslüman karşıtı ırkçılık” olarak işaretlenmemesi oluyor. Bu da sorunun gerçek boyutuyla rakamlara ve oranlara yansımaları önüyor. Diğer bir deyişle hak ihlallerinin kaydı noktasında verilerin eksik girilmesine neden oluyor.

İhlalleri görünmez kılmak: Araştırma, kayıt ve istatistik yoksa sorun da görülemiyor⁷⁰

Rakamların etkisi noktasında Müslüman karşıtı ırkçılık bakımından şöyle bir sorun söz konusu; mesela *PEW Research Center*'in ya da *Chatham House*'in yaptığı anketlerden Müslümanlar ile ilgili olanlar, 2017'den sonra kesildi. Müslüman karşıtlığı sorununun rakamlarla önemini ortaya koyan çalışmalardı bunlar.

Oysa istatistikler neyle mücadele edilmesi gerektiğini göstermek açısından çok önemli. Ama örneğin Hollanda'da polis, önceden resmi kayıt tutuyorken 2019'da Müslüman Karşıtı nefret suçlarının istatistiğini tutmayı bıraktı, imkân olduğu halde bunlar not edilmiyor.

Resmi kayıtlar dışında, özel alanlarda da akademik araştırmalarda da sorunlu bir durum var. Örneğin bir *PEW Research Center*, Müslüman karşıtı ırkçılığı ele almıyor uzun zamandır. Anketine ulaşamadığınız ya da bir istatistiğe ulaşılmadığı zaman sorun hakkında konuşmak imkânsızlaşıyor, Çok ciddi anlamda olayı istatistiksel boyutta da görünmez hale getirme trendiyle karşı karşıyayız.

2021'in dördüncü çeyreğinde islamofobi ve Müslüman karşıtı suçlarla ilgili, milletvekilleri Petra Pau, Nicole Gohlke, Clara Bünger ve Die Linke Partisi (Sol Parti) tarafından meclise sunulan soru önermesine verilen cevaplar tam da bu soruna işaret ediyor. Açıklamaya göre “saldırı hedefi” ve “eylem araçları” olarak sınıflandırılan suçlar 1 Ocak 2019'dan bu yana ülke çapında kayıt altına alınıyor. Bu nedenle, merkezi dosya LAPOS'taki (siyasi saikli suçların durum raporu değerlendirilmesi) saldırı hedefini “dini mekân/cami” olarak tanımlıyor, siyasi saikli suç vakalarında polis suç kayıt servisi ve siyasi saikli suç (KPMD-PMK) ceza polisi raporlama hizmeti için ülke çapında bir katalog oluşturuyor. “Dini mekân/cami” ibaresi yalnızca camiler, yani dini pratiklerin gerçekleştiği yerler için geçerli. Buna cami dernekleri veya diğer İslami kurumlar dahil değil. “Müslüman karşıtı” motivasyonun değerlendirilmesi kolay gözüküyor. Çünkü bu terim KPMD-PMK çerçevesinde araştırılabilir bir katalog değerini temsil etmiyor.⁷¹

70 Burada yer verilen eleştiriler, 19 Şubat 2022'de İstanbul Medipol Üniversitesi'nde düzenlenen “Yeni İhlal Biçimleri Işığında Tespit, Önleme ve Cezasızlık Sorunu” başlıklı etkinlikte dile getirilen görüşlerden özetlendi.

71 Deutscher Bundestag. (2022). *Islamfeindlichkeit und antimuslimische Straftaten im vierten Quartal 2021*. Drucksache 20/716. Berlin: Deutscher Bundestag.(<https://dserver.bundestag.de/btd/20/007/2000716.pdf>)

Dolayısıyla sorun “mağdur bildirimini” noktasında eksiklikler veya danışmanlık ihtiyacının yeterince karşılanmaması boyutlarını aşarak, kayıt ve tespiti daha sağlıklı hale getirecek bir mevzuat ve uygulama boyutlarıyla da belirleniyor.

Claim 2021 Raporu: “Danışmanlık merkezleri ırkçılığa uğrayan Müslümanlarla iletişime geçmekte zorlanıyor”

Claim, 2020’de çevrim içi bir anket aracılığıyla 79 danışmanlık merkeziyle (Meldestelle) iletişime geçip, Müslümanlara karşı yapılan ırkçılıkları nasıl kaydettiklerini sordu. Araştırma sonuçları bu konudaki temel sorunlara ve yapılması gerekenlere şöyle ışık tutuyor:

- Genel anlamda ırkçılıkla mücadele amaçlı birçok kurum bulunmakla beraber, Müslüman karşıtı ırkçılık konusunda uzmanlaşmış bir kuruluş neredeyse hiç bulunmuyor.
- Danışmanlık merkezlerinin kaynakları oldukça kısıtlı. Hemen hepsinde en fazla bir tane tam zamanlı çalışan personel bulunuyor. Danışmanlık kurumlarının yarısı kısa vadeli (proje bazlı) finanse ediliyor.
  - Özellikle doğudaki eyaletlerde çok az danışmanlık kurumu mevcut.
- Danışmanlık merkezlerinin birçoğu Müslümanlara karşı ırkçılık konusunda uzman bulundurmuyor, bu yüzden de Müslümanlara karşı yapılan saldırılar hususunda danışmanlar için gerekli donanımına sahip değil. Danışmanlık kurumlarının yarısı, Müslümanlara karşı yapılan ırkçılığı özel bir kategoride ele almıyor. Danışmanlık verenlerin üçte biri Müslümanlara karşı ırkçılık /İslamofobi konusunda gerekli donanımına sahip değil, üstelik Müslümanlarla ilgili gerekli bilgiye ve uzmanlığa sahip değil.
- Ankete katılan danışmanlık merkezlerinin verilerine göre, 2019 yılında 1280 İslamofobi vaka kayıtlara geçmiş. Bu sayının, özellikle de birçok kurumun ankete katılmadığı var sayıldığında çok daha yüksek olduğu, ama saldırıya/ırkçılığa uğrayan Müslümanların gerekli müdahale ve ilgili kurumlar olmadığı için, bildirimde bulunamadığı düşünülüyor.
- Ankete katılan danışmanlık merkezlerinin yarısının verdiği cevaplara göre, merkezler ırkçılığa uğrayan Müslümanlarla iletişime geçmekte zorlanıyorlar. Bu, Müslüman Topluma ulaşımındaki zorluklardan kaynaklanıyor. Danışmanların birçoğunun Türk/ Müslüman Toplumla ilgili bilgisi ve bağlantısı bulunmuyor. Türkçe danışmanlık veren kurumlar, ortalamanın çok daha üstünde mağdura ulaşıyor.
- Danışmanlık veren kurumların çoğu lokal çalışıyor ve çalışmaları eyalet/şehir ile sınırlı kalıyor.
- Anket sonuçlarına göre, Müslümanlara yönelik saldırılar son beş yılda daha agresif hale geldi. Pandemi nedeniyle ırkçı motifli saldırılar arttı.

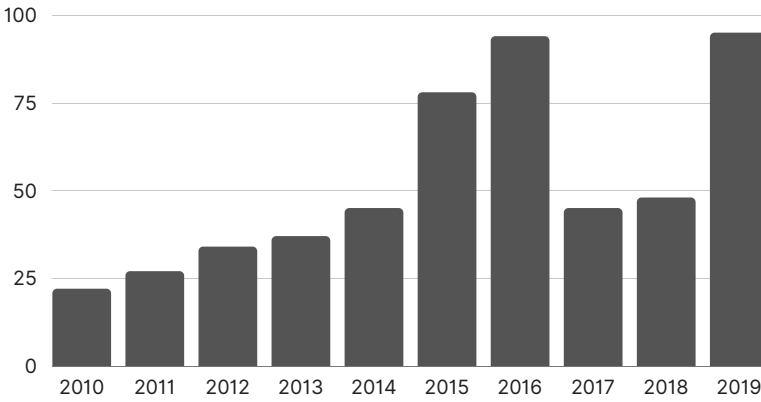
3. 2021’DE DİNİ KURUM VE MEKANLARA SALDIRILAR DEVAM EDİYOR

Almanya’da kamuoyunda görünür İslami unsurlardan birisi de camilerdir. Müslümanların ibadethanelerine saldırılar genel olarak İslamofobi ve İslam karşıtı ırkçılık kapsamında değerlendiriliyor. Yukarıda da ifade edildiği gibi, genel olarak Müslümanlara yönelik saldırılar “siyasi saikle işlenen suçlar” kapsamında ele alınıyor.

Almanya’daki Müslüman Toplumunun cami saldırılarına ilk tanıklığı 12 Ağustos 2014 tarihinde Berlin Mevlâna Camisine yönelik olmuştu. Almanya’da camilere yönelik saldırıların güvenlik birimleri tarafından dikkatle incelenmediği görülüyor. Billhassa ülkede yaşayan Müslüman Türk toplumunun olayın üzerine hassasiyetle gitmesi, güvenlik birimleri ve siyasiler nezdinde yapılan girişimler konunun

üzerine hassasiyetle gidilmesine neden oldu.⁷² Diyanet İşleri Türk İslam Birliği Ayrımcılıkla Mücadele Bürosu (DİTİB Antidiskriminierungsstelle) 2014'ten 2020'ye kadar camii saldırılarını kayıt altına alarak kamuoyu ile paylaştı. DİTİB'e göre 2021 yılında toplam 44 camiye saldırı gerçekleştirildi. Federal Suç Dairesinde 2021'in dördüncü çeyreğinde (3 Şubat 2022 itibarıyla), "İslamofobik" alt başlığıyla toplam 171 suç bildirdi. "Dini mekân/Cami'ler hedef alınarak İslamofobik saikle 15 suç işlendiği görülüyor.⁷³ Aynı şekilde, "Camilere Saldırı Karşı İnisiyatif "(Brandeilig) isimli sivil toplum kuruluşu, camilere yapılan saldırıları her yıl niteliğine göre yayınlıyor. Buna göre Almanya genelinde, 2020 yılında 148 camiye saldırı olurken, 2021 yılında 63 camiye saldırı yapıldığını açıklıyor.⁷⁴

Grafik 2: 2010-2019 yılları arasında Camilere yapılan Saldırlar

Kaynak: Mediendienst Integration 2021

Federal İçişleri Bakanlığı da 2021'in ilk yarısında sığınmacı yurtlarına yönelik haftada bir saldırı olduğunu, ancak geçen yıla göre bu saldırıların azaldığını bildirdi.⁷⁵ DİTİB Ayrımcılıkla Mücadele Ajansı 2020 yılında bu rakamın 111 olduğunu açıkladı. Buna göre 2021 yılında camilere saldırının önemli ölçüde düştüğü görülüyor. Bu düşüş olumlu bir gelişme olmasına karşın, kayıt altına alınan 44 rakamının da endişe verici olduğunu belirtmek gerekir.

Ayrımcılık artarken bu iki kalemdeki düşüşü nasıl açıklamalı? Stefan Rochow, bunu pandeminin etkisiyle açıklıyor. "Geçen yıl Almanya'da marjinalleşen aşırı grup-

72 Küpper, M. (2020), *Islamfeindlichkeit in Deutschland, Die Ängste der Muslime endlich ernst nehmen*, <https://www.deutschlandfunkkultur.de/islamfeindlichkeit-in-deutschland-die-aengste-der-muslime-100.html>

73 DİTİB Antidiskriminierungsstelle (2022), *Moschee bergriffe – das Jahr 2021* ([https://www.ditib-ads.de/Assets/document/upload/08e219e6-3ad8-46d1-a5fb-7cc242395383pdfresizer.com-pdf-resize%20\(1\)_compressed.pdf](https://www.ditib-ads.de/Assets/document/upload/08e219e6-3ad8-46d1-a5fb-7cc242395383pdfresizer.com-pdf-resize%20(1)_compressed.pdf))

74 Brandeilig (2021), *Moscheeangriffe im 2021*, (<https://brandeilig.org/>)

75 Deutschland Menschenrechtslage 2021. *Human Rights Watch*. (<https://www.hrw.org/de/world-report/2022/country-chapters/380518>)

lara karşı hiçbir iyileşme olmadı. Ancak, salgının bu gruplara büyük zorluklar çıkardığını düşünüyorum. Özellikle 2020 salgın süresince Asya görünümlü insanlara yönelik ırkçı saldırılar artarken, 2021 yılına gelindiğinde bu saldırılar azaldı” yorumunu yapıyor.⁷⁶

Ajans raporunda camilere yönelik saldırı türlerini de açıklıyor. Bunlar, tehdit mektupları gönderme, kundakçılık, cam kırma gibi vandalizm, camilere bırakılan tehdit ve hakaret dolu içerikler, camilere izinsiz girme, hakaret etme, bomba tehdidinde bulunma, kargaşa çıkarma ve camiinin kapısının önüne Müslüman karşıtı pankart yerleştirme gibi saldırı ve şiddet yöntemlerinden oluşuyor. Posta adresine bırakılan 18 tehdit mektubundan 16’sı posta ile dini kurumlara bırakıldı. İslamofobi içerikli 28 saldırı, motivasyon buzdağının görünen yüzünü oluşturuyor. Bu saldırıların yaklaşık üçte biri, yani dokuz vaka, Müslüman karşıtı ırkçılığa atfedilebilir. Yedi saldırının Türk karşıtı ve aşırı sağcı, dördünün ise anti-Semitik özelliği var.⁷⁷ Ancak bu rakamlar, dini mekanlara saldırılarla ilgili hadiselerin tamamını oluşturmuyor. Çünkü milletvekilleri Pau, Gohlke ve Bünger’in soru önergesine verilen cevapta da somutlaştığı üzere, “dini mekân/cami” hedefi yalnızca cami, ibadet yerleri için geçerli kabul ediliyor ve buna cami dernekleri veya diğer İslami kurumlar dahil edilmiyor. Oysa pek çok cami derneği, dernek, vakıf ve merkez, muhtemeldir ki tam da cami ile aynı sebeple, İslami bir kurum olarak algılandığı için hedef alınıyor.⁷⁸

2021’in dördüncü çeyreğinde, “İslamofobik” alt temalı suçlarda toplam iki kişinin hafif şekilde yaralandığı bildiriliyor. Bu iki kişi söz konusu olduğunda, eylem siyasi saikli suç olarak kaydediliyor. Suçlar Berlin ve Brandenburg eyaletlerinde gerçekleşti. Polis suç kayıt servisi ve siyasi saikli suç bir parçası olarak, 2021’in dördüncü çeyreğinde “İslamofobik” olarak nitelenen suçlarda ciddi şekilde yaralanan veya ölen kişi bildirilmedi. Federal hükümet, iddia edilen Müslüman karşıtı ve İslamofobik suçların yol açtığı maddi hasara ilişkin herhangi bir istatistiki bilgiye sahip değil. Eyaletlerin maddi hasarı bildirme zorunluluğu yok ve hasar miktarı polis suç kayıt servisi ve siyasi saikli suç çerçevesinde kaydedilmiyor.

2021’in dördüncü çeyreğinde, Federal Adalet Divanı’ndaki Federal Cumhuriyet Savcısı, şüpheli İslamofobik ve Müslüman karşıtı suçlarla ilgili herhangi bir soruşturma başlatmadı. Federal Adalet Divanı Başsavcısı, 2021’in dördüncü çeyreğinde bu tür suçlardan mahkûmiyet bildirmedi. Federal hükümetin, federal polis

76 Bu çalışma kapsamında Eski Nazi üyesi gazeteci Stefan Rochow ile yapılan röportajdan alınmıştır.

77 DITIB Antidiskriminierungsstelle (2022), *Moschee bergriffe – das Jahr 2021* ([https://www.ditib-ads.de/Assets/document/upload/08e219e6-3ad8-46d1-a5fb-7cc242395383pdfresizer.com-pdf-resize%20\(1\)_compressed.pdf](https://www.ditib-ads.de/Assets/document/upload/08e219e6-3ad8-46d1-a5fb-7cc242395383pdfresizer.com-pdf-resize%20(1)_compressed.pdf))

78 Deustcher Bundestag. (2022). *Islamfeindlichkeit und antimuslimische Straftaten im vierten Quartal 2021*. Drucksache 20/716. Berlin: Deutscher Bundestag. (<https://dserver.bundestag.de/btd/20/007/2000716.pdf>)

yetkilileri tarafından ülke çapında hedeflenen operasyonlar hakkında hiçbir bilgisi bulunmuyor. Federal hükümet, eyalet polis yetkililerinin operasyonları hakkında herhangi bir bilgi sağlamıyor.

2021 yılının üçüncü çeyreğinde, “İslamofobik” alt temalı suçlarda toplam altı kişinin hafif şekilde yaralandığı bildirildi. Bunlardan dördü polis suç kayıt servisi (sağcı saik alanına veya diğeri siyasi saikli suç (yabancı ideoloji veya dini ideoloji) olarak kaydedildi. Yerel olarak bakıldığında Berlin, Bavyera, Renanya- Palatina ve Schleswig-Holstein eyaletlerinde birer suç ve Baden-Württemberg eyaletinde iki suç kaydedildi. Ayrıca, “İslamofobik” temalı suçlarda bir kişinin ağır şekilde yaralandığı bildirildi. Bu kişinin durumunda, eylem aşırı sağcı ve siyasi saikle işlenen suç olarak kayıtlara geçti. Suç yerel olarak Berlin eyaletinde kaydedildi. KPMD-PMK kapsamında, 2021’in üçüncü çeyreği için “İslamofobik” konusuyla ilgili suçlarda herhangi bir kişinin öldürüldüğü bildirilmedi.⁷⁹

4. İSLAMİ CEMAATLER, DİN DERSLERİ VE DEVLETİN MÜDAHALECİLİĞİ SORUNU

İslamkolleg projesi çerçevesinde imam eğitimi devlet eliyle yürütülen bir proje olarak biliniyor. Daha önceki Avusturya ve Fransa örneklerinde olduğu gibi mesele Müslümanlar olduğu zaman temel haklarla ilgili anayasal hükümlerden ayrı hareket edildiği ve temel hakları idari açıdan sınırlandıracak gerekçelerin her zaman üretildiği eleştirisi yapılıyor. Bu noktadan hareketle, 2021 yılında hayata geçirilen İslamkolleg tarafından eğitilen imamlar, en geç eğitimlerini tamamladıklarında Almanya, özel anlaşmalarla görevlendirilmesine müsaade edilen Türkiye’den gönderilen imamlara kapılarını kapatması planlanıyor. Diyanet Türk İslam Birliği tarafından Almanya’da yetişen gençlerin Türkiye’deki ilahiyat fakültelerinde eğitim almaları sonrası Almanya’da imam olarak görev almaları hedeflenmişti. Ancak, proje kapsamında beklenen talebin oluşmadığı görülmüştür.⁸⁰

79 Deutscher Bundestag. (2022). *Islamfeindlichkeit und antimuslimische Straftaten im vierten Quartal 2021*. Drucksache 20/716. Berlin: Deutscher Bundestag.(<https://dserver.bundestag.de/btd/20/007/2000716.pdf>)

80 Dilbirliği, M. (2020a) Almanya İslam Konferansı: Diyalog değil Siyasi Baskı, içinde:Avrupa’nın Kimlik KriziAnalizler Serisi - 4, Hayri çetinkuş - Göksel Ulutabak, Editör, Anadolu Ajansı, Ankara, ss.64-73

ARKAPLAN BİLGİSİ

2006'dan bugüne: İslam Konferansı, KRM ve sonrası

Alman Federal Eski Meclis Başkanı Wolfgang Schaeuble'nin İçişleri Bakanı 2006 yılında hayata geçirilen ilk İslam konferansı, Almanya'da kamuoyunun her kesiminden farklı kesimlerden tepkiler almıştı. İlk toplantı hükümet adına ve İçişleri Bakanlığının ev sahipliğinde yapılmıştı. Schaeuble'nin 2006 Eylül ayında toplantı vesilesiyle hükümet adına yaptığı açıklama, "Ortak Bir Geleceğe Dair Perspektif Arayışları" başlığını taşımaktaydı. Schaeuble'nin Almanya İslam Konferansı ile ilgili hükümet açıklaması, Almanya'da yaşayan başta Türk toplumu olmak üzere, bütün Müslümanlar için bir umut vadetmekteydi. O tarihe kadar konuşulmayan" temel haklar, bilhassa İslam din dersleri, Kur'an kursları ve başörtüsü meselesi gibi konular ilk kez Müslümanların çözülmesi gereken konular olarak kamuoyuna bildiriliyordu". Özellikle 11 Eylül saldırısından sonra terör kavramı ile anılan Müslümanlar, genel şüpheli olarak görülüyordu. Toplantıdan beklenen bir sonuç da Müslümanlar genel şüpheli olmaktan kurtulacak, dışlanmayacak ve Alman toplumu tarafından kabul görmeleri yönünde adımlar atılmasıydı.⁸¹

Dağınık bir şekilde hareket eden İslami cemaatler, biraz da Almanya İslam Konferansının getirdiği birliktelik düşüncesi, İslami cemaatleri birlikte hareket etme ve Müslümanları ortak bir organizasyon yapısına kavuşturma maksadıyla 2007 yılında gevşek ve resmi bir statüsü olmayan KRM ya da Türkçe bilinen ismiyle Müslüman Koordinasyon Kurulu kurulmuştu. Ancak, ilerleyen süreç içerisinde Müslüman Koordinasyon Kurulu, Almanya'da Müslümanları tek bir organizasyon çatısı altında toplamaktan uzak, sembolik sadece değişen sözcüleri aracılığı ile bazı konularda demeç veren ve ilk kuruluş amacından uzaklaşan bir yapıya dönüştü.⁸²

Bugün Türkiye kökenli İslami teşkilatların %85'i KRM içerisinde temsil ediliyor. Ayrıca, Türkiye kökenli İslami Teşkilatların %80 oranında Almanya'daki organize İslami Cemaatleri oluşturduğu tahmin ediliyor. Temsil açısından birliktelik sağlama hedefi ile yola çıkan bu kuruluş, geçen süreç içerisinde bunu gerçekleştiremediği gibi, temel haklar açısından elde edilen pek çok kazanımlarında kaybedilmesine sebep oldu.

2019 yılında toplanan Almanya İslam Konferansından sonra, konferansın statüsü değiştirildi ve bir fiili durum yaratılarak sürekli hale getirildi. Her ne kadar Müslümanların güncel ihtiyaçları denilse de uygulamada, politika belirleyicilerinin ya da hükümetin öncelediği konular tartışıldı. 2019 yılında gündeme gelen camilerde görev alacak imamların Almanya'da eğitilmesi konusunda gelişmeler yaşandı ve 2021 yılında Almanya'da Osnabrück üniversitesi nezdinde "İslamkolleg e.V." adıyla imam eğitimi merkezi hayata geçirildi. İslamkolleg bünyesinde destek veren İslami cemaatler, Almanya Malikiler Birliği, Almanya Boşnaklar İslam Toplumu, Aşağı Saksonya Müslümanları, Müslümanlar Merkez Konseyi ve Almanya Faslı Müslümanlar Konseyi oldu. Almanya'da Müslümanların yaklaşık %80 in bir kısmını temsil eden DİTİB (Diyanet Türk İslam Birliği) ve IGMG (İslam Toplumu Millî Görüş) projeye dahil olmayacaklarını açıkladı. Almanya'da anayasal açıdan, kolektif din özgürlüğü çerçevesinde bu tür dini çalışma ve uygulamalarda dini cemaatlerin katılımını ve onayını alma zorunluluğu bulunmuyor.

81 Dilbirliği, M. (2020a) Almanya İslam Konferansı: Diyalog değil Siyasi Baskı, içinde: *Avrupa'nın Kimlik Krizi Analizler Serisi - 4*, Hayri Çetinkuş - Göksel Ulutabak, Editör, Anadolu Ajansı, Ankara, ss.64-73.

82 Olgun, U. (2015), *İslamische Religionsgemeinschaften als politische Akteure in Deutschland*, Wiesbaden. s.172.

Almanya’da imam eğitimi kadar önemli olan bir diğer konu da devlet okullarındaki “İslam Din Dersleri” (İslamischer Religionsunterricht) meselesi. Özellikle Türkiye’de yaşanan siyasi olaylar ve buradan hareketle Almanya’da Türkiye kökenli İslami cemaatlara yönelik iddia edilen, çalışma ve faaliyetlerde Türkiye Cumhuriyeti’nin etkisinde kaldıkları ifadesi, bu konuda eyaletlerin İslam din dersi meselesindeki tavırlarında belirleyici oluyor. Özellikle 2017 yılında ortaya atılan DITIB camilerinde görev yapan, Türkiye’den gelen imamların Türkiye Cumhuriyeti lehine casusluk yaptıkları iddiaları, DITIB’in Almanya’daki bağımsız olma statüsünün sorgulanmasına sebep oldu. Bu iddialar, sonradan açılan soruşturmalarda federal savcılık, konuya ilişkin iddiaları güçlendirecek delil bulamaması sebebiyle soruşturmaları takipsizlikle sonuçlandırıldı.⁸³

Bu ve benzeri iddialar, DITIB aleyhine bir sorgulama sebebi oldu ve bazı eyaletlerde, eyalet yöneticileri başta İslam din dersleri olmak üzere, pek çok alanda DITIB ile geliştirdikleri iş birliği projelerini iptal ettiler ya da askıya aldılar. Ancak daha sonra DITIB ile ilişkilerin normalleşmesi yönünde adımlar atıldı.

Kuzey Ren Vestfalya, KRV eyaleti de önce DITIB ile ilişkileri donduran ve ortak projeleri askıya alan bir eyalet iken, sonradan ortak çalışma ve faaliyetlerin yeniden ele alınmasına karar verildi. Bu sebeple KRV’de 2021 yılında İslam din dersleri meselesinde yeni uygulamaya gidilerek, daha önce kişilerden oluşan din derslerinin işleyişini cemaatler adına kontrol eden “Beirat” yerine, aralarında DITIB’in de bulunduğu doğrudan İslami dini cemaatlerin dahil olduğu bir komisyon kuruldu. Bu komisyonun yasal alt yapısı KRV eyalet okul yasasında 2019 yılında gerçekleştirilen bir düzenlemeyle mümkün hale getirildi.⁸⁴

KRV eyaletinde son güncel rakamlara göre, yaklaşık 436.500 Müslüman öğrenci bulunuyor. Alman anayasasına göre bu çocukların din dersleri alması devletin sorumluluğunda. Devlet okullarında din derslerinin verilmesi konusunda yetki Alman anayasasının 30. Maddesi gereği eyaletlerde. Buna göre eyaletler kendi yaşadıkları dini tarihi tecrübeyi bu konudaki düzenlemelere yansıtma yetkisine haiz Aynı şekilde anayasal olarak dini cemaatler ve ebeveynler de din dersleri konusunda çeşitli haklara sahipler. Anayasalardaki haklar açık olmakla birlikte, genel olarak din dersleri, özel de ise İslam din dersleri sürekli tartışma konusu oluyor.⁸⁵

83 DitiB-Spionage: Bundesanwaltschaft stellt Ermittlungen gegen DitiB-Imame ein (2017),Zeit, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2017-12/ditib-spionage-ermittlungen-einstellung-bundesstaatsanwalt-guelen-anhaenger>

84 Ullrich, C. (2021), “Neue Kommission für den Islamunterricht in NRW” <https://www1.wdr.de/nachrichten/landespolitik/sachstand-islamunterricht-nrw-gebauer-100.html>

85 Dilbirliği, M. (2015), Alman Anayasası’nda Din Özgürlüğü ve Din Eğitimi, *Liberal Düşünce* Yıl 20, Sayı 78, Bahar 2015, s. 75 – 104.

KRV eyaleti, DITIB veya din dersleri etrafında yapılan tartışmalara girmeksizin 2021 yılından itibaren bu eyalette İslam din derslerini pandemi sonrası yeniden hayata geçirdi. 2012 yılında 1800 öğrenci ile başlayan İslam din dersleri uygulaması 2019/2020 eğitim öğretim döneminde bu eyalette 21.634 öğrenci sayısına ulaşmıştır. 2021 yılında rakamların en azından bu seviyede kaldığı tahmin edilebilir.⁸⁶

KRV eyaletinde olduğu gibi DITIB ile sorun yaşayan bir başka eyalet ise Hessen eyaleti. Yukarıda KRV örneğinde bahsettiğimiz DITIB'e yönelik eleştiri ve iddialar Hessen eyaletinde eğitim bakanlığının inisiyatifi ile hayata geçirildi. 2020 yılında İslam din dersleri konusunda DITIB Hessen ile iş birliği sonlandırıldı. Özellikle DITIB'in dini cemaat olarak bağımsızlığı konusunda duyulan şüpheler, iş birliğinin sonlandırılması kararında önemli bir rol oynadı. Hessen eyaleti bir yandan DITIB ile iş birliğinin sonlandırırken, diğer yandan İslam din derslerini tek başına –anayasaya aykırı bir şekilde-kendi uhdesine aldı.⁸⁷

DITIB Hessen Eyalet Birliği, eyaletin bu işlemine karşı idare mahkemesinde ve Hessen Eyaleti Anayasa Mahkemesinde yaptığı itiraz, müracaatların usulden reddilmesiyle sonuçsuz kalmıştı. Bunun üzerine Federal Anayasa Mahkemesine başvuran DITIB Hessen'in müracaatı kabul edilmiş ve esastan yapılan görüşmelerde, Hessen eyaletinde usul açısından reddedilen hak aramaya ilişkin başvuruların, haksız yere reddedildiği sonucuna varılmıştı.⁸⁸ Federal Anayasa Mahkemesinin kararından sonra Wiesbaden İdare Mahkemesinde yeniden ele alınan davada, DITIB Hessen Eyalet Birliğinin Anayasanın 7. maddesi çerçevesinde, bu eyalette İslam din derslerini organize etme yetkisine sahip dini cemaat olduğu ve bu statüsünün hiçbir şekilde siyasi irade tarafından genel gerekçelerle geri alınamayacağına karar verdi. İdare mahkemenin bu kararına karşı, Hessen eyalet eğitim bakanlığı istinafa başvurdu. Yargı süreci devam ediyor.⁸⁹

86 Ullrich, C. (2021), "Neue Kommission für den Islamunterricht in NRW" <https://www1.wdr.de/nachrichten/landespolitik/sachstand-islamunterricht-nrw-gebauer-100.html>

87 Islamischer Religionsunterricht in Hessen – eine Chronologie, (2021) [islamiq.de HESSEN](https://www.islamiq.de/2021/07/04/islamischer-religionsunterricht-in-hessen-eine-chronologie/), <https://www.islamiq.de/2021/07/04/islamischer-religionsunterricht-in-hessen-eine-chronologie/>

88 Bundesverfassungsgericht (2021), DITIB, https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2021/01/rk20210119_1bvr267120.html

89 Bürgerservice Hessenrecht(2021),Keine Aussetzung des bekenntnisorientierten islamischen Religionsunterrichts in Kooperation mit einer Religionsgemeinschaft <https://www.rv.hessenrecht.hessen.de/bshe/document/LARE210001339>

5. DİNİ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜ DARALTICI KARARLAR

Avrupa'da Müslümanlara karşı önyargının yaygınlaşmasına paralel olarak belirginleşen ve özellikle Kıta Avrupası'nda sonuçları çok daha bariz biçimde görülen bir sorun da Müslümanlara yönelik önyargının hukuka ve yargı kararlarına yansımaları olarak tanımlanabilir.

Almanya'da, göçmen kökenliler arasında bireysel anlamda ayrımcılığa ya da doğrudan veya dolaylı olarak şiddete maruz kalanların çoğunluğunu kadınlar oluşturuyor. *Alman Entegrasyon ve Göç Vakfı* (Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration) 2018 yılında yaptığı araştırma sonuçları durumu gözler önüne seriyor. Müslüman kadınlardaki kendilerini ayrımcılığa uğramış olma oranları %55'iken, göçmen kökenli Hristiyan kadınlarda bu oran %29 ve dini aidiyeti olmayan gruplarda ise %32'dir. Anket sonuçlarında görüleceği üzere, göçmen kökenli Müslüman kadınların kendilerine ayrımcılığa uğramış hissetmeleri daha sıklıkla görülüyor.⁹⁰

Özellikle çalışma hayatında veya iş başvurularında başörtülü Müslümanlar ayrımcılığa maruz kalıyor. Beigang, başörtülü ve Türk ismi taşıyan kadınların iş görüşmelerine davet edilebilmeleri için başörtülü olmayan ve Alman ismi olan yetkinlik açısından eşit niteliklere sahip diğer başvuru sahiplerinden dört kat daha

90 Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration (2018), *Zuwanderung und Diskriminierung: Wer anders aussieht, fühlt sich stärker benachteiligt* <https://www.svr-migration.de/presse/presse-forschung/diskriminierungserfahrungen/>

fazla iş başvurusunda bulunmaları gerektiğini ileri sürüyor.⁹¹ Benzer şekilde, Federal Göç ve Mülteciler Dairesi'nin adına yapılan bir araştırma sonucuna göre, başörtülü kadınların, kendilerini başörtü takmayan kadınlardan ve Müslüman erkeklerden daha çok dezavantajlı hissettikleri sonucuna varıyor.⁹²

4 Mart 2021'de Kuzey Ren-Vestfalya eyalet parlamentosu, başörtüsü veya haç takmak gibi hakimleri, savcılarını ve yargı çalışanlarını etkileyen dini sembollerini yasaklayan bir kararı kabul etti. Tarafsızlık ilkesini sebep gösterip, başörtüsü ve diğer dini sembollerin yasaklanmasına karar verilmesinin daha çok başörtülü kadınlara yönelik bir engelleme olduğu değerlendiriliyor.⁹³

---

91 Beigang, S., Fetz, K., Kalkum, D., Otto, M., (2017), Diskriminierungserfahrungen in Deutschland, Ergebnisse einer Repräsentativ- und einer Betroffenenbefragung. Hg. v. Antidiskriminierungsstelle des Bundes. Baden-Baden, s.167, Nomos Verlag.

92 Schührer, S. (2018), Türkeistämmige Personen in Deutschland, Erkenntnisse aus der Repräsentativuntersuchung, BAMF, Nürnberg.

93 Der Justiz des Landes Nordrhein-Westfalen(2021), *Gesetz zur Stärkung religiöser, weltanschaulicher und politischer Neutralität* (https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_vbl_detail_text?print=1&anw_nr=6&val=&ver=0&sg=0&menu=1&vd_id=19267&keyword=)

Müslüman karşıtı önyargı ile adalet ve hukuk arasında gelgitler ve başörtüsü kararları

Federal düzeyde Başörtüsü ile ilgili ilk tartışmalar, Baden-Württemberg eyaletinde öğretmenlik stajını başörtülü yapmak isteyen bir Müslüman kadının, göreve başlatılmaması üzerine başlamış ve olay anayasa mahkemesine kadar taşınmıştır. O dönem 2003 yılında Federal Anayasa Mahkemesi verdiği kararla, yasal dayanağı olmayan bir hakkın kısıtlanmasının söz konusu olamayacağı gerekçesiyle başörtülü kadına hak vermişti.⁹⁴

Federal Anayasa Mahkemesi 2015 yılında 2003 yılında verdiği karardan farklı bir gerekçe ile yeni bir karar verdi. İlk karar sonrasında eyaletlerin yasalarında düzenlenen "başörtülü öğretmenlerin okul barışını tehlikeye sokma durumu" ifadesinin, bir temel hakkı sınırlandıran genel bir yasağın gerekçesi olamayacağını ifade ederek, başörtüsü yasağının ancak okul bazında ve öğretmenin somut bir şekilde okul barışını tehlikeye soktuğunda, okul bazında yasaklanabileceğine karar verdi.⁹⁵

Anayasa mahkemesinin 2015 yılında verdiği karar ile sorunun çözüleceği düşünülürken, bu defa başörtüsü meselesi Berlin eyaletinde "Neutralitätsgesetz" denilen devlette çalışan memurların tarafsızlığını düzenleyen yasa kapsamında yeniden gündeme gelmiştir. Bu konuda başörtülü olduğu için iş akdi feshedilen öğretmen, meseleyi yargıya taşımış ve hukuki olarak en son Federal İş Mahkemesi tarafından ele alınmıştır. Ağustos 2020 tarihinde açıklanan karar, Anayasa mahkemesinin 2015 yılında verdiği karar doğrultusundadır. Federal İş Mahkemesi kararında; başörtü takmanın dini bir emir olduğunun açıkça bilindiği ve bunun anayasanın korumasında olduğunun bilinmesi gerekir ve okul barışını bozmadığı durumlarda yasaklanamayacağı hükmüne varmıştır.⁹⁶

Yeşiller, SPD ve Die Linke tarafından üçlü koalisyonla yönetilen Berlin eyaletinde, SPD yönetiminde olan eğitim senatörlüğü olayı yeniden Federal Anayasa Mahkemesi önüne taşımıştır. Geçtiğimiz 2021 yılında karar çıkması beklenirken, henüz anayasa mahkemesi konuyla ilgili kararını vermemiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin din ve vicdan özgürlüğüne yönelik özgürlükçü hükümlerinin Müslümanlar söz konusu olduğunda her zaman aynı özgürlükçü perspektifle yorumlamayabildiği görülüyor. Örneğin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Müslümanlarla ilgili hukuki bakımdan isabetli bazı kararlarla birlikte, 2004 tarihli Leyla Şahin Kararı'nda olduğu gibi dini semboller konusunda "çifte standart" eleştirilerini beraberinde getiren ve adil olmayan bazı kararlar da aldığı görülüyor. Nitekim bu kararların literatürde epeyce hukuki analizinin yapıldığı müşahade ediliyor.

Bu bağlamda Avrupa Adalet Divanı (AAD) da 25 Şubat 2021'de işverenlerin işyerinde başörtüsünü yasaklayabileceğini yönünde bir karar verdi. 2017'de de AAD, "işveren veya etkilenen üçüncü şahıs için somut bir ekonomik risk" varsa, başörtüsü gibi "büyük dini sembollerin" işyerinde yasaklanabileceği şeklinde bir karara imza attı. Bu tür yargı kararları, yasama ve yürütme organları tarafından özellikle başörtüsü konusunda alınan ve başörtülü kadınların kamusal alanda özgürlüklerini sınırlandırıp, onlara yapılan ayrımcılığa hukuki dayanak oluşturan kararlara da bir zemin oluşturdu.⁹⁷

- 94 Bundesverfassungsgericht (2003), *zum Urteil des Zweiten Senats vom 24. September 2003- 2 BvR 1436/02* -(https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2003/09/rs20030924_2bvr143602.html)
- 95 Bundesverfassungsgericht (2015), *Ein pauschales Kopftuchverbot für Lehrkräfte in öffentlichen Schulen ist mit der Verfassung nicht vereinbar* <https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2015/bvg15-014.html>
- 96 Bundesarbeitsgericht(2020), *Kopftuchverbot - Benachteiligung wegen der Religion* <https://www.bundesarbeitsgericht.de/entscheidung/8-azr-62-19/>
- 97 Court of Justice of the European Union (2021), *PRESS RELEASE No 128/21 Luxembourg, 15 July 2021*(<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-07/cp210128en.pdf>)

Nisan 2021’de Federal Meclis, “memurların ve polis memurlarının dış görünüşüne” ilişkin yeni bir yasa çıkardı. Yeni düzenlemenin nedeni, Berlin’deki bir polis memurunun anayasaya aykırı dövmesi olmasıydı, ancak yeni yasa şu yasakları da içerecek şekilde genişletiliyor: yetkililer için dövme, piercingler, sakallar ve vücut takılarına ek olarak, dini sembollere (başörtüsü) de atıfta bulunuluyor.⁹⁸

Müslümanlar arasında en çok ayrımcılık yaşayanlar şüphesiz başörtülü kadın Müslümanlar. Kamuoyu tartışmalarında en çok başörtüsünün Batı değerlerine uygun olup olmadığı sorgulanıyor ve başörtüsünün yasaklanmasına dair girişimler mevcut. Örneğin St. Elisabeth Gruppe, kendi işlettiği hastanelerde çalışanlarının başörtü takmasını yasakladığını açıklandı. Başörtülü bir öğrenci beş günlük stajını yapmak için gittiği Marien Hospital’da başörtülü olduğu gerekçesiyle evine gönderildi.⁹⁹ Herne’deki Marien Hastanesi’nin ait olduğu St. Elisabeth Group’un genel müdürü, *Westdeutsche Allgemeine Zeitung* (WAZ)’ın sorusu üzerine şunları söyledi: “St. Elisabeth Group hastanelerinde başörtüsü takılmasına izin verilmiyor.” Bu yasağın nedeni olarak ise “hastaların tedavisine odaklanılan iş yerlerinde çalışanlarımızın nötr bir görünüme sahip olmalarını bekliyoruz” dendi.¹⁰⁰ St. Marien Hospital Bochum Ruhr Üniversite Hastanesi’nin bir parçası. Buna karşın Bochum Ruhr Üniversitesi’nin rektörü bir açıklama yaptı ve bu açıklamada sözü edilen kararı şiddetle eleştirdi.

Tarafsızlığı kamu hizmetinin objektif olarak kurallara uygun yürütülüşüyle sınırlandırmak yerine yürüten kişinin dış görünüşüyle ilişkilendiren ve “tarafsız görünümü de belirli bir yaşam tarzına sahip olanlarınkıyla (çoğunluk toplumununkiyle) özdeşleştiren bu kararlar, adalete, hukuka ve insan haklarının öngördüğü tarafsızlığa aykırı bir nitelik taşıdığı gibi, Müslümanların kendileri olarak kamusal alana katılmalarını ve bu yönüyle sosyal uyumu sekteye uğrattırıyor. Bu tür kararlar, özelde başörtülü Müslüman kadınlara, genelde Müslümanlara yönelik dışlayıcı tutumlar ve ayrımcı uygulamalar için de ilave bir meşruluk zemini oluşturuyor. Başörtülü olmamanın “norm” veya “normal” ile özdeş kabul edilmesi anlamına gelen bu tür kararlar, başörtülü kadınları “norm” dışı veya “anormal” ile özdeşleştiren etnosentrik önyargıyı pekiştiriyor.

98 Neue Regeln für Beamtinnen :Kein Tattoo, kein Kopftuch (2021), *Taz* ,(<https://taz.de/Neue-Regeln-fuer-Beamtinnen/!5766123/>)

99 Medizin-Studierende beklagen Diskriminierung an Uni-Klinik (2022), *Süddeutsche Zeitung* (<https://www.sueddeutsche.de/leben/gesellschaft-herne-medicin-studierende-beklagen-diskriminierung-an-uni-klinik-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-220313-99-499641>)

100 Wegen Kopftuch Herne Klinik Schmeisst Praktikantin Raus (2022),*Waz*, <https://www.waz.de/staedte/herne-wanne-eickel/wegen-kopftuch-herne-klinik-schmeisst-praktikantin-raus-id234420783.html>

6. İNSAN HAKLARI ÖRGÜTLERİNİN “ALMANYA 2021” RAPORLARI SORUNU GERÇEK BOYUTUYLA TESPİT EDEBİLİYOR MU?

İnsan hakları örgütleri Avrupa’da Müslümanlara yönelik endişe verici yükseliş eğilimindeki insan hakları ihlallerini faaliyetlerinin merkezine alıyorlar mı? İslamofobi, ayrımcılık, mevzuattaki kötüleşme ve cezasızlık gibi sorunlara raporlarında yer veriyorlar; ama bu yerin sorunun büyüklüğüyle orantılı olduğunu söylemek her zaman kolay değil. Örneğin Freedom House 2021 Almanya Raporu, “İslamofobi de bir endişe kaynağı olmaya devam ediyor: Alman polisi, 2021 yılında Müslüman kişi ve kurumlara karşı siyasi güdümlü 662 saldırı kaydetti” şeklinde bir tespite yer veriyor; “Romanlara ve Sintilere karşı devam eden ayrımcılık da dahil olmak üzere, ırk temelli ayrımcılığın olağan” olduğunu vurguluyor ama “Almanya, canlı bir siyasi kültüre ve sivil topluma sahip temsili bir demokrasidir. Siyasi haklar ve sivil özgürlükler büyük ölçüde hukukta ve uygulamada güvence altına alınmıştır” şeklindeki tespitle devlet ile toplumu keskin biçimde ayırıyor. Böylece, örneğin NSU Davasının yürütülmesinde yaşanan şeffaflık eleştirileri ve diğer sorunlar, cezasızlık veya başörtüsü örneğinde dini ifadeyi sınırlandıran yargı kararları ya da ibadet mekanlarına karşı kundaklama ve saldırıların engellenemeyişi gibi örgütün Batı dışı bir toplumda kolaylıkla devletin hanesine yazarak notunu düşüreceği sorunlar raporda yer verilen 100 üzerinden 94 şeklindeki gayet yüksek olan ülke puanını etkilemiyor.¹⁰¹

Uluslararası Af Örgütü 2021 Raporunda Almanya’nın 2021 yılındaki temel insan hakları sorunlarına çeşitli başlıklar halinde yer veriyor. Ancak Müslümanlara yönelik insan hakları ihlallerine ne alt başlıklarda ne de içeriklerde rastlanıyor. Yer verilen alt başlıklar “Ayrımcılık, LGBTİ Bireyler, Toplanma Hakkı, Hakikat, Adalet ve Tazminat Hakkı, Sığınmacıların ve Göçmenlerin Hakları, Sağlık Hakkı, Kurumsal Sorumluluk, Sorumsuz Silah Transferleri, İklim Kriziyle Mücadelede Başarısızlık ve Mahremiyet Hakkı” şeklinde sıralanıyor.¹⁰²

Human Rights Watch’un “Almanya 2021 Olayları” başlığını taşıyan ve ülkedeki genel insan hakları meselelerini özetleyen ülke raporu da aynı şekilde Müslümanlara karşı işlenen insan hakları ihlallerine yer vermiyor. Bu alt başlıklardan “Ayrımcılık” altında da Müslümanlardan söz edilmiyor. “Ayrımcılık ve Hoşgörüsüzlük, Uluslararası Adalet, İş ve İnsan Hakları, Göçmenler ev Sığınmacılar, Gözetim ve Medya Özgürlüğü, Kadın Hakları, İklim Değişikliği Politikası ve Etkileri ve Dış Politika” başlıklarını taşıyor. “Aşırı sağcılık, anti-Semitizm ve ırkçılık yükselişte gibi görünüm” şeklinde başlatan raporda “Ayrımcılık ve Hoşgörüsüzlük” başlığı altına göçmen

101 Freedomhouse(2022),*Freedom in the World 2022/ Germany*, (<https://freedomhouse.org/country/germany/freedom-world/2022>)

102 Amnesty International Report 2021/22: The State of The World’s Human Rights, 2022, <https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/4870/2022/en/> ve <https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/germany/report-germany/>

karşısı, Yahudi karşıtı suçların arttığından söz ediyor, anti-Semitik söylemlerdeki artışa dikkat çekiyor ama Müslümanların yaşadığı insan hakları sorunlarına İslamofobi veya Müslüman karşıtı İrkçılık veya başka herhangi bir kavram altında yer vermiyor. Oysa gerek “Ayrımcılık ve Hoşgörüsüzlük” ve gerekse de “Kadın Hakları” ve “İş ve İnsan Hakları” başlıkları altında başörtülü kadınların din ve vicdan özgürlüğünün, ayrımcılığa uğramama hakkının ve çalışma hakkının ihlaline dair olay, tespit ve yorumlara yer verilebilirdi. Müslümanlarla ilgili tek bir cümlenin yer almadığı raporda, bu konuda dolaylı olarak yer verildiği düşünülebilecek tek ifade, NSU Davası dolayısıyla yapılan bir yürüyüşe yer veren başlık fotoğrafı. Ama onda da Almanya'nın Münih kentinde düzenlenen bir toplantıda, aşırı sağcı grupların dağıtılmasını talep eden protestocular, NSU kurbanlarının yüzlerinin yazılı olduğu pankartlar taşıyor” şeklindeki açıklama, kurbanların kimliği hakkında yine bilgi vermiyor.¹⁰³

Açık toplum ve demokrasi, sorunu gerçek boyutuyla görmeyi engelliyor mu?

İnsan hakları örgütleri Müslümanlara yönelik olarak endişe verici artış gösteren ihlallere onlar ağırlığına uygun yer veriyorlar mı? İlgili devletleri ayrımcılıkla mücadele ve hakları koruma yükümlülükleri konusunda uyarıyor ve artan ihlallerden dolayı Batılı demokratik devletleri açık bir dille mahkûm ediyorlar mı?

Henüz yeterince değil. Otoriter bir sistemde kolayca görülebilen ihlaller, demokratik bir sistemde o ölçüde kolay fark edilemiyor. Açık toplum ve demokratik sistem bu hastalığın boyutlarını gerektiği ölçüde teşhis etmeyi bazen onlar için de güçleştiriyor olabilir. Başka bir açıklama ise her dönemin egemen fikirler haline gelen önyargılarının, ihlalleri görmeyi veya en azından gerçek boyutlarıyla görmeyi güçleştirmesi olabilir. İslamofobik önyargının yaygınlığı, liberal değerlere, demokratik topluma ve hukuk devleti ilkesine yönelik bu yeni tehdidin büyüme ve yaygınlaşma eğilimini görmeyi güçleştiriyor olabilir.¹⁰⁴

Öyle veya böyle, Solingen'den Hanau'ya katliamlara neden olabilen bu kadar açık bir sorunun görünmesini önleyen başka bir sorun daha var ve sağlıklı bir çözüm için ondan başlamak gerek.

Sonuç olarak yukarıdaki üç önemli insan hakları örgütünün 2021'le ilgili genel raporlarında, UAÖ'nün “İslamofobi de bir endişe kaynağı olmaya devam ediyor: Alman polisi, 2021 yılında Müslüman kişi ve kurumlara yönelik 662 siyasi güdümlü saldırı kaydetti” ifadesinin dışında Müslümanlarla ilgili insan hakları sorunları bu özetlerde kendisine bir yer bulamıyor.

103 Deutschland Menschenrechtslage 2021. *Human Rights Watch*. (<https://www.hrw.org/de/world-report/2022/country-chapters/380518>)

104 Özipek, Bekir Berat (2018), *Yanlış Sorulara Doğru Cevaplar Ayrımcılık, İslamofobi, Entegrasyon ve Ötesi*, Liberte Yayınları, Ankara, s. 155.

Kısa Gelecek Perspektifi: 2022'ye Doğru Tespit ve Öneriler

GÜNÜMÜZDE ALMANYA'DA AŞIRI SAĞ, İRKÇİLİK VE AYRIMCILIK ÖNEMLİ bir sorun olarak özgür bir toplumun, demokrasi ve insan haklarının karşısında bir tehdit olarak varlığını devam ettiriyor. Eski Avrupa Parlamentosu Başkanı Martin Schulz'un ifadesiyle uzun süre görmezden gelinen ve dışlanan bir "Şeytan" geri döndü. "Geri dönen şeytanın, yani aşırı sağcılık ve ırkçılığın artması, insan hakları ihlalleri üreten bir zihniyet ve pratiğin toplumun her alanda taban bulmasını sağlıyor".¹⁰⁵

Almanya'nın yeni hükümetiyle birlikte daha liberal bir çizgi takip edecek olmasına dair umutlara rağmen, ülkenin siyaseti aşan gidişatı ve içinde bulunduğu sosyal atmosfer, şimdilik fazla beklentiye girmemek gerektiğini gösteriyor. Tüm Avrupa'nın üzerindeki milliyetçi, ırkçı, ayrımcı rüzgarlar, güvenlikçi perspektifin özgürlükleri aşındırıcı etkisi, göçmenleri denizde boğan veya öldürülmelerine göz yummayı beraberinde getiren zihniyet Almanya'yı da etkiliyor ve bundan bağışık kalmak hiçbir ülke bakımından kolay değil.

Tüm dünyayı, Avrupa'yı ve Almanya'yı olumsuz yönde etkileyen bu olumsuzluğa teslim olmamak ve süreci tersine çevirmek hala mümkün. Bunun için öncelikle sorunun vahametini doğru tespit etmek, onu gerçek ağırlığıyla tartmak gerekiyor. İnsanlar gibi toplumlar da içindeyken değişimi fark etmekte güçlük çekebiliyorlar. Ancak istatistikler, rakamlar ve hadiseler artık silkinip zaman geçirmeksizin önlem almayı gerektirecek kadar çarpıcı.

105 Schulz, M. (2013) "Ein gemeinsames Europa der Vielfalt gegen Rechtsextremismus und Rechtspopulismus", içinde: (Hrsg) Ralf Melzer-Sebastian Serafin, Rechtsextremismus in Europa, Berlin. Ss.377-398

İlk adım, sorunun ne ise o olarak, gerçek boyutlarıyla tespitini gerektiriyor. İkinci adım, toplumun ve devletin, kendisinin de içinde olduğu bu atmosferi değiştirmek için gerekli önlemleri almasından geçiyor. Ancak sivil toplumun ve siyasetin etkilenmesi değil etkilemesi de mümkün. “Ülkemizde aşırı sağcılığa karşı verilen mücadelenin çoğu bana sembolik ve sadece bir niyet beyanı gibi geliyor. Şüphesiz iyi niyetli ama etkisiz” tespitini yapıyor Stephan Rochow. Radikalleşmeden arınmanın da bir süreç olduğunu vurguluyor ve bu süreçte siyasetin ve liderlerin rolüne işaret ediyor. Korkunun özgür bir toplumdaki en sinsi şeytan olduğunu söylüyor ve demokrat politikacıların değişim korkusuna karşı değer temelli mücadele etmeleri ve şüpheleri azaltmaları gerektiğini vurguluyor.

“Radikalleşme gibi, radikalleşmeden arınma da çok bireysel bir süreçtir”

Bugün toplumumuzda bir bölünme olarak deneyimlediğimiz şey, kimlik bilincindeki bir bölünme. Bir kısım çok kültürlü bir toplumda yaşamak isterken, diğer kısmı daha etnik temelli bir toplumu istiyor. Bu sadece Almanya’da değil hem Avrupa’da hem de uluslararası alanda da bir tartışma.

Radikalleşme gibi, radikalleşmeden arınma da çok bireysel bir süreç ve büyük ölçüde kişisel koşullara bağlı. Radikalleşmeden arınma sürecinde radikalleşmiş kişi sadece aşırılıkçı düşüncelerinden vazgeçmez, aynı zamanda radikal sosyal çevresini de bırakır. Genel olarak önlemenin aksine, radikallikten arındırma, aşırılıkçı bir dünya görüşünü en azından kısmen benimsemiş, halihazırda radikalleşmiş bireyleri ifade eder.

Deneyimler göstermiştir ki, insanları özellikle de liderleri aşırı sağcı yapılardan uzaklaştırmayı hedeflemek radikalleşmeyi çoğunlukla zayıflatır. Radikalleşmeden arınma, aşırı sağcılığa karşı savaşmanın ve toplumsal barışı sağlamanın anahtarıdır.

Stefan Rochow

Almanya’da insan haklarını ve demokrasiyi tehdit potansiyeli taşıyan bu olumsuzluk, içinde bulunduğumuz dönemde İslamofobik önyargı ve Müslüman karşıtı ırkçılık temelinde gelişiyor. Sığınmacılara ve göçmenlere yönelik önyargı onu pekiştiriyor. Bu noktada önemli bir sorun ise bu önyargının toplumun ve siyasi yelpazenin her yanını etkilediğinden dolayı teşhisinin güç olması. Müslümanlara karşı yapılan ayrımcılık ve saldırılar toplumda ve siyasi aktörlerde ağırlığı ölçüsünde hissedilmiyor. Müslüman karşıtı ırkçılığın ağırlığı da son olarak Hanau katliamı örneğinde doğrudan yaşama hakkını hedef almasına rağmen yeterince takdir *edilmiyor*. Trajik bir geçmişin de etkisiyle hem medya hem siyasette anti-Semitizm sorunu haklı olarak ön plana çıkartılırken Müslümanlara karşı yapılan saldırılardan çok fazla söz edilmiyor; bu saldırılar çoğu kez kendi adıyla, yani Müslüman karşıtı ırkçılık olarak kayda geçirilmiyor; özel olarak not edilmiyor. Anti-Semitizm ofisin

yanında bir anti-Müslüman ofisi hala kurulmuş değil. Bu süreçte benzer sıkıntı ve insan hakları ihlallerini yaşayan Müslüman toplumun kendi içindeki birlikte hareket edememe durumu da ayrı bir sorun kaynağı olmaya devam ediyor. İnsan hakları alanında ortak bir tutum ortaya koyulamamasının haklar açısından iyimser olmayı güçleştirdiği konusunda görüşler dile getiriliyor. Bu bağlamda bir gelecek öngörüsünde bulunan Yahya Martin, karamsar bir tablo çiziyor: “Alman toplumundaki Müslümanlar bir bütün oluşturmadıkları için, her grup kendi çorbasını yaptığı için, şu anda Alman toplumunda Müslümanların haklarından mahrum bırakılma eğilimine karşı koymanın bir yolunu göremiyorum. Önümüzdeki birkaç yıl içinde, Almanya’daki Müslümanlığı tutarlı bir şekilde yaşamamanın bir Müslüman olarak onurlu bir yaşam sürmenin veya çocuk sahibi olmanın artık mümkün olmayacak şekilde değişeceğini oldukça olası görüyorum.”¹⁰⁶

“Demokrat politikacılar değişim korkusuna karşılık vermeli”

Küreselleşme ve dijitalleşmenin şekillendirdiği bir dönüm noktasında yaşıyoruz. Bu süreçte çok fazla korku olabiliyor. Bu korku da özgür bir toplumdaki en sinsi şeytandır. Birçok insan güvensizlik duygusuyla yaşıyor, sorunlarını çözmek için siyasete güvenmiyor ve komplo teorilerine kurban gidiyor. Demokrasilerin içi boşaltılıyor. Anayasamızın değerleri sorgulanıyor. Gerekli kozmopolitliği kabul etmek yerine, homojen bir toplum hayali yayılıyor.

Demokrat politikacılar, bu değişim korkusuna karşılık vermeli. Şüpheli bakanlara karşı sadece düzenlemelerle değil, daha çok değerlerle ve şüpheli söylemleri azaltmakla bu önyargıyı azaltabilirsiniz.

Stefan Rochow¹⁰⁷

Yeni hükümet programı ve yapılan bazı olumlu açıklamaların, Müslümanlar için bir umut ışığı olduğunu tespit etmek mümkün. Ancak Müslümanlarla ilgili sorun sanıldığından daha derin. Almanya’da iktidara ve muhalefete, kamuoyuna ve akademiye yansıyan ve egemen fikirler haline geldiği görülen bir önyargı var ve bu önyargı ihlalleri görünmez kılmaya, mantığa büründürmeye ve meşrulaştırmaya hizmet ediyor. Müslümanların sembollerine eskiden var olmayan bir tahammülsüzlüğün başlamış olması, sünnet ve helal et tartışmaları, çocuklarını kendi dini değerleri doğrultusunda yetiştirmek isteyen ailelerin hareket alanının gittikçe daralması veya dini gysilerin artık sorun haline gelmesi, “Alman İslamı” gibi sosyal mühendislik projelerinin veya ülkedeki Müslümanların “zararlı” dış etkilerden korunmasına ilişkin paternalist veya müdahaleci uygulamaların din ve vicdan özgürlüğü açısından ifade ettiği belirgin sakıncalar genel algıda anlamlı bir ağırlık oluşturmuyor.

106 Birçok STK’larda aktif görev yapan Yahya Martin, NSU davasında yardımcı savcı olarak görev yapmıştır. Bu çalışma kapsamında Yahya Martin ile röportaj gerçekleştirilmiştir.

107 Gazeteci ve dijital bir ajansın genel müdürü. 2008 yılına kadar aşırı sağcıyken 2015’ten beri Berlin’deki ZDK Demokratik Kültür Derneği ile radikalleşmeden arındırma alanında çalışıyor.

Toplumda Müslüman karşıtı ırkçılığı daha görünür hale getirme çabaları var

“Olumlu olan şu ki, Müslüman Toplumu içinde Müslüman karşıtı ırkçılık konusunu halka daha görünür hale getirmek için birkaç yıldır çabalar var. Müslümanların Kendi yayın organlarına ek olarak, konuyla ilgili dernekler ve projeler de bulunmaktadır. Bunlar bölgesel ve ulusal veriler sağlar. IGMG’nin (Milli Görüş) dijital dergisi İslamiQ’ya ek olarak, bölgesel İslami dernekler ve Inssan e. V. Berlin’de veya Schura Hamburg’un 2021’de kurulan Marwa Derneği. Hamburg’da “Empower” ve “Amira” gibi lokal, Müslüman olmayan dernekler ve projeler de var. Burada ayrımcılık olaylarını bildirebilir ve ayrıca yasal tavsiye alabilirsiniz. Ülke çapında, Claim Allianz derneği aktif. Bu dernek, tüm İslamofobik olayları kaydetmek için çalışan, İslamofobi ve Müslüman karşıtı ırkçılığa karşı 47 örgütün bir ittifakıdır. Yeni medya yapımcıları eleştirel gazetecilik için çabalıyor ve Müslümanlara yönelik ayrımcılığı medyada daha görünür hale getirmeye çalışıyor.”

Dr. Ali Özgür Özdil (Hamburg İslam Enstitüsü Direktörü)

Türkiye kökenli Müslümanlar ise ayrıca Almanya ile Türkiye siyasi ilişkilerinin gerginleşmesinin haklar açısından getirdiği ilave sınırlamaları yaşıyorlar. Bu bağlamda Türkiye’deki iktidar partisini veya Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan’ı desteklemenin, çoğu kez okulda veya işyerinde mağduriyet yaşattığına ilişkin şikayetlerle sıkça karşılaşmak mümkün.

Almanya’da insan haklarını uluslararası ve ulusal gerilimlerin, siyasi çatışmaların ve dönemsel olarak yükselen önyargı ve tepkiselliklerin etkisinden çıkarmak ve sorunların serinkanlı biçimde tartışılarak çözümünü sağlamak mümkündür ve Almanya’da bunu mümkün kılacak bir barış içinde birlikte yaşama geleneği ile bunu destekleyen bir pratik de mevcuttur.

Son yıllarda ihسان hakları ihlallerinin üzerinden geliştiği İslamofobi, Müslüman karşıtı ırkçılık veya Müslümanlara yönelik olumsuz algı ve kanaatlerle mücadele ise özel bir önem arz ediyor. Özellikle Ortadoğu ve İslam coğrafyasında silahlı grupların ve bazı terör örgütlerinin olumsuz görüntülerle birlikte zihinlere kazındığı imajla birlikte güvenlik ihtiyacı, bu konuda devletlerin bireysel alanlara doğru genişlemesinin ve güvenlikçi perspektifin derinleşmesinin de altyapısını oluşturuyor. Bu çerçevede sorunu güvenlik boyutuna hapsedmeden, İslamofobi önyargı, nefret ve Müslüman karşıtı ırkçılıkla mücadele etmek özel bir önem taşıyor.

Almanya’da Müslümanlara yönelik ihlallerin ve özel olarak da saldırıların anlamı, niteliği, hukuki değerlendirmesi, tasnifi ve sorunların çözümü üzerine yeniden düşünmek gerekmektedir.

Alman hükümeti ayrımcılığın, ırkçılığın, Yahudi düşmanlığının ve Müslüman karşıtı ırkçılığın geldiği noktada, bu eylemlerin artık demokratik toplum düzeni-

ni ve anayasal düzeni tehdit ettiğinin daha fazla farkında görünüyor. Bu sebeple Alman hükümeti, 2021 yılından başlamak üzere, 2024 yılı sonuna kadar sürecek, Irkçılık ve aşırı sağcılık ile mücadele kapsamında alınacak tedbirlere ilişkin karar almış durumda. Hükümetin bu olumlu adımının desteklenmesi ve sorunların çözümü konusunda iş birliği yapılması önem taşıyor.

“Ayrımcılığın önlenmesinde en etkili yöntemin, ayrımcılık olmadan yaşanan bir dünyadaki ve toplumdaki kazanımları insanlara anlatmak,” olduğu değerlendirilmesini yapan Salim Özdemir Özdemir, “*Bu süreçte gönüllü faaliyetlerin yanında, Ayrımcılığı Önleme Yasasının (Antidiskriminierungsgesetz) güncellenerek daha etkin bir duruma dönüştürülmesini özellikle bu yasa maddelerinin ayrımcılığa uğrayan yabancı topluma daha iyi anlatılması*” gereğini vurguluyor.

Bu çerçevede Müslümanların din ve vicdan özgürlüğü sorunlarının çözümü için atılması gereken adımlar ise şöyle sıralanabilir:

- Müslümanların insan onuruna yaraşır biçimde insan haklarından ve -eğer o statüye sahiplerse- vatandaşlık haklarından eşit biçimde yararlanmaları ve Almanya’da barış içinde birlikte yaşamaları için onlara yönelik önyargı, kalıp yargılar ve yanlış algıların giderilmesine yönelik olarak, hukuki ve siyasi olanın ötesine geçmesi gereken çok boyutlu bir yaklaşım benimsenmeli.
- İslamofobi, Müslüman düşmanlık veya Müslüman karşıtı Irkçılık gibi kavramsallaştırmaların kaynağını oluşturan ve insan hakları ihlalleri üreten olumsuzluk gerçek boyutlarıyla tespit edilmeli.
- Müslümanlara karşı önyargının hukuka, siyasete ve idari kararlara yansımaları sorunu mercek altına alınmalı; yasama, yürütme ve yargı organlarının zaman zaman tarafsızlık adına Müslümanların özellikle din ve vicdan özgürlüğünü daraltıcı kararları insan hakları ve hukukun temel ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmeli.
- Müslüman karşıtı ırkçılığı teşhis etmeyi güçleştiren torba kavramlar kullanılmamalı; Müslüman karşıtı ırkçılık veya başka bir teknik kavram KPMD-PMK çerçevesinde araştırılabilir bir katalog değerini temsil eder haline getirilmeli.
- Toplumdaki geleneksel Müslümanları “modern karşıtı” veya “radikal” olarak algılayan yaklaşım terk edilmeli; giysilerle radikallik arasında bir bağ kurulmamalı ve sosyal uyum için onlarla iş birliği içinde hareket edilmeli.
- Müslümanların bazı konulardaki yaklaşımlarının değişmesini temenni etmekle, örneğin geleneksel cinsiyet rollerinin değişmesini desteklemekle, Müslümanlar için “uygun İslam” inşa etmeye yönelik müdahaleci yaklaşımlar birbirine karıştırılmamalı; “Alman İslam’ı” gibi din alanına devlet müdahalesi anlamını taşıyan ve inanç alanını devlet eliyle politize eden uygulamalar terk edilmeli.

- Göçmenlerin siyasete katılımı çeşitlilik ve çoğulculuk temelinde desteklenmeli; onların içinden geldikleri kitleleri temsil kapasitesini zedeleyici sınırlamalar getirilmemeli. Aynı şekilde siyasette de Türk ve Müslüman temsili ni “makbul Türk”, “Makbul Faslı” veya “makbul Müslüman”la sınırlandırma eğilimi terk edilmeli; Müslüman Toplumun siyasi katılımını genişletecek ve taban ile siyaset arasındaki son yıllardaki uzaklaşmayı tersine çevirecek adımlar atılmalı.
- Almanya’da, din özgürlüğü açısından anayasal din özgürlüğünü yok etmek, bu yönüyle Alman anayasasının hükümlerini bir grup açısından uygulanmaz hale getirmeye çalışmakla eş değer olan cami saldırılarının, siyasi saikle işlenen suçlar kapsamında, doğrudan Müslüman karşıtı suçlar kapsamında değil, “demokratik toplum düzenini temelinden sarsan” eylemler kapsamında değerlendirilmesi de düşünülebilir.

Claim Allianz 2021 Raporu, Müslüman karşıtı ırkçılık hususunda şu önerilere yer veriyor:

- Müslüman karşıtı ırkçılık konusunda uzmanlaşmış personel yetiştirilmeli.
- Müslüman karşıtı ırkçılık ta uzmanlaşmış örgütler yapısal olarak genişletilmeli; onlara uzun vadeli destek verilmeli.
- Müslüman karşıtı ırkçılık konusunda uzman olmayan danışma merkezlerini bu konuda uzmanlaşmaları için desteklemeli
  - Müslüman karşıtı ırkçılık mağdurları hakları konusunda bilgilendirilmeli
- Danışmanlık merkezleri Müslüman karşıtı ırkçılığa özel bir kategori olarak yer vermeli ve saldırıları bu şekilde kaydetmeli
- Camilerin, cemaatlerini bu konuda bilgilendirmeleri ve ilgili kurumlarla temasa geçmeleri tavsiye edilmeli.

2021'de Almanya'daki Müslümanlar: Gelişmeler ve Kayıtlar

1. YASAMA, YÜRÜTME VE YARGI ALANINDAKİ GELİŞMELER

BU BAŞLIK ALTINDA YER VERİLEN BİLGİLER, ESAS OLARAK 2021 YILINDA doğrudan veya dolaylı olarak Müslümanları ilgilendiren yasama, yürütme ve yargı alanındaki gelişmeleri içeriyor. Bu gelişmelerden 22'si olumlu, 13'ü olumsuz olarak tespit edilebilir. Sayısal olarak olumlu gelişmelerin daha fazla görünmesi ilk bakışta rahatlatıcı ve ümit verici gibi görünse de faillerin kamuya ait olması ve kurumsal niteliği, olumsuz gelişmelerin aslında fazla olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Nitekim başörtüsü yasaklarında olduğu gibi bazı kararlar bir dizi ihlale temel oluşturan bir nitelik taşıyor ve bu yönüyle bazı bireysel ihlal tespitlerinin olumluluğunu da fazlasıyla gölgeyor.

Hessen eyaletin DİTİB iş birliği ile yürüttüğü İslami din eğitimini askıya alma kararı üzerine Wiesbaden İdare Mahkemesi tarafından din dersiyle ilgili hukuka aykırılık kararı olumlu bir nitelik taşırken, Nisan 2021'de Federal Meclisin, "memurların ve polis memurlarının dış görünüşüne" ilişkin yeni yasası, başörtülü görev yapmayı yasaklaması bakımından olumsuz bir gelişmeye işaret ediyor. Aşağıdaki tabloda yer alan bazı kararlar ise olumlu veya olumsuz olarak kategorize edilemedi. Örneğin Hildesheim kentinde yaşayan ve Müslümanlara karşı bir terör saldırısı planlamaktan yargılanan 23 yaşında olan bir kişinin, Federal Mahkeme kararına göre, gerçekten böyle bir girişimde olup olmadığı kanıtlanamadığı için serbest bırakılmış olması, söz konusu kişinin masum olabileceği ve mahkemenin de bu durumu tespit etmiş olabileceği kanaati temelinde peşinen olumsuz bir gelişme olarak kaydedilmedi.

NO	EYALET	ŞEHİR	TARİH	GELİŞME	SÜNNİME HAKKI	FAİL (KURUM/İŞLETME)	MAĞDUR (KİŞİ/GRUP)	AÇIKLAMA	KAYNAK LINKİ
1	Ülke Genel	Ülke Genel	26.05.2021	OLUMSUZ	İrkçılık / Ayrımcılık Yasağı	Alman Sağlık Bakanı	Türk	Alman Sağlık Bakanı Jens Spahn COVID-19 pandemisinde artan vaka artışları için Türklerin ülkelerine gitmelerini neden olarak gösterdi.	https://www.migazin.de/2021/05/26/spahn-logik-familienbesuche-heimat-corona/
2	Hessen	Wiesbaden	05.07.2021	OLUMLU	Eğitim Hakkı	Wiesbaden İdare Mahkemesi	Müslüman Toplum	Hessen eyaleti DİTİB iş birliği ile yürüttüğü İslami din eğitimi askıya aldı. Wiesbaden İdare Mahkemesi, askıya alınan hukuka uygun olmadığına karar verdi.	https://www.trtdeutsch.com/gesellschaft/urteil-aussetzung-von-ditib-islamunterricht-nicht-rechtskonform-5956598
3	Bavyera	Eyalet Genel	07.07.2021	OLUMLU	Eğitim Hakkı	Ülke Genel	Müslüman Toplum	Bavyera'daki 350 okulda İslam dersleri seçmeli ders olacak.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/Bavyera-islamunterricht-als-wahlpflichtfach-eingefuehrt-5977247
4	Ülke Genel	Ülke Genel	23.07.2021	OLUMLU	Kişî Özgürlüğü ve Güvenliği	Bundestag	Müslüman Toplum	Alman Sol Partisi'nin (Die Linke) müracaatı üzerine, 2021 yılının ikinci çeyreğinde Müslümanlara karşı yapılan saldırıların araştırılması istenildi. Kabul edilen talebe Hükümet 02.08.2021 tarihinde cevap verdi. Araştırma sonucuna göre, ikinci çeyrekte 99 "İslamofobik" vaka gerçekleştiğini bildirdi.	https://www.bundestag.de/presse/hib/852936-852936

5	Baden - Württemberg	Stuttgart	27.07.2021	-	İrkçılık / Ayrımcılık Yasağı	Stuttgart Yüksek Bölge Mahkemesi	Müslüman Toplum	Mahkeme terör örgütünün bireysel üyeleri olmakla suçlanan bazı üyelerini beraat ettirdi. Sağcı S grubunun camilere saldırı planladığı iddia ediliyordu.	https://blog.zeit.de/stoerungsmelder/2021/07/27/gericht-entlastet-einzelne-mitglieder-von-terrorgrup-p_e_30901
6	Bavyera	Münih	30.07.2021	OLUMLU	Kanuni Suç ve Ceza (Cezanın Orantılı- lığı)	Münih Yüksek Bölge Mahke- mesi	Müslüman Toplum	Frankonyalı bir aşırı sağcı "devlet için tehlikeli şiddet eylemi hazırlamaktan" Münih Yüksek Bölge Mahkemesi nce altı yıl hapis cezası mahkûm edildi. Sanık, politikacılar, cami ve mütecciler derneklerine tehdit mektupları göndermişti.	https://www.sueddeutsche.de/politik/terror-prozess-muenchen-olg-urteil-susan-ne-g-15368028
7	Bavyera	Eyalet Geneli	06.08.2021	OLUMLSUZ	Eğitim Hakkı	Almanya için Alternatif (Al- ternative für Deutschland)	Müslüman Toplum	Eyalet parlamentosunun bazı AfD üyeleri, okullarda planlanan İslam derslerine karşı şikâyet bulundu. Bu itirazın kapsamı, İslam derslerinin diğer din derslerine göre daha fazla tercih edilmesi neden olarak gösterildi.	https://www.trtdeutsch.com/politik-inland/Bavyera-afd-abgeordnete-gehen-gegen-islamunterricht-vor-6247413
8	Ülke Geneli	Ülke Geneli	06.08.2021	OLUMLU	İrkçılık / Ayrımcılık Yasağı	Ülke Geneli	Müslüman Toplum	2021'in ikinci çeyreğinde Müslümanlara yönelik saldırılar 2017'den sonra en düşük sayıda gerçekleşti. İlgili dönemde 99 İslamofobik suç kaydedildi. Düşen sayılara rağmen, Sol Parti bir "eğilim" varsayımına karşı uyarıda bulunuyor.	https://www.zeit.de/gesellschaft/zeit-geschehen/2021-08/bundesinnenministerium-islamfeindliche-recht-sextremismus-straftaten-rueckgang

9	Bavyera	Neustadt an der Eisch	06.09.2021	OLUMSUZ	Irçıklık / Ayrımcılık Yasası	Almanya Federal Meclisi Başkanı Dr. Wolfgang Schäuble	Müslüman Toplum	Almanya Federal Meclisi Başkanı Dr. Wolfgang Schäuble, Deutsche Atlantische Gesellschaft e.V tarafından 6 Eylül 2021 tarihinde düzenlenen "Bosna Hersek'in Avrupa-Atlantik Perspektifi" başlıklı sempozyumda "Bosna-Hersek devletinin parçalanmasının önemli bir çatışma potansiyeli ve sürekli bir huzursuzluk kaynağı olan bir Müslüman adası yaratacağı" şeklinde bir konuşma gerçekleştirdi.	https://pange-a-netzwerk.de/oef-fentliche-stellungnahme-des-netzwerks-bzgl-des-symposiums-die-euroatlantische-perspektive-bosnien-und-herzegowinas
10	Ülke Geneli	Ülke Geneli	22.09.2021	OLUMLU	Irçıklık / Ayrımcılık Yasası	Federal Meclis	Müslüman Toplum	Aşırılık ve istismara karşı daha katı kurallar: Federal hükümet, gelecekte aşırılık ve istismar içeren suçları ortadan kaldırmak istiyor. Sözde "düşman" listeleri yayınlanırsa, gelecekte üç yıla kadar hapis cezası verilebilecek. Yahudilere ve Müslümanlara hakaret etmek daha ağır cezalandırılacak.	https://www.trtdeutsch.com/politik-inland/bundestag-strenger-regeln-gegen-extremismus-und-missbrauch-6669229

11	Berlin	Berlin	24.09.2021	OLUMLU	İrkçilik / Ayrımcılık Yasası	Berlin Polisi	Göçmenler	Polise karşı şikâyetle bulunan bir kişi polise karşı haklılığını ispatladı. Berlin polis yetkilileri Syed N'ye karşı davranışlarından dolayı resmen özür diledi. Berlin polisi ilk kez memurlarının bir vatanadaşa karşı ırk ayrımcılığı yaptığını kabul etti. Bu nedenle yetkili makam, Afgan kökenli gençten yazılı olarak özür diledi.	https://www.weit.de/politik/deutschland/article233996350/ Eskalierte-Kontrolle-Berliner-Polizei-gibt-erstmal-Racial-Protesting-zu-und-entschuldigt-sich.html
12	Kuzey Ren-Vestfalya	Bergheim	26.09.2021	OLUMSUZ	Serbest Siyasal Seçim	Seçim İşleri Kurulu (Wahl-lokal)	Müslüman Toplum	Bergheim'daki bir sandıkta en az iki kadının başörtüsü taktıkları için seçim görevlileri tarafından oy kullanmasının engellendiği iddia edildi. Bu durum oy kullandırılmayan kadınlardan birinin olayı sosyal medyada açıklamasıyla ortaya çıktı. Seçim komitesi bunun bir "yanlış anlaşılma" olduğunu öne sürdü. Başörtüsü nedeniyle "kimliği belirlenmediği" söylendi. Eyalet ırkçı motivasyonu reddediyor.	https://www.focus.de/politik/deutschland/bundestagswahl/bundestagswahl-missverstaeandnis-abgetan-fruen-mit-kopftuech-wurde-in-berghheim-das-waehlen-verwehrt-wahlvorstand-redet-sich-mit-burka-verwechslung-heraus_id_24286375.html
13	Hessen	Hanau	07.10.2021	-	Adil Yargılanma	Savcılık	Müslüman Toplum	Hanau suikastçısının babası İrkçilik karşıtı bir gösteriye katılanları "vahşi yabancılar" olarak nitelendirildi. Savcı daha yüksek ceza talep etmesine rağmen, 5400 Avro para cezasına çarptırıldı.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/beleidigung-in-drei-faellen-geldstrafe-fur-vater-des-hanau-attentaters-67999932

14	Kuzey Ren-Vest-falya	Köln	08.10.2021	OLUMLU	Din Ve Vicdan Özgürlüğü	Köln Belediyesi	Müslüman Toplum	Köln'de örnek bir proje sayesinde müezzinler Cuma namazı için ezan okuyabilecek. Belediye Başkanı Henriette Reker, Müslümanların "Köln toplumunun ayrılmaz bir parçası" olduğunu söyledi.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/gebetsruf-koln-startet-modellprojekt-6808179
15	Kuzey Ren-Vest-falya	Köln	16.10.2021	OLUMSUZ	Din Ve Vicdan Özgürlüğü	Zentralrat der Ex-muslime (Eski Müslümanlar Merkez Konseyi)	Müslüman Toplum	Bir grup gösterici, Eski Müslümanlar Merkez Konseyi'nin (Müslümanlıktan ayrılanlar) çağrısı üzerine Köln'deki DİTİB merkez camisi önünde müezzinin ezan okumasını protesto etti. İrani bir kadın tarafından kurulan derneğin bir üyesi bunun din özgürlüğü kapsamına girmediğini iddia etti.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/kein-mueezlin-ruf-in-koln-ex-muslime-demonstrationen-vor-moschee-6876635
16	Berlin	Berlin	18.10.2021	OLUMSUZ	Çalışma Hakkı	Berliner Gesamtschule	Müslüman Toplum	İslamiQ isimli websitesine röportaj veren Berlinli Müslüman bir kadın, Fritz Karsen Okulu'ndaki federal gönüllü hizmetine devam etmesine izin verilmediğini belirtti. Başörtülü olduğu için gönüllü hizmete müsaade edilmediğini ileri sürdü. Üç aylık mesainin sonunda kendisinin okul yönetimine çağırıldığını ve federal gönüllü hizmet sırasında başörtüsünü çıkarması gerektiği ya da kendisine başka bir iş bulması söylendiğini iddia etti. Kadın, okulun ırkçılıkla ilgili iddiaları reddettiğini ve tarafsızlık yasasına aykırı olduğunu açıkladı.	https://www.islamiq.de/2021/10/28/berliner-schule-stellt-muslimin-vor-die-wahl-kopftuch-oder-beruf/?fbclid=IwAR1eLCohishR_zpC7UzxxWPDx3dr2mJ-y2CS6BMadeJcAHWO-i4b1Cf5d052Ag

17	Berlin	Berlin	30.11.2021	OLUMLU	Çalışma Hakkı	Alman Hükümeti	Müslüman Toplum	<p>Berlin Çalışma Mahkemesi'nin 2005 yılına ait "Neutralitätsgesetz" (Tarafsızlık yasası) birçok başörtülü öğretmen, hukukçu ve çalışanın iş hayatında sorun yaşamasına sebep oluyor. SPD, Sol Parti (die Linke) ve Yeşiller (Grüne) Karlsruhe Anayasa Mahkemesi'nin genel başörtüsü yasağını kaldırması halinde, tarafsızlık yasağını da güncellenmesini söyledi. SPD yıllardır tarafsızlık yasağını devam ettirmeye çalışırken, özellikle Yeşiller (Grüne), Müslüman kadınların ırkçı ayrımcılığa uğramasına neden olan bu yasayı kaldırmak istiyor.</p>	<p>https://www.migazin.de/2021/11/30/berliner-neutralitaetsgesetz-koalition-aere-kopftuch-urteil/?utm_source=diver-it&utm_medium=facebook&fbclid=IwAR2MDJyoPTz9zxCrYAno3pa7EK6YcNavdye0c50b5iYvKHsIL0bJBlueg</p>
----	--------	--------	------------	--------	---------------	----------------	-----------------	--	--

18	Ba- den-Würt- temberg	Rastatt	06.12.2021	OLUMSUZ	Vatandaş- lık Hakkı (Siyasal Haklar)	Rastatt Bele- diyesi	Müslüman Toplum	Almanya'nın Rastatt ken- tinde, Müslüman bir kadının vatandaşlık başvurusu reddedildi. 5 Eylül 2019'da Alman vatandaşlığı için başvuru yapan kadının vatandaşlık hakkı ihlal edildi. Müslüman kadın, başvuru evraklarını teslim ederken erkek bir memurla toka- laşmadığı için, vatandaşlık başvurusu reddedildi. Ras- tatt şehrinin Göç, Enteg- rasyon ve Hukuk Dairesi'nin 21 Kasım 2021'de yaptığı açıklamada, bir erkekle tokalaşmayı reddetmenin, Alman hayat tarzı ve Alman değerleriyle uyumadığı bildirildi. Baden Württem- berg İdare Mahkemesi'nin 2020 yılındaki kararına göre, memurlarla tokalaşmamak vatandaşlık verilmemesi için geçerli bir sebep olarak gösterildi.	https://www.wislimiq.de/2021/12/06/ras-tatt-muslimin-wird-ein-buergerung-verweigert/
19	Aşağı Saksonya	Bersenbrück	06.12.2021	OLUMLU	Irkçılık / Ayrımcılık Yasağı	Bersenbrück Bölge Mahke- mesi	Müslüman Toplum	Bersenbrück Bölge Mah- kemesi, Bramsche'den 70 yaşındaki bir doktoru in- sanları kıskırtmaktan 15 bin avro para cezasına çarptırdı. Adam, savcılığa göre, sosyal ağı Facebook'ta bir grupta İslam ve Müslüman karşıtı paylaşımlar yapıyordu.	https://www.noz.de/lokales/samtgemeinde-bersenbrueck/artikel/2499631/bramsche-arzt-und-afd-mitglied-wegen-volksverhetzung-verurteilt

20	Aşağı Saksonya	Hildesheim	08.12.2021	-	Kişi Özgürlüğü Ve Güvenliği	Hildesheim Mahkemesi	Müslüman Toplum	Almanya'nın Hildesheim kentinde yaşayan ve 23 yaşında olan bir kişi, Müslümanlara karşı bir terör saldırısı planlamaktan yargılandı. Federal Mahkeme (Bundesgerichtshof-BGH) kararına göre, suçlanan kişinin gerçekten böyle bir girişimde olup olmadığı kanıtlanmadığı için serbest bırakıldı.	https://www.wolfsburger-nachrichten.de/niedersachsen/article234043563/Terror-Freispruch-von-Hildesheim-rechtskraeftig.html?fbclid=IwAR2tZ4c6mKxn3km_niK8GXBJ-HebBs0xdXjiA8GV1tP-CUSuG9ka_jpwBDbbw
21	Berlin	Berlin	01.05.2021	OLUMSUZ	Haberleşme Özgürlüğü	Berlin Polisi	Türk	Berlin'de 1 Mayıs gösterileri: Türk gazeteciler polis şiddeti sonucu yaralandı. İki Türk gazeteci, Berlin'deki 1 Mayıs gösterilerinde polis şiddetine uğradı. Türk gazeteci olayları kaydeden bir polis memurunun yüzüne tokat attığı ileri sürüldü.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/1-mayi-demos-in-berlin-turkische-journalisten-nach-polizeigewalt-verletzt-5336180
22	Kuzey Ren-Vestfalya	Eyalet geneli	15.09.2021	OLUMLU	Adil Yargılanma	Dortmund Eyalet Mahkemesi	Türk Değil	Kuzey Ren-Vestfalya'da gerçekleşen olayda 16 yaşındaki bir öğrencinin sosyal medya üzerinden bir arkadaşını bir camiye ve sinagoga saldırması için kışkırtması/teşvik etmesi nedeniyle Dortmund Eyalet Mahkemesi öğrenciye bir yıl altı ay hapis cezasına çarptırdı.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/dortmund-schuler-wegen-anstiftung-zum-attentat-zu-jugendstrafe-verurteilt-6611238

23	Kuzey Ren Vestfalya	Köln	25.11.2021	OLUMLU	Adil Yargı-lanma	Köln Savcılığı	Türk	Almanya'nın Köln kentinde bir polis grubuna ait mesajlaşmalar ortaya çıktı. Mesajda bir polis memurunun, arkadaşlarına bir Türk'ü nasıl darp ettiğini ve tekmelediğini anlattığı yazışmalar ifşa oldu. Olaya dahil olan polislerle ilgili orantısız şiddet kullanmaktan soruşturma başlatıldı.	https://www.wisla-miq.de/2021/11/25/dem-tuerken-ein-ki-ck-gegeben-sechs-polizisten-unter-verda-cht/?fbclid=IwAR1h-SwddoixNeyOfQxqW-J6e2Uz-BbwFQcftU-TU8314v9qM0x2dHwP-gc2o
24	Bavyera	Eyalet geneli	05.12.2021	OLUMSUZ	İrkçilik / Ayrımcılık Yasası	Bavyera Eyalet Parlamentosu	Müslüman Toplum	Bavyera eyaletindeki AfD parti üyelerinin ortaya çıkan yazışmalarında, İslam ve Müslüman karşıtı söylemleri ortaya çıktı. Söz konusu sohbet grubunda hem AfD'nin on iki milletvekilinden on biri, hem de birçok eyalet parti üyesi de bulunuyor. "Cami ölerine domuz kafası bırakılsın" gibi ifadeler bulunan sohbet grubundaki şahıslara karşı Sosyal Demokratlar (SPD) soruşturma başlatılması- nı isterken, CSU'lu İçişleri Bakanı Joachim Herrmann, sadece bazı milletvekillerin araştırılması taraftarı.	https://www.wisla-miq.de/2021/12/05/bayerische-afd-wegen-radikaler-chat-in-halte-unter-druck/?fbclid=IwAR2ADJkjiWu-Aq3PFD_aTQ1SKsv1H-N67NA8AmygrDs6eFS-DESV8d01bvkt0U

25	Aşağı Saksonya	Bersenbrück/Bramsche	06.12.2021	OLUMLU	Nefret Söylemi/ Tehdit	Bersenbrück Bölge Mahkemesi	Müslüman Toplum	Almanya'nın Bramsche kentinde yaşayan 70 yaşında AfD üyesi olan doktor, Müslüman Topluma hakaret etmekten cezalandırıldı. Bir Facebook grubunda Müslümanların ve İslam dininin Almanya'ya ait olmadığına dair benzer söylemlerde bulundu. Halkı tahkir etme suçundan yargılanan doktora, 15.000€ para cezası verildi.	https://www.noz.de/lokales/samtgemeinde-bersenbrueck/artikel/2499631/bramsche-arzt-und-afd-mitglied-wegen-volksverhetzung-verurteilt?fbclid=IwAR2z8K5GQVF3nmHNMSFY987haowEriN_F96e8GGPVP4zecerRpWINF5wnRbi
26	Ülke Geneli	Ülke Geneli	18.06.2021	OLUMLU	İrkçilik / Ayrımcılık Yasası	Hükümet	Müslüman Toplum	2020 Hanau saldırısı sonrası, CDU politikacısı Walter Lübcke'nin teklifi üzerine "Aşırı Sağ ve Nefret Suçuyla Mücadele Yasası" 1 Temmuz 2021'de yürürlüğe girdi. Böylece ilgili sorumluların ihmali başta olmak üzere ceza şartlarının ağırlaştırılması söz konusu oldu. Ancak, öncesinde Federal hükümet aşırı sağ ve ırkçılıkla mücadele için 89 önlem içeren kapsamlı bir karara vardı. Bu paket içerisinde İrkçilik ve Yahudi aleyhtarlığı gibi konularda daha fazla farkındalık amaçlanıyordu. Polis, yargı ve sivil toplum arasında artan iş birliği ile İrkçilik la mücadele için daha iyi bir devlet yapısının oluşturulması ve mağdur korumanın genişletilmesi hedeflenmişti.	https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2020/kw25-de-rechtstextremismus-701104

27	Kuzey Ren-Vestfalya	Kuzey Ren-Vestfalya	Çalışma Hakkı	Kuzey Ren-Vestfalya Eyalet Parlamentosu	Müslüman Toplum	4 Mart 2021'de Kuzey Ren-Vestfalya eyalet parlamentosu, başörtüsü veya haç takmak gibi hakimleri, savcılar ve yargı çalışanlarını etkileyen dini sembollerini yasaklayan bir karar kabul etti. Tarafsızlık ilkesini sebep gösterip, başörtüsü ve diğer dini sembollerin yasaklanmasına karar verilmesi daha çok başörtülü kadınlar yönelik karar olduğu şüphesi oluşturuyor	https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-07/cp210128en.pdf
28	Ülke Geneli	Ülke Geneli	Çalışma Hakkı	Hükümet	Müslüman Toplum	Nisan 2021'de Federal Meclis, "memurların ve polis memurlarının dış görünüşüne" ilişkin yeni bir yasa çıkardı. Yeni düzenlemenin nedeni, Berlin'deki bir polis merkurunun anayasaya aykırı dövmesi olmasıydı, ancak yeni yasa şu yasakları da içerecek şekilde genişletiyor: yetkililer için dövmeler, piercingler, sakallar ve vücut taklarına ek olarak, dini sembollere (başörtüsü) de atıfta bulunuluyor	https://taz.de/Neue-Regeln-fuer-Beamtennen/15766123/

29	Berlin	Berlin	19.02.2021	OLUMLU	İrçılık / Ayrımcılık Yasası	Berlin Eyaleti	Müslüman Toplum	Bir başka olumlu gelişme ise Berlin Eyaleti'nin 19 Şubat 2021'de Müslüman Karşıtı İrçiliğe Karşı Uzman Komisyonu kurması oldu. Berlin, Müslüman karşıtı İrçilik konusunda bir uzman komisyonu kuran ilk federal eyalet oldu. Böylece 19 Şubat 2020'de Hessen eyaletinin Hanau kentinde gerçekleştirilen İrçilik saikli terörist saldırının yıl dönümünde böyle bir komisyonun kurulması önemli ve olumlu bir gelişme olarak görülebilir.	https://www.tagesspiegel.de/berlin/reaktion-auf-anschlag-in-hanau-berlin-gruendet-expertenkommission-gegen-antisemitismischen-rassismus/26930256.html
30	Ülke Geneli	Ülke Geneli	11.03.2021	OLUMLU	İrçılık / Ayrımcılık Yasası	Hükümet	Müslüman Toplum	Bir diğer olumlu gelişme Federal İçişleri Bakanı Nancy Faeser'in 11 Mart'ta artık "terörist şiddet mağdurlarını ulusal anma günü" olarak kutlanmasına karar verildiğini açıklaması. Buna ek olarak Faeser, "Devlet, Hanau kurbanlarının ailelerine bu saldırının arka planına ilişkin şeffaf ve eksiksiz bir soruşturma borçludur" şeklinde konuşarak, bu konuda kamuoyu vicdanında incinen adalet duygularının tamiri konusunda da bir umut ışığı oluşturdu.	https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2022/kw07-de-aktuelle-stunde-hanau-881036

31	Ülke Genel	Ülke Genel	19.01.2022	OLUMLU	İrkçilik / Ayrımcılık Yasası	Hükümet	Müslüman Toplum	<p>Olumlu bir başka gelişme ise Federal İçişleri Bakanı Nancy Faeser'in açıklaması. Faeser, Süddeutsche Zeitung'a verdiği demeçte, İslam konusundaki tutumunu açıkça ortaya koydu ve İslam "elbette Almanya'ya ait, on yıllardır kültürel yaşamın bir parçası oldu" ifadelerini kullandı. Bununla birlikte Faeser yeni göç politikasıyla Almanya'yı "iyi bir entegrasyon ülkesi" yapmayı amaçladığını belirtti</p>	<p>https://www.zeit.de/politik/deutschland/2022-01/nancy-faeser-islam-migrationspolitik-islamismus-einwanderung-integration</p>
32	Ülke Genel	Ülke Genel	03.05.2021	OLUMLU	İrkçilik / Ayrımcılık Yasası	Hükümet	Müslüman Toplum	<p>KSK içinde bazı aşırı sağcı vakaların artması ve KSK askerleri içerisinde gizli silah deposunun ortaya çıkması endişeleri artırdı. Bu konuda dönemin Savunma Bakanı Kramp-Karrenbauer birimleri denetim altına almak istedi. Nitekim Savunma Bakanlığı söz konusu "özel kuvvetler komutanlığındaki aşırılık konusunda daha hızlı, daha güçlü ve her şeyden önce daha sürdürülebilir" bir şekilde hareket edebilmek için somut yapısal önlemler geliştireceğini bildirdi. Bakanlık, somut kanıtlar halinde askerlerin hızlı bir şekilde iş akline son verebilmek için yasa değişikliğinin yapılması gerektiğini açıkladı. Ayrıca, bakanlık aşırı sağcılık nedeniyle tartışmalı KSK biriminin bir bölümünü 2020 yılında feshetti.</p>	<p>• https://www.tagesschau.de/inland/ksk-pruefung-recht-sextrimismus-101.html</p>

33	Ülke Geneli	Ülke Geneli	01.06.2021	OLUMLU	İrkçilik / Ayrımcılık Yasası	Frankfur Polisi	Müslüman Toplum	<p>Frankfurt'taki polis biriminde, Haziran 2021'de yapılan bir soruşturma neticesinde ırkçı paylaşımlar yapan 49 polis açığa alındı ve haklarında idari soruşturma başlatıldı. Bu polislere 16'sının Hanau katliamını takip eden polisler olduğu ortaya çıktı. Başka bir örnek de Almanya'nın, Litvanya'daki bir NATO misyonunda bulunan Yahudi alevhtan ve aşırı sağcı nefret söyleminde bulunan dört Alman askerini geri çekme kararı alması oldu.</p> <p>https://www.ft.com/content/13d40fe5-91b5-488c-804f-bdf154c-2be279</p>
34	Ülke Geneli	Ülke Geneli	23.09.2021	OLUMLU	İrkçilik / Ayrımcılık Yasası	Hükümet	Müslüman Toplum	<p>Sosyal medya platformları olmak üzere farklı mecralarda nefret söylemleri giderek artıyor. Bu çerçevede 22 Eylül 2021 yılında yürürlüğe giren yasa ile düzeltme yapılması önemli bir adım olarak görülmektedir. Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklikle "hakarete teşvik" (§ 192'a StGB) ile ırksal, dini, etnik köken veya ideolojik yönelime karşı nefret söyleminin cezası ve kapsamı genişledi. Mevcut yasalarda hakaret ve karalama hâlinde hazırlanan suç sayılıyor, ancak başkalarının onuruna saldıran ifadelerle ilgili suçun kapsamı kanunda yeterince açıkça ifade edilmeyordu.</p> <p>https://www.bmj.de/SharedDocs/Artikel/DE/2021/0921_Neue_Stratvorschriften.html</p>

35	Ülke Genel	Ülke Genel	08.05.2021	OLUMLU	Irkçılık / Ayrımcılık Yasası	Federal Meclis	Müslüman Toplum	<p>2021 Mayıs ayında Federal Meclis, çevrimiçi nefret söylemiyle daha iyi mücadele etmek için tartışmalı Ağ Arama Yasası'nı (NetzDG) değiştirdi. Böylece kullanıcı haklarını güçlendirmeyi ve çevrimiçi nefret söylemine karşı eylemi iyileştirmeyi amaçlayan tartışmalı Ağ Arama Yasası revize edilmiş oldu. Her ne kadar bazı partiler ve sivil toplum kuruluşları bu yasanın ifade özgürlüğünü kısıtladığı eleştirisini getirse de yasanın nefret söylemini kısıtlama amacı taşıdığı açıklanıyor. Bu yasa, Facebook, Twitter veya YouTube gibi iki milyondan fazla kayıtlı kullanıcısı olan çevrimiçi platformları, sosyal ağlarında nefret içerikli paylaşımlar olup olmadığını kontrol etmeye ve gerekirse bunları silmeye zorluyor.</p>	<p>https://www.euractiv.de/section/innovation/news/bundestag-ve-rabschiedet-gesetzesnovelle-zu-hate-speech-im-internet/?_ga=2.250568618.1134324484.1630074328-860849585.1618486950</p>
----	------------	------------	------------	--------	------------------------------	----------------	-----------------	---	--

36	Ülke Genel	Ülke Genel	26.11.2021	OLUMLU	İrkçilik / Ayrımcılık Yasağı	Der Zentralrat Deutscher Sinti und Roma	Müslüman Toplum	<p>Koalisyon hükümetinin mevcut anti-Semitizm ofisinin yanı sıra anti-Roman ve anti-irkçi ofisler oluşturulmasını açıklamış olması da önemli bir gelişme. Koalisyon sözleşmesinde Roman karşıtlığına değinilmesiyle ilgili Alman Sinti ve Roman Merkez Konseyi, "SPD, Yeşiller ve FDP arasındaki sunulan taslak koalisyon anlaşmasının bir bütün olarak toplumu ilgilendiren bir sorun olarak Roman karşıtlığına odaklanmasını Konsey memnuniyetle karşılıyor" dedi. Ancak bu stratejide anti-İslam veya anti-Müslüman ofisinin yer almaması dikkat çekici. Anti-İslam ofisinin oluşturulmaması yeni hükümetin Almanya'da her gün artan Müslüman karşıtlığını hâlâ yeterince gündeme almadığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir</p>	<p>https://zentralrat.sinti-undromade/koalitions-vertrag-nimmt-antiziganismus-in-den-blick/</p>
----	------------	------------	------------	--------	------------------------------	---	-----------------	--	--

2. SALDIRILARA VE İHLALLERE İLİŞKİN KRONOLOJİK OLAYLAR

Aşağıdaki tabloda yer verilen ve çeşitli hak ihlallerine işaret eden olaylar, esas olarak medya taraması ile oluşturulmuş olup, tüm saldırı, şiddet ve diğer insan hakları ihlallerini içerme iddiasını yansıtmıyor. Bununla beraber aşağıdaki tablo, Müslümanların gündelik hayat içinde Almanya'da ne tür ihlallerle karşılaştıkları hakkında bir fikir veriyor. Bu tablonun daha yetkin hale gelmesi, aşağıdan yukarıya hak bilincinin inşa edilmesi ve ihlallerin belgelenmesi ve kayda geçirilmesine bağlı olarak zamanla çok daha fazla mümkün olabilir.

ELYALET	ŞEHİR	TARİH	MOTİVASYON	SALDIRI TÜRÜ	HEDEF	OLAY BİLGİSİ	KAYNAK LINKİ
1	Bavyera	01.01.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	Sontheim kentinde bulunan DİTİB Fatih cami'nin camıları kimliği belirsiz saldırganlar tarafından kırıldı.	https://brandellig.org/scheiben-einer-moschee-in-sontheimer-eingeschlagen/
2	Aşağı Saksonya	03.01.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehdit	Müslüman Toplum	Vechta kentinde bulunan Ba-it-ul-Qaadir isimli camiye bir domuz kafası bırakıldı.	https://brandellig.org/tonnes-schwein-vor-moschee-in-vechta-abgelegt/
3	Hessen	04.01.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehdit	Müslüman Toplum	Wächtersbach DİTİB merkez camisinde, kimliği belirsiz bir göndericiden aşırı sağcı sözler ve gamalı haçlar gibi sembolleri içeren bir tehdit mektubu geldi. Polis bu konuda soruşturma başlattı.	https://www.gnz.de/region/waechtersbach/es-ist-ein-angriff-auf-unser-friedliches-zusammenleben-NE1420618
5	Aşağı Saksonya	22.01.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehdit	Müslüman Toplum	Hannover kentindeki DİTİB camisine ırkçı söylemler içeren bir tehdit mektubu bırakıldı.	https://brandellig.org/rassistischer-brief-an-moschee-in-hannover/
6	Renanya-Palatina	25.01.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehdit	Müslüman Toplum	Federal Meclisin 19/29988 numaralı gazetesine göre, 25 Ocak 2021'de Neuwied'de bir camiye / dini mekâna karşı islamofobik bir suç işlendi. Cami'ye bir tehdit mektubu gönderildi. Dava, "Ceza Kanunu'nun 126. maddesi ile suç tehdidi yoluyla toplumsal barışı ve kamu huzurunu bozmak" kategorisi altında tescil edildi. Buna göre, bir yıldan üç yıla kadar hapis ya da para cezası verilebilir.	https://brandellig.org/stoerung-des-oeffentli-friedens-durch-androhung-von-straf-taten-in-neuwied/

7	Hessen	Frankfurt	27.01.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	27 Ocak 2021'de saat 05:20 sularında Frankfurt-Höchst semtinde bulunan IGMG/İslamrat a ait bir camiye kundaklama girişiminde bulunuldu. Saldırgan caminin içinde camiye ateşe vermeye çalıştı. Ateş diğer alanlara sıçramadan durduruldu. Polise bilgi verildi.	https://brandeilig.org/brandsanschlag-auf-moschee-in-frankfurt/
8	Kuzey Ren-Vestfalya	Ennepetal	08.02.2021	İrkçı	Şahsa Saldırı	Türk	Türk asıllı bir baba ve kızına Ennepetal'de fiziksel saldırı gerçekleştirildi. Genç kadın, arkadaşlarıyla yasadığı bir tartışma sonucu polis çağırıp, polis tarafından siddete maruz kalıp ağır yara aldı. Ayrıca ilgili kişiler polisler tarafından tehdit edildiği bildirildi.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/nrw-minderjahrige-turkin-und-vater-von-polizei-verpruegelt-4387853
9	Kuzey Ren-Vestfalya	Herford	15.02.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	Federal Meclis 19/31846 numaralı gazeteye göre, 15 Şubat 2021'de Herford'da bir camiye / dini mekâna karşı İslamofobik bir suç işlendi. (Habere göre hakaret oldugu anlaşıyor) Dava, Ceza Kanunu'nun 185. maddesi "hakaret" kategorisi altında tescil edildi. Buna göre bir yıla kadar hapis cezası ya da para cezası verilebilir.	https://brandeilig.org/moscheeangriff-in-herford-2/
10	Hamburg	Hamburg	19.02.2021	Dini	Şahsa Saldırı	Müslüman Toplum	Hamburg kentinde 51 yaşında bir kadın saldırı başörtülü Müslüman bir genç kadına tükürüp, ırkçı söylemlerde bulunarak başörtüsünü çekmeye çalıştı. Olay mahkemeye taşındı. Saldırgan, halkı tahkir etmek suçundan yargılanıyor.	https://www.24hamburg.de/hamburg/rassismus-attacke-angriff-hamburg-muslima-schleier-niqab-islam-islamismus-prozess-rassismusschleier-angriff-gericht-polizei-muslimin-9-01998107.html

11	Hessen	Frankfurt	03.03.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	Frankfurt'ta bulunan Ehl-i Beyt Camii'ne (IGMG) bir saldırı gerçekleşti. Kimliği belirsiz kişiler tarafından yaklaşık 30 cm bütünlüğünde iki gamalı haç çizildi. Polis anayasaya aykırı örgütlerin sembollerini kullanma şüphesiyle soruşturmayı yürütüyor.	https://brandeilig.org/erneut-hakenkreuzschmiererei-an-moschee-in-frankfurt/
12	Hessen	Frankfurt	15.03.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	Frankfurt'taki DITIB merkez camisine bir saldırı düzenlendi. Kimliği belirsiz kişiler camii girişinin önündeki çatıya cam şişelerle zarar verdi. Maddi hasar meydana geldi.	https://brandeilig.org/schmiererei-an-moschee-in-stuttgart/
13	Baden-Württemberg	Stuttgart	19.03.2021	PKK Terörü	Camiye Saldırı	Türk	Stuttgart'taki Mescid-i Aksa Camii'ne (DITIB) saldırı düzenlendi. Meçhul failer caminin camlarına "PKK" yazıları yazdı. Polise haber verildi. Olayla ilgili soruşturma başlatıldı.	https://brandeilig.org/schmiererei-an-moschee-in-stuttgart/
14	Hessen	Kassel	27.03.2021	PKK Terörü	Camiye Saldırı	Türk	Yunus Emre Camii'nin (Muhsin Yazıcıoğlu Kültür Merkezi) dış cephesine boyalarla yazılar yazıldı. Bilinmeyen failer duvara "PKK", "YPG", "ANTİFA" yazdı.	https://brandeilig.org/schmiererei-an-moschee-in-kassel-3/

15	Hamburg	Hamburg	01.04.2021	İrkçı	Şahsa Saldırı	Türk Değil	<p>Musa Farhan isminde 17 yaşındaki gencin TAZ gazetesine verdiği röportajda polis saldırısına uğradığını ifade etti. Farhan röportajda olayla ilgili şunları anlattı: "Akşam yine dışarı çıktım, bir an süpermarkete gitmek istedim, parmak arası terlik, şort ve kulaklarımda kulaklıklar vardı. İki polis bana doğru geldi. Her zaman yaptığım şeyi yaptım: Onların yolundan çekildim. Peşimden geldiler, beni dururdular. Caddeyi dikkat çekici bir şekilde geçtiğimi söylediler. Kişisel bilgilerimi istediler, ceplerimi boşaltmak zorunda kaldım. Buralı olmayan insanları aradıklarını söylediler, kaldığım yeri kontrol ettiler, nerede yaşadığımı ve doğduğumu sordular." Farhan memurların ırkçı bir motivasyonla bu olayı gerçekleştirdiklerini ifade etti.</p>	<p>https://taz.de/17-jaeh-riger-ueber-Rassismus/!5804207/</p>
16	Aşağı Saksonya	Hildesheim	03.04.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	<p>DİTİB Selimiye Camii'sinin camileri kırıldı. Bir saldırgan caminin camina taş attı. Saldırı caminin güvenlik kamerasınca kayıt altına alındı. Maddi hasar meydana geldi. Polis soruşturma başlattı.</p>	<p>https://www.welt.de/politik/deutschland/article229783243/Hildesheim-Unbekannter-wirft-mit-Stein-Fenster-von-Ditib-Moschee-ein.html</p>

17	Kuzey Ren-Vestfalya	Düsseldorf	21.04.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	Düsseldorf'taki DJTİB merkez camisine grafiti yapıldı. Failler caminin tüm dış kapılarını siyah sprey boyayla boyadı.	https://brandeilig.org/schmiererei-an-duessel-dorfer-moschee/
18	Hessen	Wächtersbach	23.04.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehdit	Türk	Wächtersbach'taki DJTİB camisine aşırı sağcı bir tehdit mektubu ulaştı. Mektupta gamalı haçlara ek olarak tehdit dolu sözler yer aldı: "Artık güvende olmayacaksınız."	https://brandeilig.org/rechtsextremistischer-drohbrief-an-moschee-in-waechtersbach/
19	Hamburg	Hamburg	28.04.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	Federal Meclis 19/31846 numaralı gazeteye göre, 28 Nisan 2021'de Hamburg'da bir camide islamofobik bir suç işlendi. Dava, Ceza Kanunu'nun 303. maddesi "mala zarar verme suçu" kategorisi altında tescil edildi. Buna göre iki yıla kadar hapis ya da para cezası verilebilir.	https://brandeilig.org/sachbeschaedigung-in-hamburg-3/
20	Bavyera	Nürnberg	06.05.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	Federal Meclis 19/31846 numaralı gazeteye göre, 6 Mayıs 2021'de Nürnberg'de bir camide islamofobik bir suç işlendi. Dava, Ceza Kanunu'nun 126. maddesi ile suç tehdidi yoluyla toplumsal barışı ve kamu huzurunu bozmak" kategorisi altında tescil edildi. Buna göre bir yıldan üç yıla kadar hapis ya da para cezası verilebilir.	https://brandeilig.org/stoerung-des-oeffentlichen-friedens-durch-androhung-von-straf-taten-in-nuernberg/

21	Schles- wig-Hol- stein	Neu- münster	09.05.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	Ulu Cami'nin (DİTİB) önüne kuruski tabanca ile ateş açıldı. Cemaat, caminin önünde yüksek sesle müzik dinleyen kimliği belirsiz bir kişiden müziği kapatmasını istedi. Bu durum, ilgili şahıs ve cami cemaati arasında bir tartışmaya yol açtı. Kısa bir süre sonra bu kişi gitti. Ancak kısa bir süre sonra silahla geri döndü ve 4-5 el ateş etti. Polis daha sonra adamı tutukladı, ancak birkaç saat sonra serbest bıraktı.	https://twitter.com/DITIBAds/status/1398343626867023880
22	Kuzey Ren-Vest- falya	Essen	10.05.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	Federal Meclis 19/31846 numaralı gazeteye göre, 10 Mayıs 2021'de Essen'de bir camide Islamofobik bir suç işlendi (Tehdit mektubu). Dava, Ceza Kanunu'nun 126. maddesi ile suç tehdidi yoluyla toplumsal barışı ve kamu huzurunu bozmak" kategorisi altında tescil edildi. Buna göre bir yıldan üç yıla kadar hapis ya da para cezası verilebilir.	https://brandelilig.org/stoerung-des-oeffentlich-friedens-durch-and-rohung-von-straf-ten-in-essen/
23	Kuzey Ren-Vest- falya	Duisburg	14.05.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	Ramazan Bayramı'nın ikinci günü 14 Mayıs 2021'de Duisburg'daki DİTİB Muradiye Cami'ne Prinz Eugen Group (PEG) tarafından hakaret içerikli bir mektup ulaştı.	https://brandelilig.org/beleidigen-der-brief-an-moschee-in-duisburg-2/

24	Hessen	Gallus	17.05.2021	İrkçı	Şahsa Saldırı	Türk	Frankfurt'ta Türk asıllı akıl hastası bir kişiye polis şiddeti gerçekleştirdi. Mağdurların avukatı Fath Zingel, TRT Deutsch'a verdiği demeçte, bu tür operasyonların Alman-Türklerin polise olan güvenini azalttığını söyledi.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/polizei-gegen-psychisch-erkrankten-opfer-anwalt-fordert-konsequenzen-5475398
25	Kuzey Ren-Vestfalya	Dortmund	17.05.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	Dortmund, Scharnhorst'taki DITIB camisinde bıçaklı saldırı düzenlendi. Fail olduğu iddia edilen zanlı camiye girmeye çalışırken cemaat başkanı tarafından durduruldu. Fail daha sonra bir başka bıçakla başkanı yaralamaya çalıştı. Saldırgan polis tarafından yakalandı.	https://www.islamiq.de/2021/05/19/messe-rangriff-auf-moschee-in-scharnhorst/
26	Berlin	Berlin	19.05.2021	İrkçı	Dış Temsilcilikçe Saldırı	Türk	Berlin'deki TRT Deutsch'a ait ofise "Prinz Eugen Gruppe" (PEG) isimli bir yapılandırmadan TRT Deutsch'un Filistin lehine haberlerinden dolayı tehdit mektubu gönderildi. İrkçuların hedefi olan TRT Deutsch, Almanya'daki yerleşik medya grupları ve gazeteciler tarafından uzun süredir hedef gösteriliyordu. Prinz Eugen Gruppe'nin 2020 yılındaki tehdit mektubunda olduğu gibi Müslümanlara karşı ırkçı sloganlara ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a hakaretlere yer verildi.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/dritter-drohbrief-trt-deutsch-erneut-ziel-scheibe-von-rassisten-5494291

27	Kuzey Ren-Vestfalya	Herford	02.06.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehdit	Müslüman Toplum	Federal Meclis 19/29988 tarihli gazeteye göre, 17 Şubat 2021'de Herford'da bir camiye / dini mekâna karşı islamofobik bir suç işlendi. Dava, "Hakaret §185 StGB" kategorisi altında kaydedildi. Ceza Kanunu (Strafgesetzbuch: StGB) uyarınca bu suçta karşılık bir yıldan iki yıla kadar hapis ya da para cezası uygulanabilir.	https://brandeillig.org/moscheeangriff-in-herford/
28	Kuzey Ren-Vestfalya	Wuppertal	04.06.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	19/31846 numaralı Federal Meclis gazetesine göre, 4 Haziran 2021'de Wuppertal'da bir camiye / dini mekâna karşı islamofobik bir suç meydana geldi. Dava, "Ceza Kanunu'nun 303. maddesi "Maddi hasar" kategorisi altında tescil edildi. Buna göre iki yıla kadar hapis ya da para cezası verilebilir.	https://brandeillig.org/sachbeschaeDIGung-in-wuppertal/
29	Baden-Württemberg	Konstanz	06.06.2021	PKK Terörü	Camiye Saldırı	Türk	DİTİB camisi duvar yazılarının hedefi oldu. İki faili meçhul caminin dış duvarına YPG sloganları yazıldı.	https://www.suedkurier.de/region/kreis-konstanz/konstanz/schmierereien-an-konstanzer-moschee-gemeindevorsitzender-zeigt-sich-erschuettert-staedtraetin-zahide-sarikas-befuerchtet-stigmatisierung-von-kurden;art372448,10826685

30	Kuzey Ren-Vestfalya	Marxloh	13.06.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	IGMG'nin Duisburg Marxloh Cami'sinde yangın çıktı. Yangın, çöp bidonlarından sıçradı. Polis araştırıyor.	https://www.islamiq.de/2021/06/13/feuer-in-der-duisburger-marxloh-moschee/
31	Baden-Württemberg	Wangen	13.06.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	Federal Meclis 19/31846 numaralı gazeteğe göre, 13 Mayıs 2021'de Wangen'de bir camiye / dini mekâna karşı İslamofobik bir suç işlendi. Dava, Ceza Kanunu'nun 303. maddesi "mala zarar verme suçunu" kategorisi altında tescil edildi. Buna göre iki yıla kadar hapis ya da para cezası verilebilir.	https://brandellig.org/sachbeschaedigung-in-wangen/
32	Schleswig-Holstein	Lübeck	06.07.2021	İrkçı	Şahsa Saldırı	Türk	Lübeck şehrinde yaşayan Türk asıllı dört kişilik bir aile gaz saldırısına maruz kaldı. Baba ve iki çocuğu yaralandı. Polise göre, "yabancı düşmanı bir motivasyon" var.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/angriff-auf-turkischstammige-familie-fremdenfeindliches-motiv-5966604
33	Berlin	Berlin	07.07.2021	Dini	Şahsa Saldırı	Müslüman Toplum	Berlin'de Müslüman bir kadına küll tablası fırlatıldı. 43 yaşındaki bir kişi balkondan yüksek sesle bağırdıktan sonra yabancıları sevmediği için yoldan geçen başörtülü bir kadına küll tablası fırlattı.	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/rassismus-in-berlin-muslimin-mit-aschenbeger-beworfen-5976171

34	Baden-Württemberg	Biberach An Der Riß	09.07.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehtit	Türk	<p>İslam Toplumu Millî Görüş (İGMG) Aksa Cami'ne Müslümanlar, İslam ve Kur'an-ı Kerim'e hakaret dolu ifadeleri içeren mektup gönderildi. İslam ve Müslümanlar hakkındaki suçlamalara yer veren ve bozuk bir Almanca ile yazılan nefret mektubunda, Biberach kasabasına yaklaşık 45 km uzaklıktaki Aichstetten kasabasında bulunan BikeOnic isimli bisiklet dükkanlarının artık iş yapmadığını, bunun sebebinin de Müslümanlar olduğu ileri sürüldü.</p>	<p>https://camiahaber.com/2021/07/09/biberach-aksa-camine-nefret-mektubu/</p>
35	Hamburg	Hamburg	24.07.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	<p>Ulu Cami'nin (DITIB) önüne kuruski tabanca ile ateş açıldı. Cemaat, caminin önünde yüksek sesle müzik dinleyen kimliği belirsiz bir kişiden müziği kapatmasını istedi. Bu durum, ilgili şahıs ve cami cemaati arasında bir tartışmaya yol açtı. Kısa bir süre sonra bu kişi gitti. Ancak kısa bir süre sonra silahla geri döndü ve 4-5 el ateş etti. Polis daha sonra adamı tutukladı, ancak birkaç saat sonra serbest bıraktı. Şüpheli tutuksuz olarak yargılama süreci devam ediyor.</p>	<p>https://brandeilig.org/farbanschlag-auf-moschee-in-hamburg/</p>
36	Hamburg	Hamburg	26.07.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	<p>Hamburg'daki İslam Merkezi'ne (Islamisches Zentrum Hamburg- IZH) ait Mavi Cami'ye (Blau Moschee) boya saldırısı düzenlendi. Kimliği belirsiz kişiler, duvarlara "İran İslam Cumhuriyeti'ne Ölümler" gibi ifadeler yazdı.</p>	<p>https://faz.de/15789057/</p>

37	Bavyera	Hersbruck	18.08.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehdit	Türk	Hersbruck'ta bir kadının evine Müslüman karşıtı ve ırkçı kağıtlar yapıldı. Nürnberg Metropol Bölgesi Türk toplumu (TGMN), vakayı endişe verici olarak tanımladı. Eve yapıldığı kağıtlarda "Sizi pis islamcılar", "ALLAH bir hiçtir" ve "ALLAH, İsa tarafından 1000 parçaya bölünecek" şeklinde el yazısıyla hakaretleri içeren yazılar görüldü. TGMN tarafından 9 Kasım'da Twitter'dan yapılan açıklamada, hakaret içeren kağıtları eve yapıldığı kişilerin polis tarafından yakalandığına dair açıklama yapıldı.	https://www.br.de/nachrichten/Bavyera/rassistische-und-antimuslimische-drohungen-in-hersbruck
38	Hessen	Frankfurt	12.09.2021	Dini	Şahsa Saldırı	Müslüman Toplum	Frankfurt'ta 80 yaşındaki bir Müslüman, camiye giderken saldırıya uğradı ve ağır yaralandı.	https://www.islamiq.de/2021/09/12/80-jaehtiger-muslim-angegriffen-und-schwer-verletzt/
39	Baden-Württemberg	Biberach An Der Riß	17.09.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehdit	Türk	İslam Toplumu Millî Görüş (İMG) Biberach Aksa Camii'nin avluya giriş kapısına hakaret içeren etiketler yapıldı. Biberach Aksa Camii'ne yapıldığı etiketlerden birinde küfür ifadeleri yer alırken, diğerinde Müslüman kıyafetli bir kadın ve erkeğin yanında «marketlere veya kapalı mekânlara hayvan sokulmasının yasak olduğunu» belirten "dışarıda kalmalısız" ifadesi yer alıyor.	https://camiahaber.com/2021/09/17/almanya-da-biberach-aksa-cami-iki-ikinci-kez-saldiriyu-ugradi/

40	Berlin	Berlin	23.09.2021	Dini	Asılsız Bomba	Müslüman Toplum	Markaz (Merkez) Rasulallah Cami'sinin arazisinde şüpheli bir el bombası bulundu. Bunun üzerine cemaat polisi aradı.	https://www.berliner-zeitung.de/news/polizeibericht-berlin/mutmassliche-granate-in-berliner-moschee-vorhof-gefunden-li.184701
41	Saksonya	Zwickau	24.09.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	Zwickau'da Al Ansar Cami'ne kimliği belirsiz kişilerce gerçekleştirilen saldırıda caminin bazı camileri kırıldı. Polise bildirilen saldırıyla ilgili güvenlik güçleri soruşturma yürütüyor.	https://www.islamiq.de/2021/09/23/moscheeangriff-in-zwickau-6-sc-heiben-eingeschlagen/
42	Kuzey Ren-Vestfalya	Hamm	27.09.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	Selimiye Cami'nin (VIKZ) atık kâğıt konteyniri yandı. Yangın camide maddi hasara yol açtı.	https://www.pressportal.de/blaulicht/pm/65844/5031469
43	Hessen	Groß-Gerau	28.09.2021	Dini	Camiye Saldırı	Müslüman Toplum	Kelsterbach'taki (Groß-Gerau) bir camide yatış namazı kıldığı sırada kimliği belirsiz kişiler camiye cam şişeler attı.	https://www.hessenschau.de/panorama/flaschen-auf-moschee-in-kelsterbach-geworfen,kurz-moschee-100.html

44	Hessen	Darmstadt/Kelsterbach	20.09.2021	İrkçı	Şahsa Saldırı	Türk	20 Eylül'de Hessen eyaletine bağlı Darmstadt şehrinin Kels-terbach kasabasında polis, yere yatmadığı için bir eczacıyı copla dövdü. Eczacı ve polis memurunun anlatımları büyük ölçüde farklılık gösteriyor. Bu yüzden Darmstadt savcısı ve Güney Hessen polis merkezi soruştur- ma yapıyor.	https://www.fr.de/rhein-main/kreis-gross-gerau/kelsterbach-ort116049/darmstadt-ermittlungen-nach-polizeigewalt-in-kelsterbach-91036029.html
45	Kuzey Ren-Vestfalya	Solingen	20.10.2021	İrkçı	Kundaklama	Türk	20 Ekim gecesi Solingen'de bir Türk ailenin evine bilinmeyen kişilerce Molotof kokteyli ile kundaklama saldırısı gerçekleştirildi. Savcılık, "Olayı her yönden araştırıyoruz ve hiçbir ihtimali göz ardı etmiyoruz" şeklinde açıklama yaptı. Olay mahallinden çok uzakta olmayan bir çöp kutusu da birkaç gün önce yakılmıştı. İki olay arasında ne ölçüde bir bağlantı olduğu henüz belirlenemedi	https://www.trtdeutsch.com/news-inland/angriff-mit-brandsatz-auf-haus-turkischer-familie-in-solingen-6918906
46	Baden-Württemberg	Pforzheim	24.10.2021	İrkçı	Şahsa Saldırı	Göçmen Kökenliler	Polisin, Pforzheim'da bir kişiye karşı orantısız güç uyguladığı iddia edildi. Pforzheim'ın kuzey kesiminde meydana gelen bir olayın ardından, video kayıtları ortaya çıktı ve hızla yayıldı. Video kaydında bir polis memurunun yerde yatan bir Portekizli kişinin kafasına vurduğu görülüyor. Polis olayla ilgili görgü tanıklarını arıyor.	https://www.pz-news.de/pforzheim_artikel,-Pforzheim-Videoaufnahmen-sorgen-fuer-Aufregung-im-Netz-_arid,1630250.html

47	Kuzey Ren-Vest-falya	Solingen	31.10.2021	İrkçı	Mülke Saldırı	Türk	<p>Solingen’de Türk ailenin evine iki hafta içinde ikinci bir saldırı gerçekleştirildi.</p> <p>20 Ekim 2021’de ailenin oturduğu evin balkonuna molotofkokteyli saldırı düzenlenmişti. İkinci saldırıda daireye yumurta atıldı. Polis, yumurta saldırısının Cadılar Bayramı’ndan ötürü gerçekleşmiş olabileceğini ihtimal dahilinde bulunduyor.</p>	<p>https://www.trtdeutsch.com/news-inland/haus-von-turkischs-tammiger-familie-in-solingen-erneut-angegriffen-7044669</p>
48	Kuzey Ren-Vest-falya	Köln	19.11.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	<p>Köln DİTİB merkez camisine yönelik cuma sabahı saat 04.00 sıralarında kundaklama girişimi gerçekleşti. Ardından güvenlik güçleri soruşturma başlattı. Polisin yaptığı duyuruda, kimliği bilinmeyen bir kişinin sabahın erken saatlerinde bisikletle Ehrenfeld’deki DİTİB camisinin kaldırımına benzin veya mazot döktüğü ifade edildi. Olayla ilgili soruşturma sürüyor.</p>	<p>https://www.islamiq.de/2021/11/19/versuchte-brandstiftung-auf-koelner-zentralmoschee/</p>

49	Bavyera	Münih	04.12.2021	İrkçi	Şahsa Saldırı	Müslüman Toplum	Münih kentinde başörtülü mühendis bir kadın, bebek arabasıyla yürürken irkçi bir saldırıya uğradı. Mütemediyen irkçiliğe maruz kaldığını söyleyen kadın, otobüs beklerken yaşlı bir kadın tarafından otobüsün önüne itildiğini ve otobüse çarptığını ifade etti. Yaşlı kadın, saldırdığı kadının başörtüsünü açmaya çalışıp, hakarette bulunduğuktan sonra, otobüsten indi. Polisi aramak için etrafında bulunan yaşlı bir çiftten yardım isteyen kadın, yaşlı çiftin de alaycı sözlerine maruz kaldı ve bir pizzacıdan yardım alarak polisi aradı.	https://www.islamiq.de/2021/12/04/muslimin-mit-kinderwagen-vor-bus-geschubst/?fbclid=IwAR10-v3WeN-Uos-OIAMf4HQN-f6NIUK654EAR4osOIHU-s8ApOwKMK Tv6NUHCl
50	Kuzey Ren Vestfalya	Dortmund	05.12.2021	Dini	Nefret Söylemi/Tehdit	Müslüman Toplum	Dortmund kentinde bulunan, DİTİB'e ait Selimiye Cami, irkçi bir saldırının hedefi oldu. Kimliği belirsiz saldırganın, sabah 04:32 sularında caminin kapısına bir domuz kafası bıraktıktan sonra self çektiği kaydedildi. Cami yetkilileri, İslam ve Müslüman karıştı bu eylemlerin kabul edilemez olduğunu dile getirdi.	https://www.islamiq.de/2021/12/05/schwedinekopf-vor-moschee-in-dortmund-abgelegt/?fbclid=IwAR2q4gUBG36U5vJ6SMDISAgN-NScErK_bJrPrmvba4xC-geZQCTfvizdvwuSM
51	Ülke Geneli	Ülke geneli	08.12.2021	İrkçi	Şahsa Saldırı	Müslüman Toplum	Alman Kriminal Polis Ofisi'nin yaptığı açıklamaya göre, 2021 yılının üçüncü çeyreğinde 146 İslam ve Müslüman karıştı saldırı kaydedildi. Bu veriyeye göre, ikinci çeyrekte (Nisan-Haziran 2021) 99 olan saldırı sayısında bir artış sepetandı. Bu saldırılardan on ikisi camilere yapıldı.	https://www.trtdeutsch.com/gesellschaft/146-islamfeindliche-straf-taten-im-zweiten-quantal-dokumenten-tiert-7352083

52	Kuzey Ren-Vestfalya	Bochum	09.12.2021	Dini	Camiye Saldırı	Türk	Bochum kentinde DİTİB'e ait olan caminin park alanında bir araç kundaklandı. İtfaiyenin müdahalesiyle alevler kontrol altına alındı. Araç sahibinin bir Türk olduğu kayıtlara geçti. Camiye yakın bir alanda başka araç daha kundaklandı. Polis, iki kundaklanma arasında bir ilişki olup olmadığını araştırıyor.	https://www.islamiq.de/2021/12/09/auton-parkplatz-einer-moschee-in-brand-gesetzt/?fbclid=IwAR0h-IEJhRntEJQv1RKzyAPJ-sArSlnkBGb6GjO9uF4_pEOg7RgJfE-3wmQK8
53	Sachsen	Leipzig	14.12.2021	İrkçı	Camiye Saldırı	Türk	Aşırı sol görüşlü kişiler Leipzig'de DİTİB'e ait bir camiye saldırdı. Caminin camları kırıldı. Polis, sol görüşe mensup yaklaşık yüz maskeli kişinin olaya karıştığını belirtiyor.	https://www.belltower.news/ditib-linke-greifen-am-13-12-2021-moschee-in-leipzig-an-125733/
54	Thüringen	Jena	15.12.2021	İrkçı	Nefret Söylemi/Tehtit	Müslüman Toplum	Thüringen polisi tarafından hazırlanan bir rapora göre, polisler 49 yaşındaki bir kişinin ikametinde arama yapmak için arama emri çıkardı. Şüpheli kişi, Kasım 2020 ve Mart 2021'de Jena şehrinde İslamofobik broşür dağıtmakla suçlanıyor. Polislere göre, bu broşürler vatandaşların güvenlik duygusunu önemli ölçüde zedeledi. Aramalar sırasında, memurlar broşürlere dair kanıt ararken, sekiz uzun namlulu silah, iki yarı otomatik silah ve susturucuların yanı sıra 55 silah şarjörü ve çok sayıda mühimmat ortaya çıktı.	https://www.thueringen24.de/jena/article234094021/Jena-Islam-Hass-Karikaturen-Waffen-Polizei.html?fbclid=IwAR0WqqN-yQWM3zBBu_L4w1g-PUJTDQitWHl0mRnKhif-Ffoe3s0MvrnbQgSob44

Kaynakça

- Antidiskriminierungsstelle des Bundes (2020). *Gleiche Rechte, gleiche Chancen. Jahresbericht der Antidiskriminierungsstelle des Bundes*. Berlin: MKL Druck GmbH & Co. KG. (https://www.antidiskriminierungsstelle.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/Jahresberichte/2020.pdf?sessionid=40AA6B934DCBC310975FBECABD7C65B2.intranet212?__blob=publicationFile&v=4&_x_tr_sl=de&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc)
- Alle Ergebnisse und Grafiken der Bundestagswahl im Überblick (2021), *Welt* (<https://www.welt.de/politik/bundestagswahl/article233164435/Wahlergebnis-Das-Endergebnis-zur-Bundestagswahl-2021-Alle-Grafiken.html>)
- Berry, Alex. (2021). *Germany: Right-wing criminality at a record high*. DW. (<https://www.dw.com/en/germany-right-wing-criminality-at-a-record-high/a-57421079>)
- Berliner Kurier(2021),*Wegen Neonazi-Kontakten: AfD-Fraktion im Bundestag verliert bereits das erste Mitglied* (<https://www.berliner-kurier.de/politik-wirtschaft/wegen-neonazi-kontakten-afd-fraktion-im-bundestag-verliert-bereits-das-erste-mitglied-li.185965>)
- Betschka, J. (2021). *“Berlin gründet Expertenkommission gegen antimuslimischen Rassismus“ Der Tagesspiegel*. (<https://www.tagesspiegel.de/berlin/reaktion-auf-anschlag-in-hanau-berlin-gruendet-expertenkommission-gegen-antimuslimischen-rassismus/26930256.html>)
- Bielefeldt, H. (2006), Einbürgerungspolitik in Deutschland, Zur Diskussion über Leitkultur und Staatsbürgerschaftstests, Deutsches Institut für Menschenrechte, Essay No. 3.
- Beigang, S., Fetz, K., Kalkum, D., Otto, M., (2017), Diskriminierungserfahrungen in Deutschland, Ergebnisse einer Repräsentativ- und einer Betroffenenbefragung. Hg. v. Antidiskriminierungsstelle des Bundes. Baden-Baden, s.167, Nomos Verlag.
- Brandeilig (2021), *Moscheeangriffe im 2021*, (<https://brandeilig.org/>)
- Bundesministerium des Inneren, für Bau und Heimat. (2021). Politisch im Jahr motivierte 20 Bundesweite Fallzahlen, (https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/veroeffentlichungen/2021/05/pmk-2020-bundesweite-fallzahlen.pdf?__blob=publicationFile&v=4)
- Bundesverfassungsgericht (2021),DITIB, (https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2021/01/rk20210119_1bvr267120.html)
- Bundesarbeitsgericht(2020),*Kopftuchverbot – Benachteiligung wegen der Religion* (<https://www.bundesarbeitsgericht.de/entscheidung/8-azr-62-19/>)

- Özipek, Bekir Berat (2018), *YanlıŞ Sorulara Doğru Cevaplar Ayrımcılık, İslamofobi, Entegrasyon ve Ötesi*, Liberte Yayınları, Ankara
- Bundesministerium des Inneren, für Bau und Heimat. (2020). *Verfassungsschutzbericht 2020*. Berlin. (<https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/publikationen/DE/verfassungsschutzberichte/2021-06-verfassungsschutzbericht-2020-fakten-und-tendenzen-kurzzusammenfassung.html>)
- Court of Justice of the European Union (2021), *PRESS RELEASE No 128/21 Luxembourg, 15 July* (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-07/cp210128en.pdf>)
- Çetinkaya, İ. (2021). "Dışişleri Bakanlığında FETÖ'nün dahil edildiği «House of One» projesine tepki" *Anadolu Ajansı*. (<https://www.aa.com.tr/turkiye/disisleri-bakanligindan-fetonun-dahil-edildi-gi-house-of-one-projesine-tepki/2256622>)
- Çiçek, A. (2021) *Üçüncü Kuşak Türkiyelilerin Almanya'daki Gündelik Siyaseti: Sosyal Politikalara Direniş ve Seçici Adaptasyon*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Decker, O., & Brähler, E. (2020). *Autoritäre Dynamiken: Alte Ressentiments – neue Radikalität*. İçinde O. Decker & E. Brähler (Ed.), *Autoritäre Dynamiken*. Psychosozial-Verlag. (<https://doi.org/10.30820/9783837977714-13>)
- Deutscher Bundestag. (2021). *Bericht der Unabhängigen Kommission Antiziganismus, Perspektivwechsel – Nachholende Gerechtigkeit – Partizipation*. Drucksache 19/30310. Berlin: Deutscher Bundestag. (<https://dserver.bundestag.de/btd/19/303/1930310.pdf>)
- Deutsche Institut für Menschenrechte(2021), *Entwicklung der Menschenrechtssituation in Deutschland Juli 2020 – Juni 2021*,(https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/fileadmin/Redaktion/Publikationen/Menschenrechtsbericht/ Menschenrechtsbericht_2021_Kurzfassung.pdf)
- Deutscher Bundestag. (2022). *Islamfeindlichkeit und antimuslimische Straftaten im vierten Quartal 2021*. Drucksache 20/716. Berlin: Deutscher Bundestag. (<https://dserver.bundestag.de/btd/20/007/2000716.pdf>)
- Deutscher Bundestag(2021), *Gesetz gegen Rechtsextremismus und Hass kriminalität beschließen*, (<https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2020/kw25-de-rechtsextremismus-701104>)
- Deutschland Menschenrechtslage 2021. *Human Rights Watch*. (<https://www.hrw.org/de/world-report/2022/country-chapters/380518>)
- Dilbirliği, M. (2020a) *Almanya İslam Konferansı: Diyalog değil Siyasi Baskı*, içinde:Avrupa'nın Kimlik KriziAnalizler Serisi - 4, Hayri Çetinkuş - Göksel Ulutabak, Editör, Anadolu Ajansı, Ankara, ss.64-73.
- Dilbirliği, M. (2015), *Alman Anayasası'nda Din Özgürlüğü ve Din Eğitimi*, liberal düşünce Yıl 20, Sayı 78, Bahar 2015, s. 75 – 104.
- Der Justiz des Landes Nordrhein-Westfalen(2021), *Gesetz zur Stärkung religiöser, weltanschaulicher und politischer Neutralität* (https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_vbl_detail_text?print=1&anw_nr=6&val=&ver=0&sg=0&menu=1&vd_id=19267&keyword=)
- Die Ära Merkel: Wie steht es um Muslim:innen und „Kopftuch-Debatte? (2021).*TRT Deutsch*. (<https://www.trtdeutsch.com/meinung/die-ara-merkel-wie-steht-es-um-musliminnen-und-kopftuch-debatte-6556515>)
- DITIB Antidiskriminierungsstelle (2022),*Moschee begriffe – das Jahr 2021* ([https://www.ditib-ads.de/Assets/document/upload/08e219e6-3ad8-46d1-a5fb-7cc242395383pdfresizer.com-pdf-resize%20\(1\)_compressed.pdf](https://www.ditib-ads.de/Assets/document/upload/08e219e6-3ad8-46d1-a5fb-7cc242395383pdfresizer.com-pdf-resize%20(1)_compressed.pdf))
- Ditib-Spionage: Bundesanwaltschaft stellt Ermittlungen gegen Ditib-İmame ein (2017),*Zeit*, (<https://www.zeit.de/politik/deutschland/2017-12/ditib-spionage-ermittlungen-einstellung-bundesstaatsanwalt-guelen-anhaenger>)
- Ein Fortschritt in der Kopftuchdebatte. (2020). *TRT Deutsch*. (<https://www.trtdeutsch.com/meinung/ein-fortschritt-in-der-kopftuchdebatte-2707378>)

- Europäische Union (Ed.). (2018). *Zweite Erhebung der Europäischen Union zu Minderheiten und Diskriminierung: Muslimas und Muslime: ausgewählte Ergebnisse*. Amt für Veröffentlichungen der Europäischen Union. (<https://doi.org/10.2811/734441>)
- European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) (2020), *Sixth report on Germany Monitoring*, (<https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/germany>)
- European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers, Comerford, M., Gerster, L. (2021). *The rise of antisemitism online during the pandemic : a study of French and German content*, Publications Office. (<https://data.europa.eu/doi/10.2838/408086>)
- Fandrych, S. (2017), Leitbild statt Leitkultur!, içinde: Leitbild oder Leitkultur? Vielfalt und Gemeinsamkeit in der Einwanderungsgesellschaft, Friedrich-Ebert-Stiftung, s.2-3.
- Federal Foreign Service (2021), *LGBTI rights* (<https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/themen/menschenrechte/07-lgbti/lgbt-rights/227620>)
- Fundamental Rights Report 2021 (2021), *European Union Agency for Fundamental Rights*, (https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-fundamental-rights-report-2021_en.pdf)
- Freedomhouse(2022), *Freedom in the World 2022/ Germany*, (<https://freedomhouse.org/country/germany/freedom-world/2022>)
- Germany to repatriate army platoon accused of rightwing extremism. *Financial Times*. (<https://www.ft.com/content/13d40fe5-91b5-488c-804f-bd154c2be279>)
- Generalbundesanwalt (2021) *Pressemitteilung, Einstellung der Ermittlungen wegendes Anschlags in Hanau vom 19.Februar 2020* (http://www.generalbundesanwalt.de/DE/Home/home_node.html)
- Integrationsmonitoring auf Bundesebene. *Dezim Institute*. (<https://www.dezim-institut.de/das-dezim-institut/abteilung-integration/drittmittel-projekt-integrationsmonitoring-auf-bundesebene/>)
- Islam gehört für Nancy Faeser “natürlich zu Deutschland (2022). *Zeit Online*. (<https://www.zeit.de/politik/deutschland/2022-01/nacny-faeser-islam-migrationspolitik-islamismus-einwanderung-integration>)
- Islam und Islamismus in den Wahlprogrammen der Parteien. *Qantara*. (<https://de.qantara.de/content/islam-und-islamismus-in-den-wahlprogrammen-der-parteien>)
- Islamischer Religionsunterricht in Hessen – eine Chronologie, (2021) *Islamiq.de HESSEN*, (<https://www.islamiq.de/2021/07/04/islamischer-religionsunterricht-in-hessen-eine-chronologie/>)
- Mediendienst Integration. (2021). *Antimuslimischer Rassismus in Deutschland*:
- Medizin-Studierende beklagen Diskriminierung an Uni-Klinik (2022), *Süddeutsche Zeitung* (<https://www.sueddeutsche.de/leben/gesellschaft-herne-medicin-studierende-beklagen-diskriminierung-an-uni-klinik-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-220313-99-499641>)
- Marcin Kromczyk, Nabil Khattab & Tahir Abbas (2021) *The limits of tolerance: before and after Brexit and the German Refugee Crisis*, *Ethnic and Racial Studies*, 44:16, 170-193.
- Neo-Nazi convicted of German politician's murder. *DW*. (<https://www.dw.com/en/neo-nazi-convicted-of-german-politicians-murder/a-56366905>)
- Neuer Straftatbestand stellt verhetzende Beleidigung unter Strafe. *Bundesministerium der Justiz*. (https://www.bmj.de/SharedDocs/Artikel/DE/2021/0921_Neue_Strafvorschriften.html)
- Neue Regeln für Beamtinnen :Kein Tattoo, kein Kopftuch (2021), *Taz*, (<https://taz.de/Neue-Regeln-fuer-Beamtinnen/!5766123/>)
- Nicholson, Esme (2021), *Germany Grapples With Racism After Threats Derail Refugee's Candidacy For Parliament*, (<https://www.npr.org/2021/04/21/988816485/germany-grapples-with-racism-after-threats-derail-refugees-candidacy-for-parliam>)

- Noyan, O. (2021). "Bundestag verabschiedet Gesetzesnovelle zu Hate Speech im Internet" *Euractiv*. (https://www.euractiv.de/section/innovation/news/bundestag-verabschiedet-gesetzesnovelle-zu-hate-speech-im-internet/?_ga=2.250568518.1134324484.1630074328-860849585.1618486950)
- Olgun, U.(2015), Islamische Religionsgemeinschaften als politische Akteure in Deutschland, Wiesbaden.s.172.
- Pawlik, V. (2022). *Glauben Sie, dass in Deutschland Rassismus in den folgenden Lebensbereichen vorkommt oder (fast) nicht vorkommt?* Statista. (<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1170606/umfrage/umfrage-in-deutschland-zum-vorkommen-von-rassismus-in-bestimmten-lebensbereichen/>)
- Spezialkräfte der Bundeswehr: KSK soll durchleuchtet werden. *Tagesschau*. (<https://www.tagesschau.de/inland/ksk-pruefung-rechtsextremismus-101.html>)
- Schührer, S. (2018), Türkeistämmige Personen in Deutschland, Erkenntnisse aus der Repräsentativuntersuchung, BAMF, Nürnberg.
- Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration (2018),Zuwanderung und Diskriminierung: Wer anders aussieht, fühlt sich stärker benachteiligt <https://www.svr-migration.de/presse/presse-forschung/diskriminierungserfahrungen/>
- Statement von BfV-Präsident Thomas Haldenwang zur Vorstellung des Verfassungsschutzberichts 2020. *Bundesamt für Verfassungsschutz*. (<https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/reden/DE/2021/statement-haldenwang-vorstellung-des-verfassungsschutzberichts-2020.html>)
- Steinhagen, M. (2021) „Was lief schief in der Tatnacht? Was wussten die Behörden über den Täter?“ <https://www.zeit.de/gesellschaft/2021-07/hanau-anschlag-untersuchungsausschuss-rechtsextremismus-polizei?>
- Tanrikulu, F. (2021). "Almanya'da koalisyon imkanları. Üç farklı senaryo" *Star*. (https://www.star.com.tr/acik-gorus/almanya-da-koalisyon-imkanlari-uc-farkli-senaryo-haber-1659955/?fbclid=IwAR3wZEnKwWnj8P0obLqPnnQBv4ur9hn-HXVfz01e8oXOGirzoJJgl_itjQY)
- Tanrikulu, F. (2018). Yaşlanan Alman nüfusu ve artan göçmen ihtiyacı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi: Yükselen ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 75, 93–122.
- Taşkın Ahmet, Görgülü, Aybars, Özipek Bekir Berat, Bahadır Beril, Bahadır İbrahim (2016), *Avrupa'da Yaşayan Türkiye Kökenli Gençler*, (<http://podem.org.tr/researches/avrupada-yasayan-turkiye-kokenli-gencler-alevilik-sunnilik-temelinde-kimlik-aidiyet-sosyal-hayat-siyaset/>)
- Ullrich, C. (2021), "Neue Kommission für den Islamunterricht in NRW" <https://www1.wdr.de/nachrichten/landespolitik/sachstand-islamunterricht-nrw-gebauer-100.html>
- Vates, D. (2021). *Antidiskriminierungsstelle meldet erneut Rekordwerte bei Beratungsanfragen. RedaktionsNetzwerk Deutschland*. (<https://www.rnd.de/politik/antidiskriminierungsstelle-meldet-2021-erneut-rekordwerte-bei-beratungsanfragen-JS5ZYRSB7FDRJFEUFLUJG7RG7A.html>)
- Winterhagen, D. J., Ceyhan, G., & Tisch, D. (2020). *Beratungsangebote für Betroffene von antimuslimischem Rassismus*. (https://www.claim-allianz.de/content/uploads/2021/03/210105_knw_kurzstudie_digital.pdf?x54225)
- Wegen Kopftuch Herner Klinik Schmeisst Praktikantin Raus (2022), *Waz*, <https://www.waz.de/staedte/herne/wanne-eickel/wegen-kopftuch-herner-klinik-schmeisst-praktikantin-raus-id234420783.html>
- Zahlen und Fakten (Infopaper)*. (<https://mediendienst-integration.de/artikel/antimuslimischer-rassismus-ist-weit-verbreitet.html>)
- Zentralrat begrüßt Koalitionsvertrag. *Zentralrat*. (<https://zentralrat.sintiundroma.de/koalitionsvertrag-nimmt-antiziganismus-in-den-blick/>)
- Zwei Jahre nach Hanau: Fraktionen sagen Rechtsextremismus Kampf. *Deutscher Bundestag*. (<https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2022/kw07-de-aktuelle-stunde-hanau-881036>)

Almanya 2021

İnsan Hakları, Temel Özgürlükler,
İhlaller ve Müslümanlar

Editörler

Bekir Berat Özipek & Faik Tanrıkulu

Dünyamız, özgürlük, adalet ve farklılıklara saygı gibi değerlerin geri çekildiği, güvenlikçi perspektifin, yapısal adaletsizliğin ve dışlayıcı tutumların ön plana çıktığı bir dönemden geçiyor. Batı demokrasileri de bu olumsuzluktan payını alıyor. Bu olumsuzluk son yıllarda kendisini en fazla islamofobik önyargı ve Müslüman karşıtı ırkçılık şeklinde görünür kılıyor.

Müslümanlara karşı artan önyargı, ırkçılığın, ayrımcılığın, anti-liberal ve anti-demokratik fikirlerin en kolay çıkış yolu bulduğu yeni bir meşruiyet alanına işaret ediyor. Bu bakımdan Müslümanlarla ilgili insan hakları sorununu mercek altına almak, bütün bir ülke ve sosyo-politik sistemin karşı karşıya bulunduğu tehdidin boyutlarını somutlaştırmak bakımından önemli bir göstergesi ifade ediyor.

Almanya'da 2021 yılında insan hakları ve temel özgürlükler açısından mevcut durumu, bir yıl içinde sosyal, siyasi ve hukuki alanlarda yaşanan olumlu ve olumsuz değişimleri ve bu kapsamda Müslümanların durumunu mercek altına alan bu çalışmanın insan haklarına ve barışa katkı yapmasını umuyoruz.

Bekir Berat Özipek & Faik Tanrıkulu

LiBeRtE
yayınları

 /LiberteYayinGrubu
 /liberteyayinevi
 www.liberte.com.tr

ISBN: 978-605-9823-63-0

9 786059 823630